

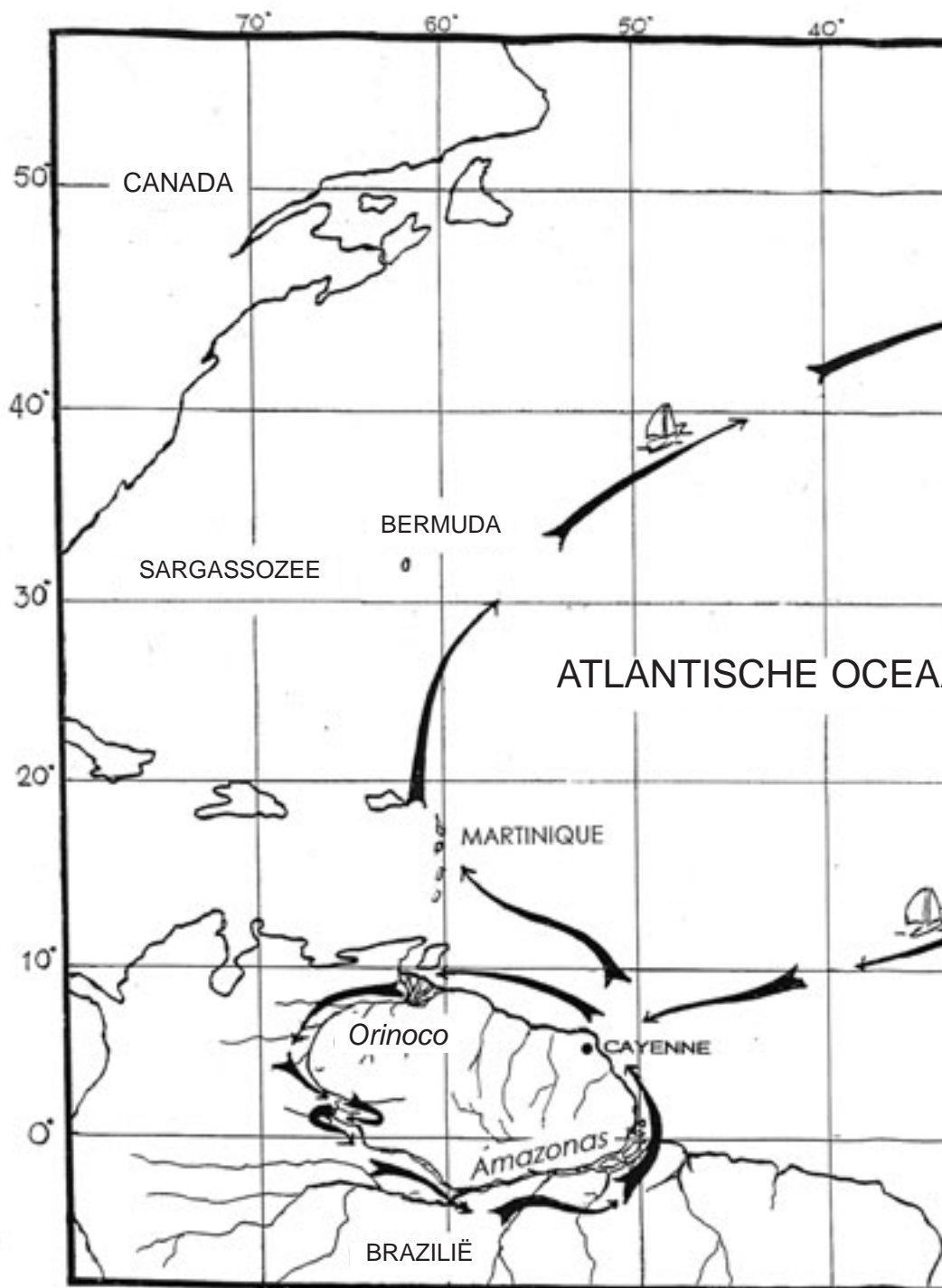
Kaap Utopia

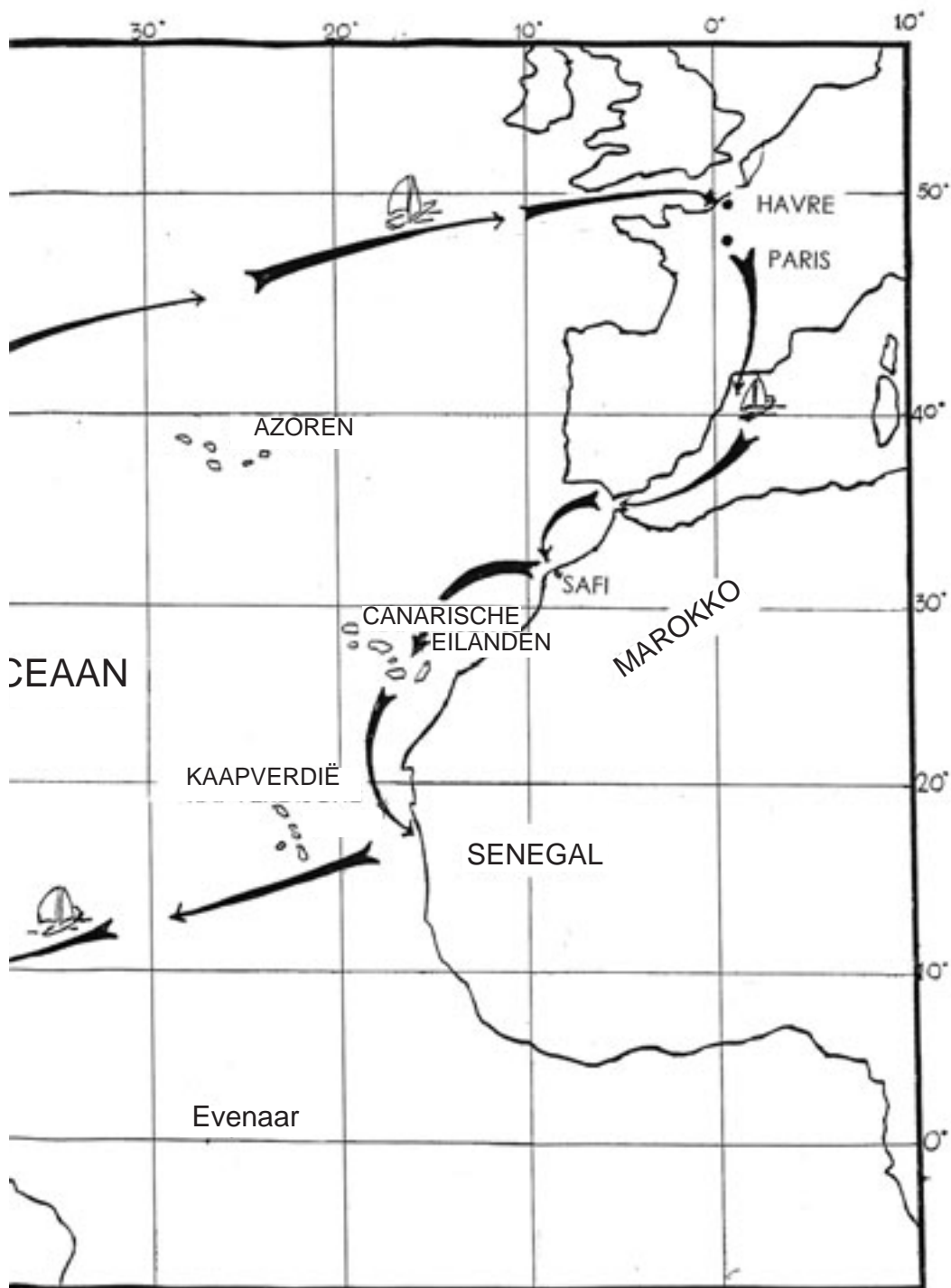
© Éditions Eau d'Automne 2006
8, rue de l'Hôtel Dieu - 77230 DAMMARTIN-EN-GOËLE - Frankrijk
Alle rechten voorbehouden voor alle landen
ISBN 2-9524526-2-8

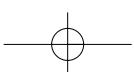
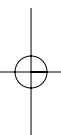
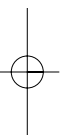
Jean-François Diné

Kaap Utopia

Éditions Eau d'Automne

Voorwoord

Lange tijd heb ik me afgevraagd of de hoofdstukken van dit boek het echt wel waard waren gepubliceerd te worden. Het gaat immers om stukken tekst die ik bij het schrijven van mijn eerste twee boeken geschraapt heb. Af en toe herlas ik ze nog eens en bracht ik nog wat correcties aan. Ergens had ik wel spijt dat ik die stukken weggelaten had. Waarom had ik bijvoorbeeld niets gezegd over ons verblijf bij de Galibi-indianen? En hoeveel lezers hebben me achteraf niet gevraagd waarom ik niets verteld heb over de oversteek van de Atlantische Oceaan, op de terugreis?

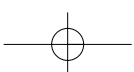
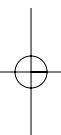
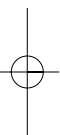
Nu ik een nieuwe boot heb en volop nieuwe reisplannen smeed, dacht ik bij mezelf dat als ik die losse stukken ooit nog wilde publiceren, het nu of nooit was.

*Ik wil de lezer er dan ook uitdrukkelijk op wijzen dat dit geen op zichzelf staand reisverhaal is. Het is eerder een aanvulling op de twee vorige boeken waarin ik het verhaal van onze vijfjarige reis vertel: **Mijn kepie voor een oceaan** en **Van de Orinoco naar de Amazone op een zeilboot van tien meter**.*

Ik maak meteen ook van de gelegenheid gebruik om de zeil- en reisfanaten een nieuw gedachtegoed voor te stellen dat ik vrij recent heb ontdekt en waar ik me meteen kon in vinden.

*Dat nieuwe gedachtegoed heet **UTOPIA**.*

Ik vertel er voorlopig niet méér over. U leest er alles over aan het slot van dit boek, in het hoofdstuk 'Utopia'...

I

OP WEG NAAR SARK

Toen ik mijn eerste boek schreef, dacht ik dat dit stuk van onze reis een lezer met zeilervaring wellicht niet zou interesseren. Per slot van rekening ging het om iets vrij banaals, iets dat elke zeiler al wel eens heeft meegemaakt. Dus had ik dat hoofdstuk maar weggelaten.

Nu de GPS echter de navigatietechnieken uit grootmoeders tijd heeft verdrongen en ook mijn zeilboot uitgerust is met die moderne snuffjes, die nu trouwens niet zo gek veel meer kosten, besef ik dat het toen nog een heel andere tijd was en dat het hoofdstuk dat ik lang geleden heb neergepend misschien toch nog een plaatsje in dit boek verdient.

Het is mei. Mijn boot is nog maar pas helemaal ingericht en het is met een euforisch gevoel dat ik hem naar Le Havre breng, voor de controle door de Scheepvaartinspectie, vóór de inschrijving en de eerste testen op zee...

De man van de Scheepvaartinspectie is langs geweest. Hij weigert onze boot de klasse I toe te kennen, die nodig is voor oceanreizen, omdat onze uitrusting niet voldoet. Ons reddingsvlot is immers maar van klasse IV. Door zijn langwerpige vorm kan het worden omgetoverd tot een dynamisch vlot, maar het behoort slechts

tot categorie 3, waardoor we niet verder dan 60 zeemijl uit de buurt van een veilige haven mogen varen.

Ook goed, dan zullen we maar vertrekken met een boot van klasse III... Niets belet ons nu nog om de motor te starten en het ruime sop te kiezen.

Ik zit met een vreemd gevoel. We hebben vier jaar lang zitten werken aan de boot. Ik heb echt uitgekeken naar onze eerste tocht op zee. Hoe vaak heb ik niet weggedroomd, toen we de boot aan het uitrusten waren? Hoe vaak ben ik niet in de kuip gaan zitten, de handen aan het roer, fantaserend over onze reizen naar verre horizons?

Nu het uur van de waarheid echter is aangebroken, stel ik vast dat het een stuk moeilijker is dan aanvankelijk gedacht, en dat ik minder klaar ben voor die eerste tocht in volle zee dan ik vermoedde.

Aan boekenkennis ontbreekt het me nochtans niet. Ik weet hoe je een kaart moet lezen, ik ken alle zeilstanden – aan de wind, halve wind, ruime wind en voor de wind – en toch heb ik de indruk dat ik me op onbekend terrein begeef.

Het is nu gewoon even doorbijten. Mocht je nu echt over bijzondere gaven moeten beschikken om te kunnen zeilen, dan zouden de havens toch niet vol met zeilboten liggen? Het is ook niet echt vrees die ik voel bij deze eerste test, maar een soort toenemende duizeligheid, alsof ik aan de rand sta van een andere dimensie.

Niet terugkrabbelen nu. Ik moet gewoon de oceaan induiken, die oceaan waar we zo lang hebben naar uitgekeken.

Philippe en Claire zitten bij ons aan boord. Philippe is een vriend van Maurice, een amateur-bouwer wiens boot op een industrieterrein staat, niet ver van Melun. Het is zo dat we bevriend zijn geraakt. Philippe kent de grondbeginselen van het zeilen. Hij heeft al gevaren op kleine boten. Hij heeft zelf voorgesteld om ons te helpen bij deze eerste tocht op zee. Ik heb zijn voorstel natuurlijk meteen aanvaard.

Nicolas, hun zesjarige zoon, is in de wolken, nu hij mee mag met de *Rêve d'Eden*. Kinderen vinden het altijd leuk om met een zeilboot te varen. Vanbinnen ziet het eruit als een echt huis, maar dan wel een huis dat drijft. Het is een onbekende wereld voor hen, maar ze vinden het geweldig. Onze gasten zullen in de voorhut slapen. Normaal

zouden we daar de zeilen in leggen, maar nu maken we er een dubbele kooi van.

Waarheen gaat de reis? Aan keuze geen gebrek, bij het afvaren uit Le Havre. Recht voor ons ligt de Britse kust, maar uiteindelijk besluiten we koers te zetten naar de Kanaaleilanden. Jersey, Guernsey en tot slot Sark, dat kleine, mythische eiland.

De motor draait. We gooien de trossen los en verlaten de haven. De zee is prima. Het gaat vlot vooruit. Om het schiereiland Cotentin heen varen, gaat sneller dan verwacht. Het is springtij, de stromingen in dit deel van het Kanaal zijn nogal sterk. De volgende ochtend doemt het eiland Guernsey op aan bakboord, gehuld in nevelen. We varen om het eiland heen en lopen de haven van Saint Peter binnen.

Onze volgende halte is Sark, het derde eiland van deze archipel. Het is nu niet te zien, door de mist, maar het ligt dicht bij Guernsey. Als we halverwege de namiddag vertrekken, zouden we er nog vóór de avond moeten zijn.

Hoewel we nog moe zijn van de vorige nacht, omdat we geen oog hebben dichtgedaan, gooien we vol enthousiasme de trossen weer los, na een korte wandeling in de straten van Saint Peter.

Het is 16 uur wanneer we het laatste baken voorbijvaren. De zee is nog altijd prima. De mist is wel wat dichter geworden, maar de grote 'kei' waar we nu koers naar zetten, ligt maar op 5 à 6 mijl, amper twee uur varen.

Het is bijna de moeite niet om de kaart open te vouwen. Toch neem ik de te volgen route onder de loep, als betrof het een moeilijk parcours. Philippe kijkt aandachtig toe, om eventuele inschattingsfouten tengevolge van mijn onervarenheid te corrigeren.

We varen met volle zeilen. De wind is zwak, maar niettemin sterk genoeg om onze zeilboot over het bijna vlakke water voort te stuwten.

Philippe overstelpt ons met informatie over Sark. Volgens hem wordt het ongetwijfeld de interessantste halte. Auto's vind je er niet, die zijn verboden. Je ziet er enkel paardenkoetsen en fietsen. Het eiland wordt nog altijd bestuurd door een 'Seigneur'. Sark is trouwens de enige échte feodale staat ter wereld.

We hebben Guernsey nu al bijna twee uur geleden verlaten en nog altijd is Sark niet in zicht. Misschien vordert de boot gewoon trager

dan we denken? Op zee wordt de verhouding tussen tijd en afstand anders ervaren dan aan wal. Met z'n vieren staan we te turen in de mist, maar vóór ons is niks te zien. Philippe kijkt op zijn horloge. Hij stelt ons gerust. Wellicht hebben we de stroming tegen en verklaart dat de onverwachte vertraging. Een andere verklaring ziet hij niet. Het eiland valt gewoon niet te missen... Zijn zelfverzekerdheid stelt ons gerust, maar de sfeer raakt niettemin gespannen.

Er gaat weer een hele tijd voorbij. Nog altijd geen land te zien vóór ons. Er is duidelijk iets loos. Ofwel is de tegenstroom echt heel sterk, ofwel zijn we het eiland gewoon voorbijgevaren. Onze gids wuift die laatste hypothese meteen weg. Om beurten nemen we de kaart en bestuderen we de gevolgde koers vanaf Guernsey. We verliezen ons in allerlei gissingen.

Philippe denkt de oorzaak van het probleem te hebben gevonden. De stroming die ons tot het einde van de dag zuidwaarts had moeten leiden, is wellicht vroeger dan voorzien gekeerd en leidt ons nu noordwaarts. We zijn ongetwijfeld heel dicht in de buurt van het eiland geweest, maar door de mist hebben we het niet gezien. We moeten nu koers zetten naar het zuiden, en ook een tikje westwaarts, om de fout te corrigeren. We maken rechtsomkeert, een manoeuvre dat moeiteloos verloopt, aangezien we het nog vaak hebben gedaan met onze kleine Ponant op de Seine.

Aan het steeds donkerder wordende firmament beginnen één na één de sterren te fonkelen. Rondom ons vormt de mist net een muur die het romige water scheidt van de hemel, waarvan het blauw langzaam oplost in de toenemende duisternis. We zijn nu al vier uur onderweg en nog altijd is er geen spoor van het eiland. Philippe heeft er niettemin alle vertrouwen in. Weldra zullen de lichten van de vuurtorens en boeien te zien zijn en zullen we er recht op af kunnen varen. We zitten er gelukkig niet al te ver vandaan.

De zachte wind die ons bij het vertrek uit Guernsey voortdreef, is gaan liggen. Er is nu nog slechts een klein zuchtje, dat in de genua speelt. We gaan niet meer vooruit. Hoewel we nu een zuidelijke koers hebben gekozen, worden we wellicht toch nog naar het noorden gedreven door de getijbeweging. Mocht dat inderdaad zo zijn, dan gaat het nu niet richting Sark, maar Origny, het eiland dat we zijn voorbijgevaren de nacht vóór we Guernsey bereikten.

Claudette en Claire lopen er zenuwachtig bij. Waarom zijn we niet gewoon in Saint Peter gebleven? Het was er zo goed in de haven. Dan zouden we morgenochtend zijn vertrokken, na te zijn uitgerust van de nachtelijke vaart...

Het vooruitzicht van een nieuwe halte had ons mentaal opgepept, maar die misser heeft nu het omgekeerde effect. De zenuwachtigheid valt zo af te lezen van het gezicht van Claudette, die dan maar onder de wol kruipt. De jonge Patrick zit vlak naast zijn moeder die ineengedoken zit, met haar reddingsvest aan, en wel verlamd lijkt door die nieuwe situatie.

Vóór het vertrek uit Le Havre hadden we ons voorgenomen de hele reis lang enkel onder zeil te varen, ongeacht de vaaromstandigheden. Dat goede voornemen botst nu met de harde logica der feiten. Indien we nog deze nacht de haven willen bereiken, dan zal ik de motor moeten starten...

Ik draai de sleutel om en rol de gennep op, want die is nu van geen nut meer. Daarna nestel ik me in de kuip en bestudeer nogmaals de kaart, in het licht van een elektrische lamp. Waar zitten we in godsnaam ergens op die grote plas, tussen de kust van Bretagne en die van Zuid-Engeland?

De duisternis om ons heen vormt een nog dikkere muur dan de mist die een uur geleden nog over het water hing. In welke richting ik ook kijk, ik zie alleen maar duisternis, een intense en akelige duisternis die ongemerkt overgaat in het zwart van het water. Van de lichten waar Philippe het over had, is er nog niet één te zien. Hoog boven ons zijn er slechts een paar vage, witachtige punten te ontwaren, het licht van de helderste sterren. Het zeemilieu waarin we ons nog zo goed voelden bij het vertrek uit Guernsey lijkt nu te zijn veranderd in een reusachtige grafkamer. Mocht het geronk van de motor die sinistere stilte niet verbreken, dan zou de zowel lichamelijke als geestelijke vermoeidheid zich gaan enten op de angst die onvermijdelijk in je opkomt wanneer je geconfronteerd wordt met het onbekende.

Geen vuurtoren, geen boei, zelfs niet het minste scheepslicht. We dobberen hier moederziel alleen rond op het vlakke, bijna rimpelloze water, in dit danteske decor. Waar zitten we in 's hemelsnaam? Zullen we ooit nog het anker kunnen uitgooien op die idyllische plek, die Philippe ons in geuren en kleuren heeft beschreven?

We volgen een zuidwestelijke koers, maar wat is de invloed geweest van de stromingen in die zes uur varen? Welke afstand hebben we afgelegd toen we met volle zeilen flink vaart maakten? Zouden we nu echt verdwaald zijn geraakt in die kleine rechthoek op de kaart? Allemaal vragen die mijn hoofd bestormen en me een naar gevoel bezorgen, nadat ik nogmaals de kaart heb bestudeerd en in de duisternis om ons heen tuur.

Philippe neemt de kaart en bestudeert ze op zijn beurt.

- "Het is niet erg", zegt hij vol vertrouwen. "We komen er wel..."

Het is twee uur 's ochtends. Het is nu al meer dan tien uur geleden dat we de trossen hebben losgegooid, voor een 'vlooiensprong' van zeven mijl... Al tien uur lang zoeken we dat eiland, nog steeds zonder resultaat. De twee vrouwen en het kind zitten binnen. Philippe is ingedommeld op een bank in de kuip. Ikzelf waak, 'dankzij' de zenuwen. Ik tuur nu niet meer in het duister, zoals bij het begin van de nacht. Ik kijk gewoon naar waar de boeg wijst en wacht af. Af en toe werp ik een blik op de dieptemeter, de enige die ons bruikbare inlichtingen geeft, en droom dan weer weg. Ik had me mijn eerste zeilervaring op zee wel anders voorgesteld... Maar misschien is het niet slechter zo. Was het plezier dat ik zocht, in die maritieme ontgroening, of was het de bedoeling er iets van op te steken?

De mist is weer dichter geworden. Door condensatie op de reling vormen zich kleine druppels. Alles is nat aan dek. Een vreemd fenomeen. Nog nooit gezien...

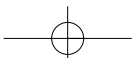
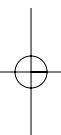
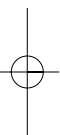
De zeebodem is sinds een tijdje sterk aan het oplopen. Ik ben op mijn hoede. Aan stuurboord ontwaar ik een vaag geflikker. Het is amper zichtbaar, zelfs wanneer je aandachtig kijkt. Ik maak Philippe wakker. Hij komt kijken. Wat is het? Een vuurtoren? Een boei? Zouden we nu eindelijk Sark hebben bereikt? Ik krijg het heel even warm bij die gedachte, maar al snel maak ik me weer zorgen. Het aanzeilen van een kusthaven is nooit echt makkelijk, zelfs niet bij helder weer, laat staan 's nachts, in de mist... Ik laat de motor op een kleiner toerental draaien, maar blijf dezelfde koers volgen.

Het geflikker wordt steeds beter zichtbaar, maar blijft nog vaag. Ik blijf de dieptemeter in het oog houden. De zeebodem loopt nog steeds op. Van 26 meter gaat het naar 15, en dan naar 9.

Er moet ongetwijfeld een eiland vóór ons liggen. Wellicht is het Sark. Als dat klopt, dan waren onze berekeningen juist. Ook al heeft het ons tien uur gekost om het doel te bereiken, we zijn er toch geraakt, 's nachts, in volle mist en ondanks de sterke stroming. Een succes, zonder meer!

Even later wijst de dieptemeter 7 meter aan. We mogen nu niet langer wachten, we moeten het anker uitgooien. Ik ga naar de voorplecht en laat het anker vallen. De boot komt tot stilstand. Het geflikker is nog steeds vaag, maar lijkt niet meer zo veraf. Als het ochtend is, zullen we een klaardere kijk op de zaak hebben. Ik zet de motor af en steek het ankerlicht aan. We gaan naar beneden, om eindelijk de lakens op te zoeken.

II

KOERS NAAR SAINT-MALO

Ik word wakker door iets dat schuurt tegen de romp. Het is al dag. Hoe laat zou het zijn? Ik sta op en ga aan dek, zo stil als dat kan op een boot van tien meter.

Het schouwspel dat ik te zien krijg, is ronduit verbluffend. We zitten in een reusachtige baai, bezaaid met rotsen. Onze boot dobbert op een soort grote plas, in een opening tussen de rotsen. De zee ligt zo'n 50 meter verder. Kleine golven klotsen tegen de stenen oever. Rondom ons zijn alleen maar grillig gevormde rotsen te zien, reusachtige keien bedekt met slib, en op sommige plaatsen zand. Her en der zijn er nog andere 'plassen'. Niet één woning te zien, niet het minste teken van menselijk leven, zoals je normaal wél hebt aan de Franse kust. Je ziet hier enkel rotsen waar het water tegen aan klotst, in een eindeloze herhaling. Boven ons vliegen een paar zeemeeuwen. Aan de horizon is niets te zien. Geen vissersboot, geen zeilen, niets. Geen levende ziel te bespeuren, noch aan land, noch op zee. Waar zitten we hier in 's hemelsnaam?

Philippe staat naast me en kijkt zwijgend uit over het vreemde landschap. Eén ding is zeker: we zitten niet bij Sark. De kust loopt immers van oost naar west. Trouwens, die reusachtige baai kan op zich al het hele eiland Sark omvatten. Maar waar zitten we dan wél?

Bij Jersey, antwoordt Philippe, terwijl hij de kaart oriënteert. Het grootste eiland van de archipel, zo'n 15 kilometer meer zuidwaarts. Het kan niet anders!

De stroming heeft ons wellicht eerst meegevoerd naar het noorden, en daarna naar het zuiden, tot we op deze plek zijn beland. We moeten nu wachten tot het vloed is om weg te raken.

De mist is opgetrokken. Een zachte wind zorgt voor koelte, hoewel de zon al volop van de partij is. Maar het is nog vroeg, en de nacht was kort. Dus nestelen we ons weer in onze kooi, waar onze gezellinnen nog vredig liggen te slapen.

Twee uur later gaan we aan land, op de grillige keien, elk met een zak in de hand, om schelpdieren te zoeken voor de maaltijd. Het water rijst. Wellicht zullen we nog vóór de middag kunnen wegvaren.

We stippelen een nieuwe route uit die ons nu naar Saint-Malo zou moeten brengen. Niet dat we na die tocht door de nachtelijke mist nu onze buik vol hebben van varen, maar het heeft ons toch wel afgemat. Het vooruitzicht nog eens gevangen te zitten in die potdichte mist en de speelbal te zijn van stromingen die tot de sterkste ter wereld behoren, spoort ons ertoe aan zo snel mogelijk onze biezen te pakken. Het zicht is nu weer goed, maar voor hoelang? We moeten dus zo snel mogelijk koers zetten naar Saint-Malo. Daarvoor moeten we zuidwaarts varen, langs het Plateau des Minquiers, en dan lichtjes oostwaarts draaien.

Philippe is voorzichtig geworden. Stukken voorzichtiger dan bij het vertrek uit Le Havre... Heeft hij zijn bekwaamheid als skipper overschat? Of heeft de voorbije nacht hem een facet van het varen onthuld dat hij nog niet kende? Hij zit nu in ieder geval elk detail van de zeekaart héél aandachtig te bestuderen.

Ikzelf herbereken de te varen koers, rekening houdend met de stromingen. Het is echt wel een linke zone, en het is dan nog aan boord van mijn eigen boot dat ik er kennis mee maak...

Het is vroeg in de namiddag. Waar de boot dobbert, is het zo'n 3 meter diep. De bemanning is nu uitgerust, na die twee slapeloze nachten. Ik start de motor en haal het anker op. Eindelijk verlaten we die reusachtige baai. Al snel zitten we in volle zee, voortgedreven door een zwakke wind uit het noordwesten.

Die afwisseling van wind en dichte mist is echt wel bizar. Dat je ooit te maken zult krijgen met zwaar weer, daar houdt elke beginner rekening mee, maar dit had ik nooit verwacht: mist die het zicht beperkt tot een paar meter en stromingen met een snelheid van verschillende knopen die om de zes uur van richting veranderen.

De haven van Saint-Malo ligt maar op zo'n 45 mijl. Dat is ongeveer negen uur varen. Als Aeolus ons niet te veel voor de gek houdt, zouden we de haven in de late avond moeten bereiken. Het is geen makkelijk gebied, vertelt Philippe, maar hij kent het goed, want hij heeft er vaak gevaren, in tegenstelling tot het gebied van de Kanaaleilanden. Vanuit Saint-Malo kunnen we dan naar de monding van de Rance, naar Dinard en de omliggende haventjes varen. Daar zullen beginners als wij ongetwijfeld meer kunnen van opsteken dan van ronddwalen in de mist...

Philippe lijkt zeker van zijn stuk. Zijn zelfverzekerdheid doet ons de perikelen van de voorbije nacht vergeten. Ik nestel me in de kuip en kijk naar de bolle zeilen die ons wegvoeren onder de azuurblauwe lentehemel.

Plots ruik ik een vreemde geur... Ik herken die meteen: het is de geur van verbrande rubber. De motor!

Ik snel erheen. In de cabine hangt een niet zo dichte rook, maar de geur is wel heel scherp. Plots herinner ik me dat ik de waterinlaatklep niet heb geopend en dat mijn arme Volvo het dus zonder koeling moet stellen. Ik leg de motor meteen stil.

Welke gevolgen zal dit hebben? De motor is gloeiend heet, maar leek nog normaal te draaien toen ik hem afzette... Hopelijk is er geen enkel onderdeel beschadigd. Misschien is dankzij de legendarische degelijkheid van die motor een ramp vermeden. Philippe komt erbij en bekijkt de motor. Diagnose: de koppakking.

De olie op de peilstok is niet zwart meer, maar witachtig. Het ziet er een beetje uit als mislukte mayonaise. Als mecaniciens maakt Philippe zich niet echt zorgen om dit euvel. We zullen de pakking moeten vervangen, zegt hij, en misschien ook de cilinderkop weer rechten. Wat dat laatste betreft, is hij niet zeker. Het is gietijzer, en gietijzer beweegt niet! In afwachting moeten we gewoon zorgen dat het water weer naar de motor kan lopen.

Onze vriend stroopt zijn mouwen op en zet zich aan het werk. Als skipper was hij dan misschien niet helemaal overtuigend, maar als mecaniciens kan hij duidelijk zijn mannetje staan. In drie kwartier weet hij er een mouw aan te passen: er is weer koeling. Slangen worden bevestigd, losgemaakt en weer vastgemaakt, en uiteindelijk werkt het in elkaar geknutselde systeem perfect. De waterpomp van de motor is nu gewoon vervangen door de manuele ruimpomp, een Anderson-pomp die in de kuip stond. We hoeven enkel te pompen om de naald van de temperatuuraanwijzer te doen zakken wanneer die een kritiek peil bereikt.

Volgens Philippe is het water in de olie niet echt een probleem indien we de motor enkel gebruiken bij de aankomst in Saint-Malo. Zodra we aangekomen zijn, wil hij trouwens zelf de koppakking herstellen. Veel werk is dat niet, als je de technische kennis in huis hebt en beschikt over het nodige materiaal. Zo'n drie kwartier later staan we weer aan dek, opgelucht dat het incident geen gevolgen zal hebben voor de verdere reis.

De boot gaat nog altijd goed vooruit. Naarmate de zon zakt, lijkt de wind echter in kracht af te nemen. Wanneer 's avonds de schemering intreedt en er mist opkomt, is er nog slechts een zuchtje wind, amper genoeg om de koers aan te houden.

Aan bakboord krijgen we het Plateau des Minquiers te zien. Het is een rotsachtig plateau dat er weinig indrukwekkend uitziet bij hoogwater. Toch zou het onverstandig zijn om ons daar nu te wagen, met die motorproblemen. Het plateau is goed bebakend, je kunt er echt niet naast kijken. Die groep rotsen, gelegen tussen Jersey en Saint-Malo, is voor ons meteen ook een handig oriëntatiepunt. We hebben nu al de helft van de weg afgelegd. Dat lijkt nogal weinig, rekening houdend met de vaarsnelheid van de laatste uren.

Toch zijn we blij te weten waar we ons nu precies bevinden. Het kruisje dat ik teken op de kaart biedt houvast. We kunnen nu de koers herberekenen die we moeten volgen tot in Saint-Malo.

Ik voel hoe er weer een soort zelfvertrouwen postvat in mij. Het is nog geen echte zelfverzekerdheid, maar naast het feit dat ik me goed in mijn vel voel, heb ik de indruk dat ik nu weer een stap verder sta op het moeizame pad van de ervaring.

Beetje bij beetje komt de mist weer opzetten. Boven ons is het alsof er heel langzaam een deksel wordt neergelaten. De hemel is nu niet meer blauw, maar zwart, een zwart dat wazig wordt naarmate het zich vermengt met de mist. Gisteren, rond hetzelfde uur, was de situatie stukken minder aangenaam. We waren moe door slaapgebrek en ontmoedigd omdat we ons doel hadden gemist. Nu loopt het ook niet echt van een leien dakje, maar we weten tenminste waar we precies zitten en we weten ook dat we de kust niet kunnen missen. Bovendien, als er mist is, is er geen wind. En zonder wind kun je op veel plaatsen rustig ankeren.

Vóór we nogmaals het anker kunnen uitgooien, zullen we ons misschien een paar uur lang moeten laten afdrijven, omdat we de motor niet kunnen gebruiken.

Het wordt weer ijzingwekkend stil in de mist. Ondanks het grotere zelfvertrouwen voel ik me toch niet helemaal gerust. Het firmament en de oceaan lijken te versmelten tot één en dezelfde substantie. Het zeelandschap van daarstraks, toen de zon nog volop scheen, is nu nog slechts een onpeilbare duisternis.

Er hangt een geheimzinnige sfeer. Er is niet het minste geluid te horen. We staan alle vijf aan dek, turend in het donker waarin de boot langzaam afdrijft.

Hoewel de elementen zich stilhouden, is er toch een amper voelbaar briesje, komende van ik weet niet waar, dat in de zeilen speelt. Al heeft het niet veel invloed op de vaarsnelheid, toch zorgt het ervoor dat onze boot niet helemaal stilligt op de inktzwarte zee. De *Rêve d'Eden* houdt zijn koers aan en vordert bijna ongemerkt. Af en toe kijk ik naar het dunne spoor dat hij in het water trekt. Ik kijk ook hoe snel de dingen op het water langs de tien meter lange romp drijven en bereken op basis daarvan onze snelheid: amper 1 knoop! Het lijkt geen twijfel dat we pas morgen zullen arriveren.

De twee vrouwen en het kind zitten al onder de wol. Philippe en ik houden om beurten de wacht. We kunnen niet méér doen dan ons oor te luister leggen in die dichte duisternis waaruit plots het geluid van een vissersschuit of een kleine vrachtboot kan opduiken. Af en toe horen we inderdaad motorgeronk in de verte, een vaag gebrom dat amper de lugubere stilte verstoort.

Bij het ochtendkrieken is de mist gedeeltelijk opgetrokken en is het zicht al een stuk beter. De lichte bries, die ons in de loop van de nacht toch een paar mijl verder heeft gevoerd, is overgegaan in een stabiele wind die de boot een flinke vaart verleent. Meteen een hele opluchting om weer in bijna normale omstandigheden te kunnen varen!

Vóór de boeg doemt een kust op. Het is een kust zonder het minste herkenbare punt. We zitten niet ver meer van Saint-Malo. Dat is de enige zekerheid die we hebben. Maar waar bevinden we ons precies? Om daar uitsluitsel over te krijgen, moeten we de kust nog dichter naderen. De zeebodem is ondertussen al flink opgelopen. De diepte vormt een belangrijke aanwijzing omtrent onze positie. Philippe tuurt door de verrekijker, maar kan geen enkel 'opvallend baken' ontwaren aan de kust.

Weldra zitten we vrij dicht bij de grillig gevormde kustlijn. In de verte zien we vissersboten en een zeilboot, die met volle zeilen het ruime sop kiest.

De mist is nu helemaal opgetrokken en heeft plaatsgemaakt voor een grijsachtige hemel waar af en toe een paar zonnestralen door komen priemen. De luchttemperatuur is nogal fris, waardoor we ons warmer moeten kleden dan de voorbije dagen.

Hoewel eigen aan dit seizoen, baart die weersverandering me toch wel wat zorgen. Toen we vertrokken, werd vrij mild weer voorspeld. We verwachtten dan ook een rustige vaart, in ieder geval tot aan Guernsey.

Hoe is het weer geëvolueerd tijdens de drie dagen dat we op zee varen? We hebben er geen flauw benul van. Het zou best kunnen dat we straks zwaar weer krijgen. De wind is trouwens gedraaid en komt nu uit het noordwesten.

Als je nog niet voldoende ervaring hebt om de elementen te kunnen analyseren, gaat je geest zijn eigen logica volgen, en dat zet meteen de deur open voor allerlei gissingen. Ik begin te letten op de kleur van de hemel, de vorm van de wolken, de staat van de zee, waarvan de golven niet hoger dan een halve meter reiken... Op de kaart is de reisweg aangeduid door een klein potloodstreepje dat eindigt in de haven van Saint-Malo.

De kust komt dichterbij. Het is een lage en grillig gevormde kustlijn, zonder het minste baken. Philippe speurt met gespannen aandacht door de verrekijker. Een kustlijn identificeren is nooit makkelijk, zegt hij. Nog een geluk dat hij dit gebied wat kent, want zelfs met een goede kaart heb je nog geen gewonnen spel. Er is hoe dan ook geen twijfel mogelijk: we zitten niet ver van de monding van de Durance. Weldra zullen we de stadswallen van Saint-Malo zien opdoemen aan de einder.

De lichte bries uit het noordwesten lijkt zich te stabiliseren. Bij momenten valt hij zelfs weg. Ik ben dan ook niet meer bang dat de elementen ontketend zullen raken, maar dat het windstil wordt. Zonder motor zullen we dan niet meer kunnen manoeuvreren.

De twee vrouwen en het kind, ingeduffeld in hun reddingsvest, werpen af en toe een blik op de raadselachtige kust. Plots gaat Philippe rechtstaan, de verrekijker in de handen geklemd en aandachtig turend naar een punt vóór de boeg.

- "Ik herken het eiland", zegt hij. "Het is het eiland van Léo Ferré... Saint-Malo ligt daar, aan stuurboord."

Philippe is zeker van zijn stuk. Nu hij verlost is van die ongerustheid, door de twijfels omtrent onze positie, gaat hij naar beneden om een stuk kip te nemen en komt dan weer aan dek, om ons een paar anekdotes te vertellen over het eiland waar Léo Ferré naar verluidt de beste teksten van zijn repertoire heeft geschreven.

Vijf minuten later bestudeert hij nogmaals het eiland en stopt dan de verrekijker in zijn etui. Zijn zelfverzekerdheid sterkt ons in de gedachte dat varen bij nader inzien wellicht minder moeilijk is dan het lijkt. Al waren we daar door de voorbije gebeurtenissen al heel wat minder van overtuigd...

Een hele tijd lang varen we langs de rotsachtige kust, voortgedreven door een zwakke maar stabiele wind. We ontmoeten een vissersboot waarvan de kapitein onze vriendschappelijke groeten beantwoordt door een paar keer de misthoorn te laten loeien.

Omstreeks 11 uur is Saint-Malo nog altijd niet in zicht. Misschien zijn we gewoon verder afgedreven door de stroming dan we denken. Hoe dan ook, de vaaromstandigheden zijn te goed om ons zorgen te maken.

Ik zit voortdurend te kijken naar de tuigage, de bolle zeilen en het lange spoor dat de *Rêve d'Eden* trekt in het zo goed als vlakke water. Ik begin te mijmeren... Ik heb nog een dik jaar werk voor de boeg bij de Gendarmeriebrigade, aan de rand van Parijs. Nog een jaar lang processen-verbaal opmaken, nachtrondes doen en het moeilijke karakter van mijn directe hiërarchische overste dulden. Daarna zullen die twee witte zeilen ons naar andere horizonten voeren. Dan kan het échte leven beginnen...

Van het eiland van Léo Ferré tot in Saint-Malo is het niet ver. Hoewel we nu al uren met een snelheid van 2 à 3 knopen varen, zien we vóór ons slechts een lange, rotsachtige kust, zonder muren, zonder zelfs maar de minste haven. Wat is er loos?

Philippe zegt geen woord. De automatische piloot staat nog steeds ingesteld op dezelfde koers. De sfeer wordt weer gespannen. Zouden we het vroegere kapersnest voorbijgevaren zijn zonder het te merken? Vast niet, de monding van de Rance springt daar te zeer in het oog voor. Waar knelt het schoentje dan wél?

Langzaam tekent zich aan de einder een soort opening af langs de Bretonse kust. Een opening die helemààl niet lijkt op wat er op de kaart te zien is. De wind zwakt geleidelijk aan af, we gaan steeds minder snel vooruit. Door de verreijker is een boei te zien. Het is de aanloopgeul van een haven...

We naderen die mysterieuze plek, varen voorbij de eerste boei, daarna voorbij de tweede. De bodem loopt op, waardoor we verplicht zijn het anker uit te gooien, zonder dat we enig idee hebben waar we zijn. Het is eb. We zullen moeten wachten tot het vloed is om het raadsel te kunnen oplossen.

De *Rêve d'Eden* ligt stil en trekt aan zijn ketting. Het water heeft zijn laagste peil nog niet bereikt. De zon is nog volop van de partij, maar het is nog te fris om gezellig aan dek te zitten zonnen.

We gaan de kajuit in en nuttigen een warme maaltijd bestaande uit conserven. Daarna trekt iedereen naar zijn kooi, moe als we zijn na die bewogen nacht. We zinken weg in een diepe slaap.

Het is 16 uur wanneer ik ontwaak uit die verkwikkende siësta. Blijkbaar ben ik weer als eerste wakker. Ik ga aan dek en kijk rond. Het

waterpeil is weer gestegen en de stroming leidt nu naar wat alleen maar de ingang van een haven kan zijn. Ik zie een vissersschuit komende uit open zee in de richting van de haven varen. Het is een van die schuiten die je aantreft in de meeste Bretonse havens en die vaak gebruikt worden door gepensioneerden om te gaan vissen. Hij is uitgerust met een buitenboordmotor, die inderdaad bediend wordt door iemand die de zestig al ruim voorbij lijkt.

Hij nadert de eerste boei, kijkend naar het zeilschip dat voor anker ligt in de aanloopgeul. Ik gebaar hem naderbij te komen en vraag waar we hier ergens zitten.

Philippe, Claire en Claudette, die wakker zijn geworden door mijn geroep, voegen zich bij me in de kuip en wachten op het antwoord van de man, die de vraag niet goed begrepen lijkt te hebben. Ik vraag het hem nogmaals, nu wat duidelijker articulerend.

- "Wel ... U bent hier in Saint-Brieuc, natuurlijk!" roept de man, blijkbaar verrast door mijn vraag. Hij geeft weer gas en vaart weg.

Saint-Brieuc... We vouwen de kaart open en zoeken naar die naam waar we nooit zouden aan gedacht hebben. Saint-Brieuc ligt op meer dan twintig mijl ten westen van Saint-Malo! Twintig mijl ernaast, op een afstand van dertig mijl... We staan er paf van. Hoe hebben we ons in godsnaam zo zwaar kunnen vergissen, terwijl we nog heel exact onze positie hebben bepaald toen we Les Caquets voorbijvoeren? Wat is er gebeurd tijdens die mistige nacht? Welk fenomeen heeft ervoor gezorgd dat we zo ver van ons doel zijn beland?

- "Het zijn de stromingen ...", mompelt Philippe.

De zee staat nu op zijn hoogste peil. Philippe onderzoekt de motor nog een laatste keer en zegt dat het mogelijk is hem een tijdje op een laag toerental te laten draaien zonder dat hij schade oploopt.

Ik zet hem dus aan, haal het anker op en trek aan de gashendel. Geholpen door de sterke stroming bereiken we in een paar minuten de sluisdeur.

Wat later ligt de boot aangemeerd aan de kade in de haven van Saint-Brieuc, tussen andere zeilboten.

Zo eindigt dan onze eerste tocht op zee. Het is Philippe die de koppakking zal herstellen. Hij zal met zijn motor naar Ponthierry rijden en dan terugkeren naar Saint-Brieuc. De *Rêve d'Eden* zal pas in de loop van de herfst naar Ponthierry terugkeren. José, een leerling-zeiler uit de streek van Melun, zal ons daarbij een handje helpen.

-
- 1 : *De Rêve d'Eden wordt te water gelaten.*
 2 : *De Rêve d'Eden in de haven van Saint-Brieuc.*
 3 en 4 : *Reis door Frankrijk via de kanalen.*
 5 : *In de haven van Valencia (Spanje).*
 6 : *Het Sint-Jozeffeest in Valencia.*
 7 : *Sinaasappelpluk in Spanje.*
 8 : *Marokko.*
 9 : *Op de Canarische Eilanden, net voor we de trossen losgooien. Claudette is doodsbang...*
 10 : *De Rêve d'Eden en zijn bemanning.*

16

17

18

19

20

III

M'DICK

Door het gebrek aan zeilervaring en het nogal bevreesde karakter van mijn vrouw, die bovendien last heeft van zeeziekte, duurde het leerproces uiteindelijk meer dan zes maanden. In die tijd zijn we eerst de Seine en daarna de Rhône afgevaren, waarna we één na één alle haventjes aan de Spaanse kust hebben bezocht. Ook op menselijk gebied was het een erg verrijkende periode.

We bevinden ons in M'dick, een dorpje in het noorden van Marokko.

We zitten hier een beetje als sardines in een blik. De *Rêve d'Eden* ligt gekneld tussen een zeilboot van dezelfde afmetingen en een hele rij vissersboten die de Marokkaanse vlag voeren. Veel van die Marokkaanse vissers blijken trouwens op hun boot te wonen.

---

11 : Een animistisch dorp in het Casamance-gebied.

12, 13 en 14 : Halte in Elinkine.

15 : Afrikaanse vrouwen zoeken schelpdieren in de rivier.

16 : Het opvaren van de Gambia.

17 : Mijn vriend Bernard oogst succes met zijn fototoestel waarmee hij kant-en-klare foto's kan maken (digitale fototoestellen had je toen nog niet).

18 De oversteek van de Atlantische Oceaan.

19 en 20 : Carnaval in Cayenne.

Sommigen werpen ons een onverschillige blik toe, anderen liggen languit te dutten op een stapel netten aan dek.

De aanwezigheid van een zeilboot in deze kleine haven lijkt allerm minst hun nieuwsgierigheid te prikkelen. Europa is nog te dichtbij en dit deel van het Afrikaanse continent is makkelijk bereikbaar voor pleziervaarders. Toch roept de Marokkaanse kust al een eerste 'exotisch' gevoel in ons op.

De andere zeilboot lijkt verlaten, hoewel de patrijspoorten wijd open staan. De boot is blijkbaar eigenhandig gemaakt, te oordelen naar de kleine lasfouten.

Achteraan prijkt de naam 'Quikantou', in gele letters, gevolgd door 'Marseille'. Aan de achterstag wappert een versteld doek waarvan de kleuren helemaal verbleekt zijn. Met enige fantasie kun je er een Franse vlag in zien...

Claudette begint de kajuit op te ruimen. Na een lange tocht ziet die er meestal nogal rommelig uit. Ik neem de fiets van de boot en ga de formaliteiten afhandelen bij de havenpolitie. Dat gaat vlot, zonder administratieve haarkloverij. Ook daaraan merk je dat Europa niet veraf is...

Het bezit van een huisdier is hier niet meteen een probleem. In Gibraltar zou dat wel een probleem zijn, mochten we naar daar terugkeren na een bezoek aan Noord-Afrika. Dan zou onze Michka in quarantaine moeten verblijven. Zo wil de wet dat in dit stukje Groot-Brittannië, aan de zuidpunt van Spanje.

Eigenlijk heeft die maatregel tegenwoordig geen zin meer, maar het zijn nu eenmaal de Britten die de dienst uitmaken op die paar hectaren grond tussen Spanje en de Middellandse Zee. Hoe gek het ook is te denken dat je met dat soort maatregelen bepaalde dierenziektes kunt buiten houden, toch zou een overtreding onze zwarte pluizenbol duur te staan komen.

Misschien hebben de Gibraltaren hun kijk op die dingen ondertussen al bijgesteld. Misschien zijn die wetten, voortgesproten uit de onwetendheid van een volk met een echte eilandmentaliteit, inmiddels al aangepast aan de realiteit van de 21^e eeuw... In ieder geval, reizigers die van plan zijn met hun hond te gaan wandelen op dit stukje Groot-Brittannië op het Iberische schiereiland, doen er goed aan vooraf hun licht eens op te steken!

Wij zien in ieder geval geen reden om er nog terug te keren. We hebben dit vreemde stukje Europa al bezocht, een tweede keer hoeft niet meer. Als we de straat van Gibraltar weer oversteken, dan zullen we gewoon het anker uitgooien in het haventje van Algeciras. De apen op de rots van Gibraltar zijn wel een bezienswaardigheid. Het is er ook gezellig kuieren langs de winkeltjes. Toch verkiezen we de warmte van de Andalusische cultuur. We hadden het er zelfs zo naar onze zin dat we er meer dan twee maanden zijn blijven hangen!

Wanneer ik terugkeer van het politiekantoor staat de eigenaar van de zeilboot naast de onze aan dek te praten met Claudette. Hij moet zo'n dertig jaar oud zijn. Hij heeft kastanjebruin kroeshaar, een dikke snor, een platte neus en twee guitige ogen overwelfd door zware mediterrane wenkbrauwen.

- "Hallo!" roept hij op vriendelijke toon.

In het kort vertelt hij dat hij nu al zo'n drie maanden in deze haven verblijft en dat hij echt niet weet wanneer hij zal vertrekken. Het leven is hier zo makkelijk... Hij nodigt ons uit iets te komen drinken aan boord van zijn boot, vóór we dit stukje Marokko gaan verkennen.

Even later zitten we op de brede banken van de kajuit, die opvallend ruim is voor een zeiljacht van die afmetingen.

Nadat we wat hebben zitten keuvelen, vertel ik hem over mijn vroeger beroep. Hij schiet in een lach. Op goedmoedige toon zegt hij:

- "Ik was niet meteen hun beste vriend toen ik in Frankrijk zat..."

Hij opent een metalen doosje en haalt er iets uit dat heel sterk op cannabis lijkt. Rustig begint hij een joint te rollen en steekt die dan nonchalant aan.

- "Hier hoeft je de moeite niet te doen om zelf cannabis te telen", zegt hij. "In de omliggende bergen vind je er overal. En van prima kwaliteit! Wil je eens proeven?"

Weldra is de kajuit helemaal doordrongen van de kenmerkende geur van cannabis. De cannabisexport is hier een belangrijke business, vertelt onze vriend. Twee keer per week komt een grote motorboot een lading ophalen om die naar Italië te brengen. Aan de ingang van de haven liggen dan wel een paar boten tentoongesteld van kleine smokkelaars die betrapt werden door de politie, maar dat is eerder om de Europeanen te sussen dan om een voorbeeld te stellen aan de lokale bevolking.

De cannabissmokkel is hier zelfs een staatszaak. De vraag vanuit Europa is zo groot dat een land als Marokko dit hemelse manna niet links kan laten liggen. Veel olie zit er niet in de Marokkaanse bodem, maar hasj hebben ze hier in overvloed! Het bruine goud is minstens evenveel waard als het zwarte goud waar de industrielanden zo dorstig naar zijn.

Jacques lijkt in zijn nopjes, niet alleen met die gang van zaken, maar ook met het feit dat hij erover kan praten met een gendarme uit zijn eigen land. Dat had hij wellicht nooit durven te denken! Ik luister aandachtig naar zijn verhaal. Tussen het vertellen door trekt hij aan zijn dikke sigaret, waarbij hij ervoor zorgt dat de as er pas op het laatste moment afvalt.

- "Wil je echt niet eens proeven?" vraagt hij verschillende keren op vriendelijke toon.

Ik bedank, zeggend dat ik nu geen zin heb. Het zou misschien leuk zijn ooit eens te proberen, maar nu niet. Ik verlang ernaar dit stukje Marokko te gaan verkennen op onze vouwfietsen.

We nemen afscheid en verlaten de boot.

Een paar dagen lang verkennen we M'dick en omgeving. Met de bus rijden we ook naar Tétouan, een stadje dat zo'n twintig kilometer verder ligt.

Men had ons verteld dat de straat van Gibraltar een culturele driehoek vormt. En dat blijkt ook zo te zijn. Na kennis te hebben gemaakt met het Britse flegma, na te hebben geproefd van het zoete leven in Andalusië, bevinden we ons nu in een wereld die herinnert aan Duizend-en-een-nacht. Het is dan ook met veel plezier dat we het labirint van het stadscentrum induiken, de medina zoals dat hier heet. Honderden winkeltjes van ambachtslui en handelaars vind je hier, primitieve restaurantjes, woningen met hoge witte muren en een wriemelende massa mensen in smalle straatjes die heerlijk geuren naar specerijen.

Er gaan zo een paar dagen voorbij. We trekken met de fiets naar de naburige dorpen, wandelen rond in de lokale medina en drinken 's avonds dampende muntthee. De contacten met de Marokkaanse bevolking zijn des te verrijkender daar de islamitische cultuur voor ons nog heel nieuw is. Ze lijkt ons zo mysterieus dat we er graag meer

willen over weten. We voeren soms lange gesprekken met de lokale vissers of voorbijgangers, die uit nieuwsgierigheid een kijkje zijn komen nemen aan deze kant van de haven.

Jacques nodigt ons uit om de avond door te brengen op zijn boot. Ik ben er niet helemaal gerust op. Misschien heeft hij weer van dat spul aan boord zitten. In Marokko lacht men niet met wetten, ook niet met die wetten die slechts als dekmantel dienen voor de handel van Zijne Majesteit de Koning...

We gaan niettemin in op zijn uitnodiging. Op de kajuittafel staat een enorme mand met druiventrossen. Het zijn grote donkere druiven, zoals de muskaatdruif. Ze zijn volrijp. Jacques nodigt ons uit toe te tasten. Het is het enige eten dat hij heeft, zegt hij. 's Avonds heeft hij genoeg aan één of twee trossen.

Even later haalt hij weer zijn metalen doosje boven en begint een kanjer van een joint te rollen. Vervolgens legt hij die op tafel en begint er een tweede te rollen, gebarend dat die voor mij is. Bij nader inzien zou het misschien wel jammer zijn dit land te bezoeken zonder kennis te maken met de "bijzondere specialiteiten" ervan...

Claudette en ik zijn niet-rokers en we zijn niet van plan daar verandering in te brengen. Toch is het met een zekere opwinding dat ik inga op zijn aanbod.

Toen ik nog gendarme was, heb ik natuurlijk nooit van het verboden goedje geproefd. Maar in die heel bijzondere context van dit Marokkaanse haventje, lijkt het me dat die ervaring toch niet helemaal negatief kan zijn. Ik neem dus de onregelmatige kegel die hij me aanreikt, strijk een lucifer aan, steek de joint aan en neem een paar stevige trekken.

De kenmerkende geur van het spul, gemengd met tabak, verspreidt zich in de kajuit. Ik zorg dat ik de rook inhaleer, om een maximaal effect te bekomen. Ik wacht even en neem dan nog een trek aan de sigaret.

Als jongeling had ik nog een zeker plezier beleefd aan het roken van blonde sigaretten. Dat leverde toen een vluchtig gevoel van welbehagen op dat maar enkele seconden duurde. Nu voel ik echter niks. Misschien moet je een tijdje wachten, tot het lichaam reageert op de prikkel. Ik blijf dus trekken aan de joint, waarbij ik telkens de rook

wat in mijn longen hou. Zwijgend kijkt Claudette naar dat vreemde schouwspel, waarbij haar echtgenoot, een overtuigde niet-roker, high probeert te worden...

Het zou ongetwijfeld leuker zijn geweest, mocht zo'n stickie me aangeboden zijn geweest door een bedoeïen uit het hoogland, na te zijn klaargemaakt volgens de traditionele methode, maar goed, het is nu eenmaal hier, op deze boot, dat de gelegenheid van mij een dief maakt.

Ik heb nu al zes of zeven keer diep geïnhaleerd, maar ik voel nog niet de minste reactie. Jacques daarentegen verkeert in een soort roes, waarbij hij zijn hoofd beweegt en euforisch glimlacht.

"Prima spul...", mompelt hij.

Ik snap niet wat er fout gaat. Mijn joint is al voor drie kwart opgerookt en ik ervaar nog niet de minste roes. We roken nochtans hetzelfde product en de dosis is ongeveer gelijk. Ik rook de rest van de joint op en duw de peuk uit in de asbak. Jacques volgt mijn voorbeeld.

"Hoe voel je je?" vraagt hij, terwijl hij me aankijkt met een blik van verstandhouding.

Wanneer ik hem zeg dat het verwachte genot uitblijft, opent hij meteen weer zijn metalen doosje en begint een tweede, nu nog grotere joint voor mij te rollen.

Hij reikt me hem aan, ik stop hem tussen mijn lippen, steek hem aan en begin te inhaleren. Na verschillende trekken merk ik nog altijd niks. Op een of andere manier lijkt mijn lichaam ongevoelig te zijn voor het spul. Nadat de tweede joint in rook is opgegaan, begin ik aan een derde, die nu nóg groter is. Nog steeds zonder succes...

Jacques begrijpt er niks van. Hoe kan het dat die hasj onmiddellijk effect heeft bij hem en mij helemaal niets doet? Doordat ik nog nooit een joint heb gerookt, zou het effect juist groter moeten zijn bij mij.

Het is middernacht. Ik heb nu al vijf joints opgerookt en nog altijd vraag ik me af welk genot de gebruikers van het spul nu eigenlijk ervaren. Mijn keel is geïrriteerd en ik heb een schorre stem, maar van enig bedwelmend effect is niets te merken. Ik voel niet de minste roes, geen greintje euforie. Onze gastheer bekijkt me stomverbaasd. Hoe is het mogelijk dat een product van prima kwaliteit, dat rechtstreeks uit het Marokkaanse hoogland komt en onversneden is, niet het minste gevoel van welbehagen teweegbrengt bij zijn landgenoot?

6

7

17

18

Hij kan het maar niet begrijpen. Ik ben een uniek geval, zegt hij. Misschien ben ik er als kind in gevallen, zegt hij nog lachend. Ik zou dus in een permanente staat van euforie verkeren, waardoor ik niks gewaarword...

Om 2 uur 's nachts keren we naar onze boot terug, na nog een laatste poging met een zesde joint!

Komt het door de cannabis? Toen we bij Jacques zaten, voelde ik niks, maar zodra ik in mijn kooi lig, zink ik weg in een diepe slaap. Ik slaap negen uur aan één stuk door. Dat is me allang niet meer overkomen...

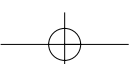
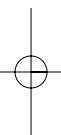
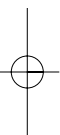
1 : Ik geef een paar van mijn eigen nummers ten beste, samen met de band van de Gendarmerie van Auxerre. Het heeft wel niets te maken met onze reis, maar ik vond het toch leuk om die foto even te laten zien.

2 : Kort vóór het vertrek. Ik toon de geplande reisroute aan drie collega's van de brigade van Saint-Fargeau-Ponthierry. Vlak naast mij staat Richard Noël, de man die later onze dia's zal weten te redden (zie hoofdstuk XVII).

3 à 5 : De dorpspastoor zegent een fles pruimenjenever en daarna mijn boot. Ik ben wel niet gelovig, maar dat was toch sympathiek van hem.

6 : Ik doop zelf mijn boot met de pruimenjenever. De naam 'Radio H' op de romp is de afkorting van Radio Handicap, een vrije radio waarvan de programma's worden gepresenteerd door gehandicapte kinderen van de stichting Hélène Poidatz uit Saint-Fargeau-Ponthierry.

7 à 17 : Halte in het gebied van de Casamance. Op foto 16 is een hevige vlaag te zien zoals je er soms hebt in Afrika tijdens het regenseizoen. De lokale bevolking noemt dat een 'tornado'.

IV

BEELDEN UIT AFRIKA

Een paar maanden later zetten we koers naar de Canarische Eilanden en daarna gaat het richting West-Afrika. Eerst gaan we naar Dakar; daarna varen we de Saloum op en vervolgens de Gambia. We beleven wondermooie momenten. We varen door een natuurreservaat en gooien het anker uit op een paar tientallen meter van een groep nijlpaarden, nadat we heel stilletjes zijn genaderd, onder zeil...

We zetten onze reis voort in zuidelijke richting en varen de Casamance op.

Het zuidelijke deel van Senegal is erg in trek bij de Franse zeilers die naar de westkust van Afrika komen afzakken. De monding van de Casamance ligt niet zo ver van de grote bocht die het Afrikaanse continent maakt en waar het vlot zeilen is dankzij de passaatwind.

Het Casamance-gebied is de graanschuur van Senegal, zegt men in Dakar. Het is de rijkste streek van deze voormalige Franse kolonie, waarvan de inwoners vlot de taal van Molière spreken. Het is hier een doolhof van waterwegen met langs de oevers uitgestrekte rijstvelden. Aangezien hier niemand honger lijdt, is er niet veel criminaliteit. Het is echt leuk om het anker uit te gooien vlak bij een

strand van fijn zand, niet ver van een dorp zoals je er hier tientallen hebt, en er een tijdje te vertoeven.

Naarmate de tijd verstrijkt, hebben we het hier steeds meer naar onze zin. En we zijn lang niet de enigen die het leven hier aangenaam vinden. Kort vóór onze aankomst zag je hier nog tal van zeilboten rondvaren. Het zou gek zijn deze mooie plek links te laten liggen, als je er maar een paar dagen varen van verwijderd bent.

Nu zijn er echter maar een handjevol zeilboten meer te zien. Ze zitten her en der verspreid in de 'bolons', de zijtakken van de rivier. Het regenseizoen nadert immers. Niet alleen dreigt de oversteek van de Atlantische Oceaan een stuk moeilijker te gaan als je te lang wacht, maar de muggen worden ook steeds talrijker doordat het weer van droog naar vochtig evolueert. Dat lijkt niet echt een probleem te zijn voor de lokale bevolking, die deze leefomstandigheden gewoon is. Voor ons Europeanen, die misschien een zachtere huid of zoeter bloed hebben, zijn die insectenwolken een ware plaag.

We houden halt in de eerste bolon, in de buurt van het dorp Elinkine. We raken meteen goed bevriend met de inwoners. Het is een paradijselijk oord: een strand van fijn zand omzoomd met kokospalmen, en paden die leiden naar de andere dorpen en waar je vlot met de fiets kunt op rijden. De rivier is niet zo visrijk als de Gambia of de Saloum, maar wat we dagelijks met ons net kunnen vangen, is ruim voldoende. Die vis eten we dan samen met rijst, het basisvoedsel in dit werelddeel.

Rijst... Kunnen wij, westerlingen, ons dat voorstellen? Een voedingsmiddel dat bij elke maaltijd wordt opgediend, te beginnen bij het ontbijt. Afwisseling kennen ze hier niet, en dat interesseert hen trouwens ook niet. Nodig hen maar eens uit en schotel hen bijvoorbeeld frieten of bonen voor. Ze zullen meteen vragen: heb je dan geen rijst?

Eigenlijk hadden we gepland om niet meer dan een paar dagen in Elinkine te blijven. Er zijn in dit gebied immers zoveel leuke plekjes te ontdekken dat het jammer zou zijn om lang op dezelfde plaats te blijven. We wilden ook de andere bolons verkennen en maximaal profiteren van de geringe diepgang van onze boot om daar te gaan waar anderen dat niet kunnen. Maar we liggen nu al meer dan een maand voor anker in de buurt van dit dorp. We hebben het hier zo naar onze

zin dat de drang om andere plekken te gaan verkennen volledig verdwenen is. We maken lange fietstochten in de jungle, waarbij we 's morgens vroeg vertrekken en pas 's avonds laat terugkeren.

Op een ochtend komen we aan in een klein dorp, een tiental kilometer ten zuiden van Elinkine. Het is een nogal vreemd dorp. Hoewel het weinig woningen telt, staat hier een katholieke kapel, in de zuiverste traditie van de Europese missionarissen, met bovenaan een kruis.

Niet dat we verbaasd zijn een kapel aan te treffen in een Afrikaans dorp, maar dit is echt wel een vreemde plek voor zo'n ding. In Elinkine, een van de grootste dorpen van dit gebied, hebben ze niet eens een kapel. Om een of andere reden vonden religieuzen het een goed idee om net in dit godvergeten oord een kapel te bouwen...

We houden even halt om te praten met een vrouw van rond de dertig die rijst aan het fijnstampen is op de traditionele wijze, met een zware stamper die ze laat neerploffen in een grote houten kom. In de ogen van een Europeaan is dit echt wel de Afrikaanse vrouw ten voeten uit, zoals we haar kennen van foto's en films.

Verschillende kinderen komen rond ons staan en stellen vragen over onze fietsen. "Zeg eens, toubab..." klinkt het voortdurend. Kinderen zijn dol op fietsen, en al zeker hier, in de Afrikaanse wildernis, waar je de fietshandelaars wellicht op de vingers van één hand kunt tellen. Er zijn hier trouwens maar weinig gezinnen die zich een fiets kunnen aanschaffen.

De Europeanen schenken hen geneesmiddelen, brillen, boeken, voedsel, kleren en nog tal van andere dingen waar ze soms niks mee kunnen aanvangen. De dag dat we hen echter onze oude fietsen zullen geven, fietsen die niemand van ons nog wil, dan pas zullen we hen blij maken!

We vragen de kinderen hoe dat zit met die kapel. Zit er echt een priester in het dorp, een 'pater' zoals ze hier zeggen? De vrouw glimlacht. Die is allang weg, zegt ze. Hij heeft er het bijltje bij neergelegd!

Blijkt dat de mensen hier animisten zijn... Animisten? Wat is me dat nu weer voor iets? De mens heeft zich altijd afgevraagd wat er na de dood komt. Het antwoord op die vraag vind je in de natuur, denkt

men hier. Men geloofde hier al in het bestaan van de ziel lang vóór de religie haar uitvond. Aan alles in de natuur kent men hier een ziel toe. Zo herbergt een kapokboom, een van de meest majestueuze bomen van het oerwoud, een of meerdere zielen. Er bestaan ook allerlei rituelen. Zo wordt af en toe een dier geofferd. Het bloed van zo'n dier, gemengd met palmwijn, is een bijna heilige vloeistof. Het is heel handig als je iets wil gedaan krijgen, vertelt de vrouw, met een schalkse glimlach om haar mond.

Wanneer de kinderen onze interesse voor die zaken merken, nemen ze ons mee naar de achterkant van de kapel, waar een soort hutje staat met een diameter van zo'n halve meter, gemaakt met takken en aarde. Je kunt amper zien wat er zich vanbinnen bevindt. Toch meen ik de horens van een dier te ontwaren, van een geit wellicht. Ze staan op een soort krukje. Dit kan alleen maar een animistische 'kapel' zijn...

Ik vraag de kinderen om uitleg, maar het lijkt hen schrik aan te jagen. Ons de hut tonen, ja, maar er ook nog eens commentaar bij geven, dat valt al heel wat moeilijker. "Dat is voor als er iemand dood is, of als iemand iets wil...", fluistert een van hen. We gaan terug naar de vrouw voor een woordje uitleg, maar de blik in haar ogen geeft duidelijk te verstaan dat het welletjes is en dat we nu maar beter onze tocht voortzetten.

Er is verder geen kat te zien in het dorp, of laten we maar zeggen gehucht. De mannen zijn wellicht aan het werken op de rijstvelden, of misschien zijn ze op jacht.

We gaan nog even de kapel binnen. Hier heeft inderdaad een priester geprobeerd de mensen op het 'rechte pad' te brengen, maar wellicht staan ze te dicht bij de natuur en was het allemaal boter aan de galg. Bij gebrek aan 'gelovigen' is hij dan maar vertrokken, waardoor de kapel leeg kwam te staan.

De kapel biedt een mistroostige aanblik. Het bezorgt me een vreemd gevoel... Ik ben zelf niet religieus aangelegd, maar in mijn kinderjaren heb ik hoe dan ook de invloed van de katholieke cultuur ondergaan, zoals veel van mijn leeftijdgenoten trouwens. Een kind kiest zijn cultuur niet, net zomin als de rozenstruik de lengte kiest van de stok waaraan ze opgebonden is.

Ik sta te mijmeren over wat die missionarissen drijft om hier mensen te komen bekeren die daar niet om gevraagd hebben, mensen die hun heel eigen manier van leven hebben en die het geloof van hun voorvaderen in ere houden.

We trekken weer verder. Nadat we door andere jungledorpen zijn gefietst, arriveren we bij een verzande rivierarm. Zoals gewoonlijk bij onze lange uitstappen zit de bagagedrager na een tijdje vol met eetwaren: zakken met kokosnoten of mango's die we gekocht hebben van dorpsbewoners, omdat ze zo goedkoop waren of omdat de verkoper zo vriendelijk was.

Wanneer we terug in Elinkine aankomen, is het al bijna donker. In deze zonovergoten streken zijn de dagen niet langer of korter dan de nachten. Die tijdsindeling geldt het hele jaar door, zowel in het regenseizoen als in het droge seizoen. Het voordeel hiervan is dat je kunt raden hoe laat het is, gewoon door te kijken waar de zon staat aan de hemel. Het is trouwens opvallend hoe snel je dat onder de knie krijgt. Een polshorloge is hier dan ook van geen enkel nut.

Het dorp Elinkine wordt doormidden gesneden door de weg naar Ziguinchor. Vreemd genoeg vormt die weg ook een mentale, of beter gezegd religieuze grens.

Aan de ene kant blijken de katholieken in de meerderheid te zijn, terwijl dat aan de andere kant de moslims zijn. Maar misschien is dat eerder aan het toeval te wijten dan aan de wil van de bewoners. De twee gemeenschappen vormen één geheel. In de familiekring doet het geloof natuurlijk zijn invloed gelden, maar daarbuiten speelt het nauwelijks een rol. Welk geloof ze ook aanhangen, meisjes worden hier sowieso besneden. Ook de jongens moeten het besnijdenisritueel ondergaan, net als de andere beproevingen waarover men ons verteld heeft toen we de Gambia opvoeren en die we zo weerzinwekkend vonden.

Het is me toch een vreemd land, met al die verschillende religies die vreedzaam naast elkaar leven. Eigenlijk zijn het enkel de katholieken die hun leer proberen op te leggen aan de anderen. Toch is het de islam die hier terrein lijkt te winnen, zelfs zonder geloofsverkondigers. Hoe kan het ook anders? Volgens de islam mag

een man vier vrouwen hebben. Het enige wat het katholicisme daar kan tegenover stellen, is dat iedereen palmwijn mag drinken...

Van de polygame gezinnen die we persoonlijk kennen, is dat van Mohammed ongetwijfeld het meest bizarre. Heeft hij zelf zijn echtgenotes gekozen, of hebben ze zich aan hem opgedrongen? Mohammed heeft in ieder geval een nogal spichtige gestalte. Met zo'n schriel voorkomen lijkt je natuurlijk niet meteen voorbestemd om in het huwelijksbootje te stappen met het soort vrouwen dat je hier in Senegal vaak ziet, vrouwen met een schouderbreedte die de echtgenoot wel twee keer doet nadenken vóór hij de baas wil spelen thuis...

Het gezin van Mohammed telt maar liefst drie van die robuuste, weldoorvoede vrouwen. Alleen de vierde wijkt wat van die norm af. Haar gestalte ligt al wat meer in de lijn van die van haar echtgenoot.

Uit de woning van Mohammed klinken luide stemmen op. Blijkbaar hebben twee van zijn vrouwen ruzie. In polygame gezinnen heb je wel vaker herrie. Voor een vrouw is het ook niet altijd evident om deel uit te maken van zo'n gezin, vooral als de man het maximum van vier vrouwen in huis haalt.

De veelwijverij zit dan wel diep ingebakken in hun cultuur, maar als de karakters botsen, krijg je onvermijdelijk wrijvingen, ook al is dat in strijd met de aanbevelingen van de Profeet. Er bestaat wel een toerbeurt wat de huishoudelijke taken en het seksuele verkeer betreft, maar na verloop van tijd valt het samenleven toch moeilijk voor vrouwen die elkaar eerder als rivalen dan als gezinsgenoten zien. Wanneer 's avonds, vóór het intreden van de schemering, de zielen tot rust komen en het leven in het oerwoud vreemd genoeg pas écht wakker wordt, heb je wel vaker van die kletterende ruzies onder het echtelijke dak.

Wat er zich die avond bij Mohammed afspeelt, werkt niet weinig op de lachspieren. Twee van zijn echtgenotes hebben een hoogoplopende ruzie, waarbij ze elkaar de lelijkste verwijten naar het hoofd slingeren. De grootste van de twee lijkt behoorlijk kwaad. Misschien is zij wel de eerste echtgenote, en dus ook die met het meeste gezag, volgens de ongeschreven code die geldt in polygame gezinnen. Ze beveelt de andere vrouw iets, maar die heeft daar

duidelijk geen oren naar. De ene vrouw probeert de andere te overstemmen door nog luider te schreeuwen.

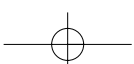
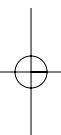
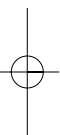
Niemand in het dorp lijkt zich druk te maken om dit tafereel. De muren van de woningen, die van gedroogde aarde gemaakt zijn, kunnen dit nogal bijzondere soort geluidshinder nochtans moeilijk buiten houden. Iedereen kan het horen, maar het doet niemand wat. Alleen Claudette en ik naderen stilletjes tot de plaats van het gebeuren, om eventueel onze hulp aan te bieden.

Daar staan ze, oog in oog, elkaar toeschreeuwend in het Wolof, een taal waar we geen jota van begrijpen, maar waar de nijd wel van af spat. Het gaat van kwaad tot erger. De ene vrouw geeft de andere een duw. De andere reageert fel en geeft haar tegenstandster meteen zelf ook een duw. Waar blijft Mohammed? Waarop wacht hij om de bekvechtende vrouwen te scheiden? Een paar ogenblikken zijn we getuige van die hevige ruzie, waar de andere dorpsbewoners volstrekt onverschillig onder blijven.

Uiteindelijk, nadat ze elkaar blijkbaar genoeg de huid hebben vol gescholden, gaan ze uiteen. We keren terug naar de boot.

Tussen haakjes: wie mijn boek *Mijn kepie voor een oceaan* heeft gelezen, zal zich nog wel Aliou Diédhou, de tovenaars uit Elinkine, en het fameuze rode kwik herinneren. Aliou had me gevraagd of ik kon helpen een kleine hoeveelheid van dat vreemde goedje te vinden. Het moest dienen als verjongingskuur voor een erg oude geest met wie Aliou al sinds zijn kinderjaren een goed band heeft en aan wie hij zijn toverkunst dankt.

Vreemd genoeg blijkt er inderdaad zoiets te bestaan als rood kwik... De formule ervan werd me meegedeeld door een Duitse ingenieur die een bezoek bracht aan mijn stand, tijdens een beurs in Düsseldorf.

V

CAYENNE

De tijd vliegt voorbij. Onze beurs begint al aardig te slinken. Van de kleine elfduizend euro die we in kas hadden bij ons vertrek uit Frankrijk blijft er na twee jaar nog amper een derde over. We besluiten dan ook eerst een tijdje te gaan werken in Cayenne.

De oversteek van de Atlantische Oceaan loopt allesbehalve van een leien dakje. Het is juli. De zuidwest-moesson bemoeilijkt het varen aanzienlijk. Een zware golf vernielt de achterreling. We lappen haar weer op met koorden.

Het is pas 32 dagen na ons vertrek uit West-Afrika dat de kust van Frans-Guyana opdoemt aan de horizon.

Kort na onze aankomst weet Claudette een job te versieren in het Véronique-ziekenhuis, aan de andere kant van Cayenne. Ze mag er aan de slag als hulpverzorgster op de kraamafdeling. Elke ochtend rijdt ze erheen met een van onze vouwfietsen. De fietsen zitten vol roestvlekken, door het zeewater. Zelfs na een grondige poetsbeurt en smering blijft de ketting knarsen. Het is erg druk nu in het ziekenhuis. Het is immers november, negen maanden na het carnavalsfeest...

Carnaval is voor de bewoners van dit continent een periode van vreugde en onbekommerdheid. De seksuele vrijheid die kenmerkend is voor de Zuid-Amerikaanse cultuur lijkt hier haar hoogtepunt te vinden. De gevolgen zijn er dan ook naar: herpes, aids en ronde buikjes bij de vleet... Ze komen dan ook handen te kort in het ziekenhuis. Claudette is telkens bekaf wanneer ze 's avonds terugkeert.

Ikzelf heb een baantje van enkele dagen gevonden bij de RFO (Radio Télévision française d'Outre-mer). Mijn taak bestaat erin toezicht te houden op hun apparatuur die opgesteld staat op de grote markt van Cayenne.

Onze ankerplaats is niet meteen de meest ideale: een modderige bodem die allesbehalve stabiel is door de sterke stromingen die het ritme van eb en vloed volgen, en een vervelende deining die de kop opsteekt telkens als de wind wat te veel uit het noorden komt. Toch liggen we daar met zo'n vijftig zeilboten. De eigenaars hebben nu tijdelijk het avontuurlijke leven moeten ruilen voor een heel ander leven, dat sterk doet denken aan het leven dat ze leidden in hun vaderland vóór het vertrek.

Iedereen heeft een job, doorgaans goed betaald, want niet aangegeven aan de fiscus. Zo gaat dat hier, in Frans-Guyana. Lassers, elektriciens, monteurs, koks, ... Er is altijd wel ergens een job te versieren. Men vertrekt 's morgens, meert de bijboot vast aan de kade, gaat werken en keert 's avonds terug.

De sfeer onder de zeezeilers is hier eigenlijk niet zo best. Sinds ons vertrek uit Frankrijk hebben we zeker al beter sferen gekend. Hoe dat komt? Ligt het aan het Franse temperament? Is het omdat die mannen en vrouwen, afkomstig uit verschillende sociale kringen, hier plots geconfronteerd worden met de rauwe werkelijkheid, met het besef dat ze zich op die exotische plek, waar ze zo van gedroomd hadden, moeten toespitsen op een uitgesproken materiële behoefte, namelijk het vullen van de kas? Of heb ik na twee en een half jaar rondvaren een andere kijk op mijn medemens en ben ik een stuk onverdraagzamer geworden voor zijn kleine kanten? Feit is in ieder geval dat ik niet zo'n hoge dunk heb van onze verblijfplaats, al is die gewoon een afspiegeling van de westerse samenleving waarin we woonden vóór ons vertrek.

De vrouwen lijken nog de ergste te zijn. Bootvrouwen onderling, het is me wat...

Ze beloeren elkaar, zitten te kletsen over anderen, op wie ze altijd wel iets aan te merken hebben... Eentje werkt niet omdat ze te lui is, een andere werkt voor een hongerloon en laat zich uitbuiten. Dan heb je dat kleine dikkerdje van de zwarte boot, een echte angsthaas. Tot grote wanhoop van haar man durft ze de zee niet op! En dan is er nog die brunette. Ik zal hier maar niet herhalen wat men over haar vertelt...

Sommigen zijn geen onbekenden voor ons. We hebben ze al ontmoet in Gibraltar, Las Palmas of Dakar.

Maar goed, uiteindelijk is niemand volmaakt. Wellicht zou een wereld waarin we elkaars verschillen accepteren gewoon te mooi zijn, en misschien ook wel wat saai...

Zodra mijn bewakingsopdracht voor de RFO erop zit, ga ik meteen op zoek naar ander werk. Ik loop de verschillende uitzendbureaus en de grootste bedrijven van Cayenne af.

Een job vinden is niet moeilijk als je goed bent in een of ander handwerk, maar voor een ex-gendarme zonder burgerdiploma is dat niet zo eenvoudig. Dat je ooit nog een uniform hebt gedragen, wordt gezien als een bewijs van eerlijkheid, maar dat is lang niet voldoende om een fatsoenlijk betaalde job in de wacht te slepen.

Twee weken lang loop ik de stad af, op zoek naar een baantje. Het Nationaal Arbeidsbureau stuurt me naar een stadje op een paar kilometer van Cayenne om er het gras te maaien. De directeur van een supermarkt biedt me een job als bewaker aan. Ik krijg het minimumloon betaald. In Frankrijk bedraagt het minimumloon zo'n 760 euro netto per maand. Hier is dat slechts zo'n 450 euro. Tja, wat wil je, met buurlanden als Suriname en Brazilië. Ik krijg dus 450 euro betaald om negen uur per dag de zaak van onze vriend te bewaken...

Het is natuurlijk wel zo dat de bewoners van dit Franse overzeese departement beperktere behoeften hebben in vergelijking met iemand die in Frankrijk zelf woont, al was het maar wat verwarming en kledij betreft. Het enige wat hier onmisbaar is, is een ventilator. Verder draagt men hier het hele jaar door gewoon een short en een hemd of T-shirt! Waarom zou een werkgever zijn personeel méér

betalen dan wat het nodig heeft? Zo denkt men hier over de minderbedeelden. Hoewel het slecht betaald werk is, overweeg ik niettemin op het aanbod in te gaan, gewoon omdat ik voorlopig niets beters vind.

Net op dat moment hoor ik over het 'cabinet Péquart', een incassobureau gelegen in het centrum van Cayenne. Naar verluidt zijn ze op zoek naar agenten.

Ik ga erheen en word onmiddellijk ontvangen door het kantoorhoofd, een man van rond de dertig. In 't kort legt hij me de aanwervingsvoorwaarden uit. Het zijn best aantrekkelijke voorwaarden. De man is al even enthousiast dat hij een ex-gendarme kan aanwerven als ik blij ben dat ik zo'n interessante job gevonden heb.

Er is geen salaris, ik werk louter op basis van commissie. En wat voor een commissie! Ik heb recht op maar liefst veertig procent van de geïnde bedragen. Dat staat zwart op wit in het contract dat me gevraagd wordt te tekenen. Een uur later verlaat ik het kantoor, met een stapel dossiers onder de arm. Eindelijk heb ik een job!

Zodra ik weer op de boot ben, begin ik de dossiers te bestuderen. Het gaat om een vijftiental groene mappen. Op elke map zijn met zwarte viltstift de namen van de schuldenaar en de schuldeiser genoteerd. Vaak gaat het om bescheiden bedragen, maar er zitten ook aanzienlijke consumptiekredieten bij die niet werden terugbetaald.

Ik pik er de grootste schulden uit, kijk welk traject ik het best volg om zo weinig mogelijk tijd te verliezen en bestijg het stalen ros. Mijn fiets is er nog slechter aan toe dan die van Claudette. De remmen werken zo slecht dat ik mijn voeten moet gebruiken om te stoppen. Het versnellingsapparaat werkt gelukkig normaal. Er weerklinkt wel geknars bij het fietsen, maar ik kan niettemin vlot door de straten van de Frans-Guyaanse hoofdstad peddelen, op weg naar de schuldenaars. De dossiers heb ik vastgebonden op de bagagedrager met twee snelbinders.

Het doet me echt denken aan mijn job als gendarme. Ik ga mensen opzoeken om hun problemen op te lossen. Het verschil is dat ik nu resultaten moet boeken om mijn brood te verdienen...

De eerste schuldenaar woont op zo'n vijftien kilometer van de oude haven, in een wijk met eengezinswoningen, gelegen op een heuvel. Het is het verst gelegen adres, maar misschien wel het interessantste. De schuld bedraagt bijna vierduizend euro...

Na een dik uur fietsen en een eindeloos lijkende helling te zijn opgeklommen onder een loden zon, bereik ik druipend van het zweet het bewuste huis, dat er goed onderhouden uitziet.

Ik bel aan. De deur gaat open en er verschijnt een man in de deuropening. Het is een grote man met brede schouders. Zijn gezicht heeft evenwel iets innemends, wat een zekere openheid van geest doet vermoeden. "Dag meneer", zeg ik. "Waarvoor is het?" snauwt hij.

Zodra hij de dossiers ziet, slaat hij de deur voor mijn neus dicht, roepend "Dring maar niet aan, je krijgt toch niks!".

Ik sta er paf van... Ben ik nu helemaal naar hier gereden met de fiets om me dan zo te laten afbekken? Ik roep dat ik speciaal van de oude haven ben gekomen met de fiets en dat ik op z'n minst eens zou willen praten met hem, als hij dan toch zijn schulden niet wil betalen. De man opent nogmaals de deur, hij kijkt naar de fiets en met een autoritair hoofdgebaar nodigt hij me uit binnen te komen.

Het interieur is niet bepaald wat je zou verwachten van iemand met schulden. Twee fauteuils en een prachtige leren canapé staan opgesteld rond een stijlvol tafeltje, met daarvoor een reusachtige tv op een massief eiken meubel. In het vertrek ernaast staat een eetkamer van exotisch hout en verder een fraai salon. De man draagt een lelijke jeans en een wit hemd met olievlekken op. Terwijl ik rondkijk en me afvraag hoe zo'n luxueus interieur te rijmen valt met die schulden, vraagt hij me op een toon die nu niet meer autoritair klinkt, maar wat spottend: "U wilde me spreken?"

Aangezien me niet gevraagd werd te gaan zitten, blijf ik rechtstaan, met de dossiers onder de arm, en kijk hem aan, terwijl ik nadenk hoe ik die vervelende kwestie het best aanpak.

- "Wel, ik wacht...", zegt de man. "Haast je wat, ik heb niet veel tijd."

Ik leg de dossiers op tafel en neem die waar zijn naam op staat. Het gaat om een zaak die al verschillende jaren oud is. Sinds het dossier bij 'cabinet Péquart' beland is, is er nog niet het minste beetje

afbetaald. Hoe dat kan, is mij een raadsel. Ik stel me voor aan de man, niet als invorderingsagent, maar als Fransman die zijn boot heeft aangemeerd in de oude haven en nu om den brode voor Péquart werkt. De man barst in lachen uit.

Ietwat naïef voeg ik eraan toe dat ik het echt niet leuk zou vinden om met lege handen te moeten terugkeren na heel dat eind met de fiets te hebben afgelegd. In tegenstelling tot hem heb ik geen auto, enkel een fiets in slechte staat. De man begint nog harder te lachen. Hij gebaart me in een van de fauteuils te gaan zitten.

De sfeer is in ieder geval al wat minder gespannen dan daarnet. Hij neemt een glas en een fles water en zet die vóór mij op het tafeltje.

- “En zo probeert u dan geld in het laatje te brengen?” vraagt hij veeleer geamuseerd dan plagerig. “U heeft een taaie klant aan mij... U bent niet de eerste die hier komt aankloppen!”

Het dossier is al meer dan drie jaar oud, zo blijkt. Te oordelen naar de namen die werden uitgesomd op de achterkant van de map, hebben al verschillende andere agenten voor mij geprobeerd het verschuldigde bedrag in te vorderen.

Ik zeg hem dat hoe langer hij wacht, hoe meer hij zal moeten betalen, door de interest. Als hij wil, kan hij het bedrag in schijven terugbetalen.

Het lachen is nu overgegaan in een vrolijke glimlach, van iemand die zich daar duidelijk niet druk om maakt. Ik ben amper uitgepraat of hij steekt zijn hand in zijn broekzak, haalt er een briefje van honderd Franse frank (zo’n 15 euro) uit te voorschijn en gooit het op tafel.

- “Hier, dat is voor jou”, zegt hij.

Ik ben verrast. Ik probeer verontwaardigd te lijken. Honderd Franse frank, voor een schuld van meer dan 25.000 Franse frank... De man blijft er onbewogen onder.

Ten einde raad stop ik het briefje in mijn zak, schenk me nog een glas water in en verlaat het huis na afscheid te hebben genomen.

Tot laat in de avond peddel ik door de straten van Cayenne, op zoek naar adressen die soms niet eens bestaan of fout zijn. Sommige schuldenaars zijn niet thuis, anderen slaan meteen de deur voor mijn neus dicht zodra ze de dossiers zien. Wat voor een land is me dat toch

waar mensen doodleuk weigeren hun schulden te betalen? Wanneer ik terugkeer naar de boot, met de dossiers onder de arm en honderd Franse frank op zak, ben ik doodop...

De eerste week is gewoon een ramp. Hoe groot of hoe klein het verschuldigde bedrag ook is, ik bots bijna systematisch op een weigering. Soms moet ik meer dan een uur staan inpraten op een schuldenaar om dan uiteindelijk maar een klein voorschot te kunnen lospeuteren, of een afspraak voor volgende week... Elke dag leg ik tientallen kilometers af in de verzengende hitte.

Meer dan acht maanden lang fiets ik door de straten van die grote stad. Na verloop van tijd beginnen de mensen me te kennen. Is het toeval, of is het omdat ik stilaan het klappen van de zweep begin te kennen? Feit is dat na verloop van tijd de schulden steeds vlotter terugbetaald worden. De eerste maand was zwak. De tweede maand was al iets beter. De derde maand was bijna goed. Wat ik met dit werk verdien, is nog niet eens het Guyaanse minimumloon. Bovendien ben ik langer in de weer dan de acht of negen uur per dag die ik in de supermarkt zou hebben moeten werken als bewaker. Anderzijds is het toch ook weer een verrijkende ervaring. Ik kom in contact met alle lagen van de bevolking, van de allerarmsten tot de allerrijksten.

Elk dossier is een nieuwe uitdaging. Ik koester zelfs sympathie voor sommige 'klanten'. Af en toe word ik uitgenodigd voor het eten. Er is zelfs een familie die me uitnodigt op het huwelijksfeest van de oudste dochter, een feest dat gevierd wordt in de zuiverste Guyaanse traditie.

Andere dossiers zijn dan weer veel moeilijker. Men weigert niet alleen open te doen, soms krijg ik ook een heleboel verwijten naar het hoofd geslingerd. Je hebt ook schuldenaars die stukken vriendelijker zijn, ook al is het resultaat niet echt denderend. Ze hebben het dan wel moeilijk om zelfs maar een klein deeltje van hun schulden af te betalen, maar als mens vallen ze geweldig mee. Sommige vrouwen zouden op andere gebieden al heel wat toegeeflijker durven te zijn... Komt wellicht door het klimaat!

Maandenlang blijven we aangemeerd liggen in de haven. Elke dag leg ik tientallen kilometers af in de verschroeiende zon, in de regen,

in soms twijfelachtige buurten, met een povere opbrengst als resultaat. Maar menselijk gezien blijft het een van de boeiendste ervaringen van onze lange reis. Ik heb al snel door dat de baas en zijn assistent de beste dossiers, d.w.z. de schulden die het makkelijkst in te vorderen zijn, voor zichzelf houden en dat ik en de andere agenten vrede moeten nemen met de kruimels van de schuldentaart. Toch ben ik blij met die job, omdat ik met zoveel verschillende mensen in aanraking kom.

Wanneer we acht maanden later het anker lichten om koers te zetten naar de Maroni voel ik zelfs een zekere weemoed. Er zit minder geld in het laatje dan we hadden gehoopt toen we hier aankwamen, maar dankzij het loon van Claudette zullen we niks te kort komen in de twee resterende jaren van deze fantastische reis.

VI

DE MARONI

Nadat we Cayenne hebben verlaten, varen we de Maroni op, de rivier die de grens vormt tussen Frans-Guyana en Suriname.

Suriname is ten prooi aan een burgeroorlog. In een groot deel van het regenwoud zijn het de guerrillero's van Ronnie Brunswijk die de plak zwaaien. Het Franse leger wordt geacht te zorgen voor de veiligheid op de Maroni. De Surinamers die gevlucht zijn voor het geweld hebben nieuwe dorpen gebouwd aan de Frans-Guyaanse oever van de Maroni.

Een rivier opvaren met een zeilboot is altijd weer een bijzondere belevenis vol nieuwe ontdekkingen. Na de oversteek van de oceaan is het binnendringen in een continent via zijn 'aders' ongetwijfeld het spannendste aan deze reis.

Het is altijd aan de oevers van rivieren dat de beschavingen het licht zagen. Wil je een land en zijn inwoners leren kennen? Trek dan het binnenland in via de rivieren!

Eigenlijk komt dit ons beiden goed uit: Claudette voelt zich op een rivier stukken beter dan op de blauwe oceaan. Varen op vlakke wateren, het anker uitgooien waar we maar willen en 's ochtends gewekt worden door vogelgezang : dat is helemaal haar ding. Ikzelf kom als ontdekkingsreiziger ook ruimschoots aan mijn trekken. Het

opvaren van lange rivieren die zich door een continent slingeren zorgt altijd weer voor verrassingen. Havens zijn er niet, maar we meren gewoon aan in het midden van de dorpen. Dan leer je de inwoners kennen zoals ze écht zijn. Die reis, waar we al zo lang van droomden, krijgt op die manier meteen ook zijn volle betekenis.

Aan de ene kant van de Maroni heb je Frans-Guyana, een Frans overzees departement, en aan de andere kant Suriname, een land dat verscheurd wordt door een burgeroorlog. Bij het opvaren van de rivier gooien we het anker uit op plaatsen die ons leuk lijken. Ofwel is dat vlak bij kleine krekens, waar we makkelijk kunnen varen met onze bijboot, ofwel vlak bij dorpen aan de oever.

Onze komst zorgt meestal voor een zekere opwindning onder de lokale bevolking. Het is echt wel vreemd dat je op slechts een paar uur varen van een stad als Saint-Laurent-du-Maroni een wereld aantreft met totembeelden en altaren, waar de kinderen soms vol met amuletten hangen en de bewoners, indien ze al niet zijn weggevlucht wanneer ze ons zien naderen, ons met grote ogen aanstaren.

We houden halt bij het dorp Sparouine. Het anker wordt uitgegooid, de boot komt tot stilstand en ik zet de motor af. Nu het stil is, horen we geschreeuw komende uit de richting van de woningen. Het is een vrouw die gilt. Wat is daar aan de hand? Even later horen we haar weer gillen. In het dorp is nochtans niet de minste beroering te merken. Ik ga meteen aan land om te zien wat er gaande is. Bij een reusachtige mangoboom staan een paar kinderen naar me te kijken. Het geschreeuw komt uit een halfopen hut. Ik ga er binnen.

Het tafereel dat ik daar te zien krijg, is nogal bizar. Een vrouw ligt in een hangmat. Het is een van die zwaarlijvige vrouwen zoals je er vaak ziet in de tropen. Ze is omringd door andere vrouwen, jonge en minder jonge. Eén van hen is een hoogbejaarde vrouw. Ze zitten op de grond en neuriën steeds dezelfde melodie. De vrouw houdt een bierflesje in haar hand. Mijn aanwezigheid lijkt hen allerm minst te storen. Ze kijken me zelfs niet eens aan. Ze gaan helemaal op in die melodie van slechts vier noten die ze voortdurend herhalen. Af en toe

slaakt de vrouw in de hangmat een kreet, die van heel diep lijkt te komen. Telkens als ze gaat schreeuwen, haalt ze eerst diep adem.

Wat is eigenlijk de bedoeling van die vreemde vertoning? Ik ga naar buiten en richt me tot een andere vrouw die samen met een jong meisje rijst aan het fijnstampen is. Communiceren is niet makkelijk als je enkel Frans spreekt. De meeste mensen in het binnenland spreken alleen maar de inheemse taal, het 'taki-taki'.

De vrouw die ik aanspreek, kent gelukkig een paar woorden Frans. Zo goed en zo kwaad als dat gaat, vertelt ze me dat er een boze geest in de dikke vrouw daarbinnen is gevaren en dat ze daardoor nu hoofdpijn heeft. De dorpstovenaar heeft gezegd dat ze veel bier moet drinken om de geest gunstig te stemmen, en dat ze tegelijk ook luid moet schreeuwen om hem te verdrijven...

Westerlingen zullen dat wellicht lachwekkend vinden, maar hier wordt daar niet mee gelachen. Deze mensen leven in een totaal andere wereld. Ze hebben geen elektriciteit, geen stromend water en leven helemaal afgesloten van de buitenwereld. In hun wereld loert het gevaar overal. De slachtpartijen aan de andere kant van de rivier liggen nog vers in het geheugen. Iedereen hier is er diep van overtuigd dat hun leven beheerst wordt door de geesten. Die overtuiging is zo sterk dat hun zin voor verantwoordelijkheid soms ver te zoeken is.

Aan de ingang van elk dorp staat een soort altaar dat geacht wordt hen te beschermen. Elk voorval, goed of kwaad, is het werk van de geesten. Dat maakt nu eenmaal deel uit van hun cultuur. Hen tot andere gedachten brengen zou wellicht moeilijk zijn. Trouwens, wat kunnen wij die mensen eigenlijk verwijten? Ook bij ons heb je heel wat bijgelovige zielen.

Ik keer terug naar de boot. Na wat zoeken in het medicijnkastje trek ik samen met Claudette naar het dorp en ga de hut weer binnen.

De vrouwen zitten daar nog steeds die vreemde melodie te neuriën die klinkt als een rouwlied. De zieke probeert nog steeds de boze geest te verdrijven door luid te schreeuwen en grote slokken bier te drinken.

Ik toon een doosje met tabletten en schud er even mee. De zieke bekijkt me. Kent ze dit soort geneesmiddelen? Ze steekt in ieder geval

haar grote, trillende hand uit. Voorzichtig leg ik er een paar kleine aspirinetabletten in. Ze neemt die meteen in met een grote slok bier. Daarna begint ze weer te schreeuwen.

We verlaten de hut en begeven ons naar een pad. Het is echt aangenaam wandelen door het woud via die paden. Het gebladerte beschermt ons tegen de zon. De temperatuur valt best mee en je ziet er tal van insecten. Op bepaalde uren wemelt het er van vlinders. Op sommige plaatsen is het zelfs een heuse groene, gele of witte wolk die op je af komt.

We keren terug naar de boot. De aspirine heeft blijkbaar haar uitwerking niet gemist. Er is geen geschreeuw meer te horen. We lichten het anker en varen verder de rivier op.

Het is altijd leuk om onderweg even halt te houden in een dorp. Alle dorpen lijken op elkaar, maar er heerst toch telkens weer een andere sfeer. In het ene dorp zijn de mensen gastvrijer, nieuwsgieriger, spraakzamer of beter georganiseerd dan in het andere. Het is dan ook altijd een plezier om er even rond te wandelen, er een paar uur te blijven en te proberen wat te communiceren met de bewoners. Onze komst laat in ieder geval niemand onverschillig.

Weer haakt het anker zich vast in de zandige rivierbodem, op een mooi plekje. Een soort rotsbarrière loopt uit op een klein zandstrand, waar enkele kinderen zitten te hengelen met lange rietstokken. Achter hen, op een open plek in het woud waar kokosbomen staan, zit een jongeman op een bank. Hij is een pagaai aan het beschilderen in erg levendige kleuren. De motieven zijn volmaakt symmetrisch.

Zo'n honderd meter verder wordt de ingang van het dorp aangeduid door een grote tak die op manshoogte is opgehangen, evenwijdig met de grond. Aan die tak hangen kleine stukjes rode stof die de boze geesten moeten verjagen.

Ik zet me in de kajuit en lees verder in een boek dat ik een paar maanden eerder in Cayenne heb gekregen. Claudette zit in de kuip, in de schaduw van het dekzeil. Ze bestudeert de vlinders die ze gisteren heeft gevangen. Het is een zalig weertje. De passaatwind zorgt voor

afkoeling en brengt verse lucht in de boot via de wijd openstaande patrijspoorten.

Plots roept Claudette :

- “Jean-François, er komen zwarten met geweren aan in een prauw...”

Ik leg mijn boek neer en ga aan dek.

Zo’n honderd meter verderop is een gewapende overval aan de gang. Vier mannen in een kleine prauw richten hun wapens op de inzittenden van een ander bootje: drie vrouwen, een man, een grijsaard, en een kind. Er is een felle discussie gaande. Eén van de vrouwen laat duidelijk haar misnoegen blijken. Ze slingert de vier mannen verwijten naar het hoofd. Ze zwaait met haar vuist en schreeuwt woorden die we niet begrijpen, maar ze is duidelijk erg kwaad...

Eén van de overvallers probeert haar het zwijgen op te leggen door met zijn geweer een klap te geven op haar sleutelbeen. Daarna grijpt hij een linnen zak die tussen de grijsaard en het kind in staat, opent en doorzoekt hem, en haalt er iets uit. Ik bekijk hun wapens door de verrekijker. Het zijn oorlogswapens, automatische wapens met een patroonhouder aan de bovenkant.

Hoe kan ik die arme stakkerds helpen? Het is nogal riskant om ze te hulp te schieten met mijn riotgun. We moeten afwachten. Er is geen enkele patrouille van het Franse leger in de buurt. Dat de grens tussen beide landen een ‘ondoordringbaar kordon’ is, zoals we in Cayenne hoorden op de radio, is dus een fabeltje. Al meer dan een week hebben we geen Franse soldaat meer gezien. Het gevoel van onmacht tegenover die misdaad is ondraaglijk.

De guerrillero’s begeven zich nu naar een andere prauw die langs de oever vaart. Claudette is er niet gerust op:

- “Daarna zijn wij aan de beurt...”, zegt ze met trillende stem.

Ik probeer haar gerust te stellen door naar de riotgun te wijzen, maar dat lijkt haar angst alleen maar te vergroten. Ook het tweede bootje wordt nu tegengehouden. De inzittenden laten gedwee begaan. Een paar flessen bier en twee kleine zakken vallen in handen van de dieven. Daarna varen ze weer verder.

De vier booswichten lijken in een discussie verwickeld. Eén van hen wijst naar onze boot... Ze lijken het oneens te zijn. In een

zeilboot als de onze valt natuurlijk een veel grotere buit te rapen dan in een kleine prauw, maar misschien zijn ze wel bang van blanken. Op de oever staan tal van mensen te kijken, afwisselend naar onze boot en naar de bandieten.

De prauw vaart weer verder, nu in onze richting. Ik vat post op de derde trede van de kajuittrap en wacht af, met de riotgun stevig in de hand. Ik vraag me af of ik echt wel in staat ben weerstand te bieden tegen dit soort lui... Mijn gedachten zijn verward. Niet dat ik me machteloos voel, want verschanst als ik hier sta, met een riotgun in de hand, ben ik niet machteloos. Wel voel ik een soort afgrijzen, waardoor mijn hart sneller slaat en ik ook sneller adem.

Het is de eerste keer in mijn leven dat ik geconfronteerd word met een dergelijke situatie, een situatie waar ik nochtans rekening mee had gehouden bij de voorbereiding van onze reis. Piraterij was zelfs een van mijn hoofdbekommernissen. Maar het is pas wanneer je er zelf mee te maken krijgt dat je weet hoe je er écht op reageert. Is het dat wat men angst noemt? Ik ben bang. Ik voel hoe de angst knaagt aan mij, hoe hij me stilaan verlamt terwijl ik daar op die trap sta.

Zal ik me durven te verzetten tegen die gewetenloze schurken met hun automatische wapens? Ondanks het afgrijzen waarmee de situatie me vervult, zit er niets anders op. Blijkbaar zijn die bandieten van plan ons te bestelen, zoals ze gedaan hebben met die andere mensen. In dat geval zal ik moeten reageren en misschien zelfs mijn wapen gebruiken.

Aangezien we nogal krap bij kas zitten, is dit niet het moment om ons te laten beroven. Bovendien staan al die mensen daar op de oever te kijken naar ons. Niet dat dit de boeven afschrikt, maar het is niettemin een stimulans. Claudette durft niets te vragen. Ze zit weggedoken in de kajuit en wacht af. Wellicht is ook zij nu doodsbang...

De prauw vertraagt op een paar meter van de boot. Wat is er aan de hand? Ze lijken te aarzelen. Ze beginnen weer te discussiëren. Ze varen nu rakelings langs onze boot, maar stoppen niet. Ze varen verder. Ze geven meer gas en verdwijnen uit het zicht. Ik ga aan dek, het geweer nog steeds in de hand.

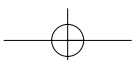
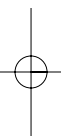
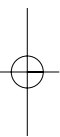
Claudette reageert opgelucht.

Even later ga ik aan land en ondervraag een van de toeschouwers, de enige die Frans kent.

- “Dat zijn junglecommando’s”, zegt hij. Of beter gezegd mensen die zich voordoen als junglecommando’s. In werkelijkheid zijn het ordinaire bandieten die burgers beroven met de wapens die ze hebben gekregen van Ronnie Brunswijk, de leider van de Surinaamse guerrillero’s. Ze zeggen dat wat ze afnemen dient voor de bevrijding van Suriname en dat iedereen zijn bijdrage moet leveren, goedschiks of kwaadschiks. Maar uiteindelijk stelen ze gewoon voor zichzelf en hun familie.

De volgende ochtend klopt er iemand op de boot. Michka zet het op een blaffen. Het is al dag. Ik ga kijken. Een man van rond de vijftig houdt zich vast aan de achterreling. Hij vraagt of we soms geen sigaretten hebben en toont een pas gevangen vis. Ik neem de vis aan en geef hem in ruil een van de pakjes sigaretten die we hebben meegenomen bij het vertrek uit Frankrijk. De man is in de wolken. Hij peddelt weg, een sigaret tussen de lippen.

De stroming is gunstig. We lichten het anker en zetten koers naar het gebied van de indianen...

VII

DE KAPITEIN

We bereiken Terre-Rouge, een dorp van de Galibi-indianen gelegen achter het eiland Portal.

We zijn nog slechts zo'n tien mijl verwijderd van de stad Saint-Laurent-du-Maroni, maar we vinden het zo leuk in Terre-Rouge dat we er uiteindelijk maandenlang blijven hangen...

De *Rêve d'Eden* ligt zachtjes aan zijn ankerketting te trekken. Al twee maanden nu genieten we een zalig leventje, vlak bij het Galibi-dorp. Een dorp zoals je er ongetwijfeld veel hebt in Frans-Guyana, maar de cultuur van deze mensen is zo bijzonder dat je zou denken dat ze tot een andere beschaving behoren. De dorpsbewoners met wie we hier dagelijks in contact komen, zijn allerm minst naïef, maar ze zijn zo goedhartig dat hun verdraagzaamheid bijna geen grenzen kent.

Ze aanvaarden ons in hun midden, zonder dat ze ons kennen, wij mensen van een totaal andere cultuur. Je bent er gewoon en niemand wil weten waarom precies. Je mag er zo lang blijven als je maar wil, desnoods voor de rest van je dagen. Het stoort hen helemaal niet.

Het minste geschenk dat je hen geeft, gewoon een stuk taart of een kledingstuk dat misschien niet al te juist past, wordt gezien als een teken van vriendschap. Dan word je uitgenodigd in hun hut of ze brengen een bezoek aan je boot om een praatje te maken.

Pius, de 'kapitein', is de eerste met wie we vriendschap sluiten. Elk indiaans dorp, of het nu van de Galibi, de Wayana of een andere

stam is, heeft een soort burgemeester. Men noemt hem de ‘kapitein’. Die kapitein wordt meestal op handen gedragen door de lokale verkozenen, want hij zorgt voor de goede orde binnen de gemeenschap. En ook al heeft zo’n kapitein niet altijd het charisma dat een dorpshoofd zich zou toewensen, toch heeft hij binnen de gemeenschap een grote beslissingsmacht. Bij lokale of regionale verkiezingen is het niet uitzonderlijk dat de persoonlijke voorkeur van de kapitein door elk lid van de gemeenschap gevolgd wordt. Zo krijg je soms spectaculaire stembusuitslagen, waarbij de kandidaat die de voorkeur van de kapitein wegdraagt honderd procent van de stemmen haalt...

Pius vraagt of ik op jacht wil gaan met hem. Hij is een van de beste jagers van het dorp, zegt hij. Tot voor kort trok hij nog op jacht met pijl en boog, maar nu heeft hij een geweer, een Rapid van Manufrance, met drie patronen in het magazijn. Hij bewaart echter zijn boog in de hut voor het geval dat zijn geweer defect raakt.

We vertrekken in de vroege ochtend, hij met zijn Rapid en ik met mijn riotgun aan de schouderriem. Eigenlijk ga ik gewoon mee om hem een plezier te doen en niet om op het eerste het beste dier te schieten. Jagen zegt me niks. Ik zou het zelfs pijnlijk vinden op een dier te moeten schieten, zelfs in die heel aparte context.

We volgen een smal pad en bereiken een open plaats waar de indianen gewassen telen. Vrouwen halen maniokwortels uit de grond en stoppen ze in een grote koeloekoeloe ⁽¹⁾. Pius houdt halt:

- “We gaan nu het pad verlaten, blijf dicht bij mij...”

We gaan het fabelachtig mooie regenwoud in. Pius stapt stevig door. Hij loopt om een reusachtige teakboom heen.

Onze vriend houdt er een vaste tred op na. Hij kent het woud zoals alleen een indiaan dat kent. Hij speurt rond, houdt even halt en gebaart me te luisteren door zijn wijsvinger naar zijn oor te brengen. Daarna gaat hij stilletjes weer verder, goed kijkend waar hij zijn voeten neerzet, zodat er geen tak kraakt, wat bij mij wel af en toe het geval is...

Hij loopt een helling op, houdt halt bij een boom, speurt in het gebladerte en keert dan terug. Blijkbaar ruikt hij een prooi, zoals een

(1) Een koeloekoeloe is een soort gevlochten buis die de Galibi gebruiken om het sap uit de maniokwortels te persen.

jachthond. Dat is zijn jachtinstinct, een instinct dat de woudbewoners in de genen zit.

Al zijn zintuigen zijn nu tot het uiterste gespannen. Hij zoekt, luistert, ruikt. Hij is even behendig als een jaguar, maar heeft de blik van een arend. Behoedzaam stapt hij verder, lettend op het minste geluid, het kleinste detail, vóór hem, naast hem, boven hem. Waar let hij precies op? Hoe slaagt hij erin zich te oriënteren in een omgeving waar alle bomen op elkaar lijken?

Hij ziet iets op de grond. Hij bukt zich. Ik nader.

- “Er is hier een jaguar voorbijgekomen”, zegt hij terwijl hij me de sporen toont. We hadden de voorbije nacht moeten komen.

Kort nadien houdt hij weer halt. Hij stapt op een paar lianen af, lianen waar op het eerste gezicht niets bijzonders aan is. Toch lijkt hij blij met zijn vondst. Hij neemt zijn kapmes en snijdt een stuk af. Er komt een soort sap uit. Hij laat het me zien.

- “Dat is Niécou”, zegt hij.

Hij vertelt dat de Niécou-liaan een stof bevat die vissen in slaap kan brengen. Je hoeft enkel een kreek af te sluiten met een groot net en er een paar stukjes Niécou in te gooien. Even later drijven alle vissen aan de oppervlakte, met de buik naar boven.

Het is een reusachtige liaan. Hij hakt hem in stukken van vier tot vijf meter die hij dan op elkaar legt aan de voet van een boom, een Takini zoals hij die noemt.

- “We komen die straks ophalen”, zegt hij.

Ik vraag me af hoe hij dat zal doen. Dat je je weg vindt in het woud, goed, maar één precieze plek terugvinden zonder kaart of kompas, dat lijkt me nogal kras...

We gaan weer verder. Het is prachtig weer, maar de zonnestralen dringen nauwelijks door het gebladerte heen. We lopen langs een kreek. Een reusachtige vlinder fladdert rakelings langs mijn schouder voorbij.

We lopen nu al dik twee uur rond in het woud. Pius houdt halt en kijkt naar de zon door een opening tussen het gebladerte.

- “We moeten terugkeren want straks zal het beginnen te regenen”, zegt hij.

Hij twijfelt niet één keer aan de richting die we moeten volgen. Af en toe houdt hij halt, maar dat is enkel om te luisteren naar een geluid, een schreeuw, gekrijs van vogels, het kraken van een tak.

Zo'n kwartier later staan we weer aan de voet van de boom, de Takini. Tot mijn stomme verbazing heeft hij die zonder moeite teruggevonden. Wat een uitzonderlijke gave heeft die man toch! Het lijkt wel magie. Het is een grote hoop Niécou, maar Pius wil niettemin alles meenemen. Zonder een woord te zeggen stapt hij op een palmboom af, neemt zijn kapmes en hakt drie grote bladeren los die hij heel vakkundig begint te vlechten. In minder dan vijf minuten maakt hij van de bladeren een soort grote mand.

Nu gaat hij naar een 'slangenboom', zoals hij dat noemt, haalt er drie stukken schors af en maakt er riemen van: twee voor vooraan en twee voor achteraan. Het wordt een zware last, maar hij wil alles alleen dragen. Hij legt de stukken liaan in de grote geïmproviseerde rugzak en vraagt me of ik het ding op zijn schouders wil helpen leggen. Met veel moeite slaag ik erin de zware last op te tillen en op zijn rug te zetten.

We gaan weer verder. Ondanks de zware last die hij torst, gaat hij niet echt zwaar gebogen door het woud vol struiken en laag hangende takken. Hij stapt gezwind door, alsof hij nergens last van heeft. Hij houdt zijn geweer in de hand en speurt nog steeds naar eventuele prooien. Bij het minste vermoeden houdt hij halt en stapt daarna weer even fluks verder. Uiteindelijk belanden we weer op het pad.

Onderweg geeft hij me een paar tips om niet verloren te lopen in dit deel van het woud: steeds in de richting gaan waar de zon ondergaat. Ongeacht de hoogte van de bomen kun je steeds zien welke richting dat is. Uiteindelijk kom je dan uit bij de Maroni. Om niet in een kring rond te draaien moet je kijken naar het mos op de bomen. Dat duidt de richting aan van de overheersende wind, die welke regen doet belanden op die kant van de boom.

We komen weer voorbij de open plek waar gewassen worden geteeld en bereiken uiteindelijk het dorp. De jacht zit erop, ik keer terug naar de boot.

---

1 : Het vreemdelingenlegioen houdt de wacht langs de Maroni.

2 : Een kind vlucht weg wanneer het ons ziet aankomen.

3 : De ingang van het dorp is beschermd tegen boze geesten...

4 : Amuletten aan de ingang van een dorp.

5 : Een totem die het dorp moet beschermen.

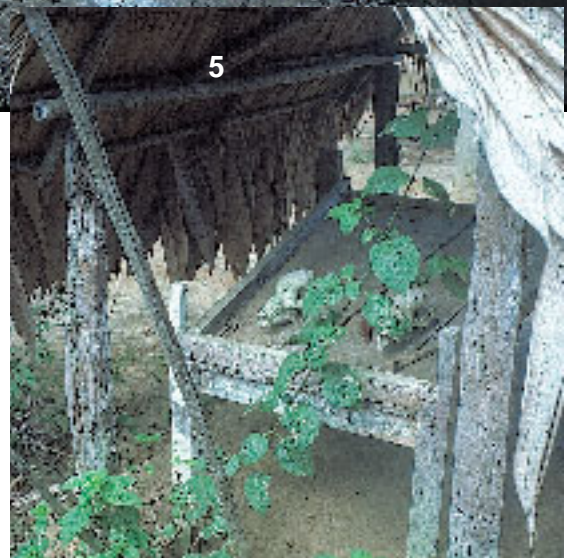
6 : Een vrouw doet de was in het water van de Maroni.

7 : Aankomst in een vluchtelingendorp.

8 : Vlinderjacht.

9 en 10 : De Maroni in zijn volle pracht.

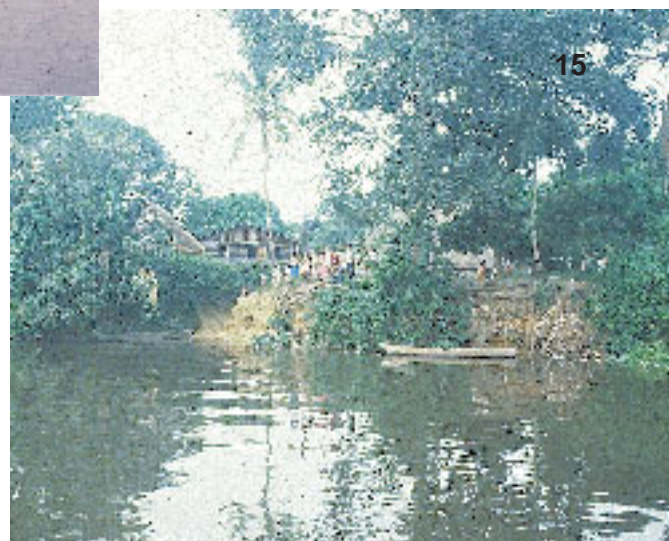

VIII

DE SJAMAAN

Ons verblijf bij de Galibi-indianen verloopt verder heel rustig. Het is trouwens opvallend hoe het verlangen om nieuwe horizonten te verkennen afneemt als je je ergens goed voelt. Nog twee jaar kunnen we nu genieten van deze heerlijke vrijheid. Elk van die dagen aangekondigd door de oranje gloed van het ochtendgloren kunnen we zelf beslissen wat we doen. Doordat we in Cayenne weer geld in het laatje hebben gebracht, hebben we ook geen financiële kopzorgen meer. Toen we in Afrika waren, lagen we daar soms wel eens wakker van.

Toch blijft ons budget beperkt. We kunnen ons dus zeker geen gekkigheden veroorloven in dit Franse departement, waar je voor een pak melk nog méér betaalt dan in Frankrijk zelf. Maar na drie jaar zijn we het zwerversbestaan gewoon geworden en we hebben ruimschoots genoeg aan ons budget, ook al zullen veel landgenoten het ongetwijfeld belachelijk klein vinden. Onze behoeften zijn immers beperkt tot het strikte minimum.

---

11 : Galibi-woning in het dorp Terre-Rouge.

12 : De Rêve d'Eden voor anker bij Terre-Rouge.

13 : Pius, de kapitein van Terre-Rouge, en zijn zoon hebben fruit meegebracht voor ons.

14 : Het dak van een hut wordt hersteld.

15 : Terre-Rouge gezien vanop de Maroni.

16 : Claudette, gezeten op de heilige krokodil.

17 : Het raspen van maniok om cachiri te bereiden.

18 : Traditionele klederdracht van de Galibi-indianen.

19 : Milicho, de sjamaan van Terre-Rouge, zit aan mijn rechterzijde.

20 : Traditionele Galibi-dans.

Elke avond zet ik mijn net uit langs de oever, op een strategische plek die Pius me heeft aangewezen. In de vroege ochtend haal ik dan het net op, met daarin het verse voedsel voor de dag: spartelende vis, waaronder soms grote piranha's die krampachtig klapperen met hun vervaarlijke tanden. Die moet ik meteen de genadeslag geven, wil ik geen stuk van een vinger verliezen...

Wanneer je zo'n piranha ziet die zich heeft vastgebeten in het net dat je ophaalt, dan kun je je wellicht moeilijk inbeelden dat zo'n vis stukken minder gevaarlijk is als hij vrij in het modderige water van de Maroni zwemt. Ondanks zijn schrikwekkende kaken voedt hij zich uitsluitend met waterplanten. Je kunt dus zonder gevaar in het water zwemmen ⁽¹⁾.

De verse vis wordt klaargemaakt met rijst of maniok. 's Zondags drinken we daar dan nog een fles wijn bij. Niet meteen een grand cru, maar toch best een lekker wijntje wanneer je het opdrinkt in de kajuit.

Mijn maag speelt me parten. Af en toe heb ik een branderig gevoel. Het is vorige week begonnen, na een maaltijd bij Tounikwela. Misschien komt het door de Spaanse peper die ik ongelukkigerwijs heb ingeslikt en mijn keel in vuur en vlam heeft gezet. Ik had die moeten uitspuwen, maar omdat ik uitgenodigd was voor een traditionele maaltijd bij een indiaans gezin durfde ik dat niet te doen en dus heb ik het ding maar ingezwolgen...

Pius raadt me aan naar Milicho, de sjamaan, te gaan. Hij weet daar alles van. Milicho bezit een indrukwekkende kennis, zegt hij. Hij zal me wel weten te genezen.

Goed, dan zullen we ons maar eens laten onderzoeken door de dorpstovenaar. Milicho is een tachtig jaar oude man die samenleeft met de laatste van zijn drie vrouwen. Elke ochtend, bij zonsopgang, gaat hij met de machete in de hand naar de open plaats in het woud waar gewassen worden geteeld.

Ik tref hem aan in zijn hut, gezeten op een bank, achter een grote tafel. Hij drinkt cachiri, een dikke en goed gefermenteerde cachiri

---

(1) De piranha waarvan hier sprake is die welke je aantreft in de Maroni en heeft niks te maken met zijn soortgenoten die in andere Zuid-Amerikaanse rivieren (zoals de Orinoco) leven en die hun verschrikkelijke reputatie niet gestolen hebben.

waarvan de scherpe geur de neusgaten prikkelt. Ik nader. Hij gebaart me te gaan zitten en zegt iets in de Galibi-taal tegen zijn vrouw, die meteen een grote beker gevuld met die traditionele drank op de tafel zet.

Milicho kent niet zo goed Frans, maar als hij praat straalt hij iets uit dat je op je gemak stelt.

Met een paar gebaren leg ik hem mijn probleem uit. Hij snapt het en gebaart dat ik even moet wachten. Hij zal zich meteen met mij bezighouden. Plots zit hij stil, mijmerend voor zijn lege beker. Welke gedachten gaan er nu door het hoofd van deze alom gerespecteerde en gevreesde man heen? Hij vult nogmaals zijn beker, drinkt langzaam, staat recht en gebaart me hem te volgen.

We gaan naar een andere hut, waar hij zijn 'patiënten' ontvangt. Het is een smalle hut met een deur vooraan. We gaan naar binnen. Milicho steekt een olielamp aan en hangt die aan een nagel in de dwarsbalk. Het licht van de lamp onthult een vreemd decor.

Links, tegen de wand, staat een lage houten tafel. Daarboven hangt een rode doek aan een touw dat gespannen is van de ene kant van de hut naar de andere. De maraca waar hij de geesten mee oproept, ligt op een bankje dat tegen de rechterwand staat. Achter in de hut, op de zanderige grond, staan diverse spullen, zoals sloffen sigaretten, flessen rum, bier en whisky, en een paar pakken van verschillende grootte, waarvan sommige nog in cadeauverpakking, ongeopend...

Wat verder, op een tafeltje bedekt met een tafelkleedje, staan oude rumflessen gevuld met een bruinachtige vloeistof netjes op een rij. Het geheel doet denken aan de altaren die we gezien hebben in de vorige dorpen langs de Maroni. Boven de deur hangt een bierflesje gevuld met boombladeren en dode insecten. Wellicht is dat een soort amulet die de hut moet beschermen.

Milicho gebaart dat ik moet mijn hemd uittrekken en op de tafel gaan liggen. Ik doe wat hij vraagt. Hij neemt een grote sigaret gemaakt van een bananenblad tussen de lippen, steekt ze aan en komt dichterbij. Met een vreemde blik kijkt hij naar mijn buik. Het is een blik die het midden houdt tussen die van een dokter die zijn patiënt bestudeert en die van een priester die een heilig voorwerp bekijkt of de biecht afneemt van een zondaar. Een paar ogenblikken is hij volledig roerloos,

in gedachten verzonken. Regelmatig neemt hij een trek aan zijn sigaret, op bijna religieuze wijze.

Uiteindelijk neemt hij de rode doek, wikkelt die zorgvuldig om zijn rechterhand en begint dan langzaam en heel nauwgezet klopjes te geven op mijn buik, tussen de navel en de maag.

- "Daar...", zegt hij plots.

Er verschijnt een glimlach op zijn gerimpelde gezicht.

- "Daar", zegt hij nog eens. "Daar is het."

Hij hangt de rode doek weer aan het touw en gaat naar het kleine altaar achter in de hut. Hij neemt de fles in het midden, opent ze en komt weer naar mij.

Hij neemt nu een grote trek aan zijn sigaret en blaast de rook op mijn buik, een beetje alsof hij daar muggen wil verjagen. Hij doet dat nog een tweede keer, en daarna nog een derde keer. Hij giet wat van de inhoud van de fles in de palm van zijn linkerhand. Een weerzinwekkende geur van azijn waarin men God mag weten wat voor spul heeft laten trekken verspreidt zich in de hut. Hij giet de vloeistof op mijn buik en smeert die ermee in, waarbij hij speciale aandacht besteedt aan de plek waar zich volgens hem het kwaad bevindt. Daarna zet hij de fles weer op haar plaats en neemt de fles die rechts staat. Hij opent haar, neemt een glas dat erachter staat, vult het voor de helft en reikt het me aan, gebarend dat ik moet drinken.

Vóór ik dat doe, ruik ik toch eerst even aan die geelachtige vloeistof. Het is een zoete geur die helemaal niet lijkt op die van de andere vloeistof. Ik neem een slokje. Het lijkt wel Grand Marnier waar ze bananenlikeur hebben aan toegevoegd. Hij doet de stop weer op de fles en zet ze terug op haar plaats. Met een armgebaar geeft hij te kennen dat het voorbij is, dat het kwaad weg is. Hij zegt er nog iets bij waar ik geen woord van begrijp.

- "Kom", zegt hij dan.

Ik trek mijn hemd weer aan en we gaan de hut uit. Hij dooft de olielamp, sluit zorgvuldig de deur en gaat naar de hut van Anne Simone, zijn kleindochter. Die is bezig het vuur aan te wakkeren waar een ketel met rijst op staat. Wanneer ik nader, gaat ze plots een paar stappen opzij, alsof mijn ziekte besmettelijk is.

Wanneer ze mijn verbazing merkt, vertelt ze onomwonden en in vlekkeloos Frans dat ze haar maandstonden heeft en dat iemand die zich laat behandelen door een sjamaan niet in de buurt van een

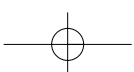
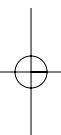
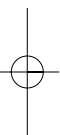

ongestelde vrouw mag komen. Dan zou de behandeling immers haar effect verliezen...

Ze bevindt zich nu achter in de hut, terwijl ik bij de ingang sta. Zo kunnen we rustig praten. De oude man zegt een paar zinnen in de Galibi-taal. Ze luistert aandachtig en vertaalt het meteen voor mij. De eerste dagen mag ik geen melk drinken en ook geen producten eten die van melk gemaakt zijn, zegt ze. Dat is alles.

Ik mag nu weggaan. Ik groet hen en keer terug naar de boot.

De lezer zal zich ongetwijfeld afvragen of die vreemde behandeling ook écht geholpen heeft. Komt het door de azijn, de rook van zijn lange sigaret, de likeur, of gewoon door de Malox-tabletten die ik ook nog heb genomen? Geen flauw idee, maar de maagpijn verdween. Ik voelde me weer kiplekker...

IX

DE MARAKÉ

Ik zei het eerder al: de tijd gaat verbazend snel voorbij als je het ergens naar je zin hebt. Ons verblijf in Terre-Rouge zou eerst maar een tweetal weken duren, maar het is wat uitgelopen...

Zo gaat dat, als je de dagen niet telt en je alle tijd denkt te hebben. Tijd hebben... Wat een luxe, denk ik soms. Het lijkt zelfs de meest benijdenswaardige luxe in de moderne samenleving, die niet altijd even vriendelijk is voor het individu. Zijn tijd nemen. 's Morgens opstaan omdat je gewoon zin hebt om op te staan, zonder ook maar één keer te hoeven denken aan de klok, en de hele dag doen wat je wil. Is dat niet wat iedereen zou willen?

Wat is al het andere vergeleken daarbij? Gewoon het leven leiden dat je wil... Hoef je daar rijk voor te zijn? Ons budget is beperkt, maar het ontbreekt ons aan niets. We hebben eten, boeken, een gitaar, vrienden, ... Het lijkt wel alsof we hier eeuwig zouden kunnen blijven zonder het ooit moe te worden.

Toch is dit niet het einde van onze reis. Ons verblijf hier, hoe lang het ook duurt, is slechts een van de vele etappes. Nooit voelden we ons zo goed als tijdens die lange haltes. Om dat gevoel te kunnen ervaren, hebben we eerst onze vertrouwde wereld vaarwel moeten zeggen. Soms moet je eerst afstand nemen van iets om het beter te kunnen begrijpen...

Een van de mensen met wie we hier vriendschap hebben gesloten, is Akalé. Zijn naam betekent 'kaaïman' in de Galibi-taal. Volgens de indiaanse legende is de kaaïman een heilig dier dat de voorouders gebruikten als rijdier wanneer ze ten strijde trokken.

Akalé heeft ook nog een andere voornaam, een katholieke: Raymond. Dat schijnt hier nodig te zijn, wil je ingeschreven raken bij de burgerlijke stand en gedoopt worden. Wij noemen hem echter Akalé, wat de burgemeester of de priester daar nu ook moge van denken.

Akalé spreekt vloeiend Frans. Hij behoort tot die groep indianen die onmiskenbaar een Europese stempel dragen, maar wier levenswijze nog altijd dicht aanleunt bij de indiaanse cultuur. Zijn opleiding was westers, zijn opvoeding indiaans.

Wanneer het 's avonds afkoelt, komt Akalé ons regelmatig een bezoekje brengen. Die bezoeken lopen soms uit tot een stuk in de nacht, maar we steken wel veel op over de cultuur van dit heel bijzondere volk.

Onze vriend raakt maar niet uitgepraat over de zeden en gewoonten van de Galibi. Hij vertelt over hun ceremonies bij huwelijken, begrafenissen, het einde van de rouwperiode en de stap die een kind op een bepaald moment zet naar de volwassenheid via de beruchte 'maraké'-test.

De maraké-ceremonie is een heel oude traditie maar verliest steeds meer terrein onder invloed van de beschaving. Is het beter zo, of juist niet? Het is niet aan ons, buitenstaanders, om daar een oordeel over te vellen. Een reiziger die geboeid is door authentieke lokale gebruiken zal het wellicht spijtig vinden dat ze langzaam verdwijnen, zonder stil te staan bij het nut van die praktijken, zonder zich af te vragen welk effect ze hebben op de psyche van de jongelingen die eraan onderworpen worden. Als je de zaak bekijkt vanuit het oogpunt van het individu in de Guyaanse samenleving, dan rijst de vraag of die pijnlijke rituelen nu echt nog wel nodig zijn in onze tijd, ook al is men indiaan en woont men aan de rand van het regenwoud. Maar nogmaals, het is niet aan ons om daarover te oordelen. Wij zijn slechts bezoekers en zullen ons dan ook beperken tot het beschrijven van het maraké-ritueel.

Akalé was elf jaar toen hij het ritueel diende te ondergaan. Twee dagen eerder was zijn vader, samen met zijn broer en zijn oom, het woud ingetrokken, op zoek naar reuzenmieren. De 'youkous', zoals men die mieren noemt, zijn meer dan twee centimeter groot en hun beet is heel pijnlijk. Ze hadden een groot nest gevonden en hadden de mieren meegenomen in een kartonnen doos. Daarna hadden ze een 'maraké' gemaakt, een soort vierkante recipiënt van gevlochten riet, niet meer dan twee centimeter diep.

Andere mieren waren bestemd voor Roseline, de verloofde van Akalé, die toen haar eerste maandstonden had. Al een hele week zat ze in de hut van haar ouders, zonder dat ze naar buiten mocht. Ze leerde er cassavebrood maken, katoen spinnen en al die andere dingen die een vrouw moet kunnen. Ze mocht enkel naar buiten om samen met Akalé de proef te ondergaan. Voor haar was de proef anders: ze zou in een hangmat worden gegooid waar de rest van de mieren in zat.

Akalé had met een bang hart naar dit moment toegeleefd. Het jaar ervoor was hij erbij toen zijn oudere broer de maraké-proef aflegde. Die had zich waardig gedragen, ondanks de hevige pijn. Akalé vroeg zich af of hij er ook onverstoort zou onder blijven, zoals de traditie dat wil. Hij had al vaak zitten denken aan dat moment, zoals elke tiener trouwens. Zou zijn vader ook op hem trots kunnen zijn? Of zou hij de pijn niet kunnen verbiten en het vertwijfeld uitschreeuwen, zoals sommige jonge indianen?

Toen brak de grote dag aan. Men had een grote hoeveelheid cachiri klaargemaakt voor de gelegenheid, hele vaten vol. Zijn moeder en tantes hadden die bereid volgens de oude methode, waarbij je de maniok kauwt in plaats van hem te raspen met een grote 'cémalis', zoals de indiaanse vrouwen van de jonge generatie dat doen.

Er stonden ook trommels klaar. Alle dorpsbewoners waren van de partij. Akalé had verschillende kalebassen gevuld met cachiri gedronken. Niet om zijn dorst te lessen, maar door zo zijn maag te vullen, dacht hij dat de pijn makkelijker te verdragen zou zijn. Bovendien is cachiri een mannendrank en straks zou hij zelf ook een man zijn.

De lucht trilde onder het trommelgeluid. De indianen begonnen te dansen. Men dronk ook grote porties cachiri. Sommigen braakten het

meteen weer uit, omdat hun maag overvol was. Toen arriveerde zijn vader, met de maraké in zijn handen. Hij was vergezeld van de sjamaan die de rook van een grote sigaret, gemaakt van een bananenblad, in de maraké blies om de mieren te prikkelen.

Voor Akalé was het zo gevreesde moment nu aangebroken. Dit keer was het zijn beurt. Iedereen keek naar hem: zijn moeder, zijn broers en zussen, zijn neven en nichten, het hele dorp.

Hij stond op, stapte op de trommels af en strekte dapper de romp. Krachtige handen namen zijn schouders beet en hielden zijn armen stil. Dat waren zijn twee ooms. Zijn vader kwam nader, bijna plechtstatig de maraké voor zich uit houdend. In die maraké zag je honderden kleine zwarte kopjes die geprikkeld reageerden telkens als de sjamaan een wolk sigarettenrook in de maraké blies.

De maraké was nu vlak bij hem. Akalé kon de mieren niet enkel zien, hij hoorde ze ook wriemelen. Zijn vader duwde de maraké nu tegen zijn romp. Akalé voelde een afschuwelijke pijn, alsof zijn huid werd afgestroopt. Hij wou schreeuwen, maar een andere hand sloot plots zijn mond af. Hij deed zijn ogen dicht en dacht dat hij zou sterven!

De maraké bleef slechts enkele seconden in contact met zijn huid, maar toch leek het eindeloos lang te duren. Het was echt alsof hij levend gevild werd.

Daarna bukte zijn vader zich en hield de maraké achtereenvolgens tegen zijn dijen, kuit en armen. De hand die zijn mond dichthield, werd weggenomen, maar hij voelde niet langer de behoefte om te schreeuwen. Blijkbaar was het ergste nu achter de rug. Hij was trots. Het bijten van die vele kopjes in zijn armen deed verschrikkelijk pijn maar hij hield zich kranig. Toen de 'youkous' ook zijn rug teisterden, hield niemand hem nog vast. Onverstoorbaar onderging hij de kwelling. Zijn gezicht verraadde niet de minste angst meer. Akalé was nu een man! De aanwezigen juichten van blijdschap. Hij had de proeven doorstaan als een echte krijger! Men bracht hem cachiri. Hij dronk drie kalebassen na elkaar leeg...

De oude sjamaan begaf zich toen naar een hangmat die bevestigd was aan twee palen in de hut. De vader van Roseline volgde hem, de doos met 'youkous' in zijn handen. Hij opende de hangmat en

gooide er de mieren in. Hij klopte op de onderkant van de doos om ook de laatste mieren eruit te krijgen. Roseline zat halfnaakt bij haar moeder en tante. Ze was rustig, op haar gezicht was geen spoor van angst te bekennen. Haar vader riep haar. Ze stond recht en ging naar hem toe.

Nadat er kleine stukjes katoen in haar oren waren gestopt, namen haar oom en haar grote broer haar vast, gooiden haar in de hangmat en trokken de randen ervan tot boven haar. Ze spartelde en gilte wat. Het waren geen kreten zoals van iemand die gefolterd wordt, maar kleine, instinctieve kreetjes die ze wilskrachtig bedwong.

De sjamaan trok aan zijn sigaret en blies de rook in de hangmat. Daarna herhaalde hij dat nog twee keer. Roseline begon nu heftig te spartelen. Haar kreten klonken steeds schriller. De kwelling werd steeds erger voor het tienermeisje.

Uiteindelijk opende haar vader de hangmat. Ze sprong eruit en schudde zich wat af. Er verscheen een glimlach op haar gezicht. Roseline had de proef doorstaan en was nu een vrouw.

Akalé is nu getrouwd, niet met Roseline, maar met een meisje uit het dorp Awara. Ze hebben twee kinderen en wonen in een hut aan de ingang van Terre-Rouge. Het is een heel mooie hut, omringd door allerlei planten. Het is er echt gezellig wonen.

Ons verhaal zou niet volledig zijn zonder het ook nog even te hebben over Nounoun, de twintigjarige beeldschone dochter van Kwashimana. Zodra ik aan land ga, komt ze uit haar hut en bekijkt ze me met grote liefdevolle ogen. Als ik haar niet bemerk, geeft ze een teken om mijn aandacht te trekken. Alles is begonnen de dag dat ze water is komen halen uit de rivier. Ze had twee grote emmers bij zich en ging heen en weer om een reusachtige ton te vullen.

Aan haar gezicht kon ik zien dat ze moeite had om die zware last te dragen. Dus heb ik haar een handje geholpen. Ik vulde de emmers en bracht ze naar haar hut. Sindsdien lijkt ze verliefd op mij...

Akalé heeft me verteld dat de hulp die ik haar bood eigenlijk een liefdesverklaring was volgens de regels der kunst. En nu beantwoordt ze die liefde. Dat ik al getrouwd ben, is niet echt een probleem, zegt hij. Niemand zal daar kritiek op hebben.

Elke ochtend komt ze naar het strand om te baden, samen met de andere meisjes van het dorp. Ze zijn halfnaakt, zodat je hun welgevormde lichaam kunt bewonderen. Mocht ik niet uit een heel andere cultuur stammen, mocht die ring om mijn vinger geen belemmering voor mijn vrijheid zijn geweest, dan zou ik de boot wellicht niet hebben afgehouden!

Het is niet altijd even makkelijk om je aan de regel van de exclusiviteit te houden...

Een indiaan ziet nergens kwaad in. Hij laat zich niet hinderen door die belachelijke remmingen die ons, westerlingen, een blok aan het been zijn. De indiaan leeft zoals hij dat zelf graag heeft. En wij staan er vol verbazing naar te kijken.

Dat is in ieder geval het beeld dat wij ervan hebben, na ons lange verblijf in dit dorp, dat wellicht niet het meest typerende is, maar waar de tradities niettemin in ere worden gehouden en waar men nog steeds leeft als voorheen.

Helaas wordt hun samenleving langzaam maar zeker aangetast door de 'beschaving'. Zij die geen geld nodig hebben om te overleven, geen medicijnen om te genezen en geen religie om naar de hemel te gaan, laten zich nu langzaam opsluiten in de gouden kooi van de moderniteit, van de vooruitgang, of wat daar tenminste moet voor doorgaan... De moderne mens betaalt een zware geestelijke tol voor de materiële welvaart die het moderne tijdperk hem schenkt. Wellicht zullen we ooit diep de wouden moeten in trekken om nog die geestelijke zuiverheid te kunnen ervaren waaraan het ons nu steeds vaker ontbreekt.

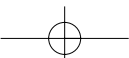
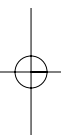
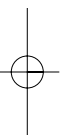
We verlaten Frans-Guyana om het anker te gaan uitgooien in de baai van Paria, in Venezuela.

Net op dat moment krijgen we te horen over een fabelachtig mooie streek, waar mensen wonen die je nergens elders vindt, een soort aards paradijs! Het gaat om het Orinoco-Amazonebekken, gelegen in het hartje van het Amazonewoud.

Om dat gebied te bereiken, moet je de Orinoco opvaren, bijna tot aan de bron. Volgens een oude visser zouden we daarna misschien de Rio Negro, een zijrivier van de Amazone, kunnen bereiken via een natuurlijk kanaal dat enkel op het hoogtepunt van het regenseizoen bevaarbaar is. Via de Amazone zouden we dan weer uitkomen in de Atlantische Oceaan. Alles samen een tocht van meer dan 5.000 kilometer, dwars door het mooiste woud ter wereld.

Kan dat eigenlijk wel met een boot als de onze? Geen idee. Het is nog nooit eerder geprobeerd. Maar we hebben er vertrouwen in. Een soort instinct drijft er ons heen.

We varen de delta in, de grootste ter wereld, en varen dan de Orinoco op. Dat opvaren loopt niet echt van een leien dakje. Op sommige plaatsen staat er een sterke stroming...

X

HET DUIVELSGAT

Het is nu bijna een maand geleden dat we Puerto Ordaz hebben verlaten. De reis verloopt allesbehalve vlot. De rivier staat op zijn laagste peil en er zijn sterke stromingen. Hier en daar zijn ze zelfs heel sterk. We leggen dan ook niet meer dan dertig tot veertig kilometer per dag af.

Zo'n tiental kilometer voorbij Ciudad Bolivar bevindt zich het 'duivelsgat', zoals de lokale bevolking dat noemt. Het is een plek waar een stroming van maar liefst tien knopen staat.

De zeilen staan bol door de passaatwind die uit het noorden waait en erg diep in het binnenland doordringt, waarbij hij de rivier volgt. De motor draait op volle toeren. We varen zo dicht mogelijk langs de rotsachtige oever, waar de stroming iets minder sterk is. Langzaam, héél langzaam gaat het voouit, centimeter na centimeter... De kleinste tik tegen het roer zorgt ervoor dat de boot meteen naar bakboord of stuurboord wordt gestuwd. Het is pas na 4 à 500 meter dat we weer in rustiger wateren zullen zitten.

Plots hoor ik gekras. De romp schuurt tegen iets, ter hoogte van het roerblad. Het is een rots die net onder de waterspiegel zit. We zijn er tegen gevaren. Ik leg de motor stil. Meteen begint de boot terug te lopen, meegedreven door de stroming. Ik duw het roer naar bakboord. De *Rêve d'Eden* reageert zoals het hoort. Blijkbaar is er geen schade.

We proberen nogmaals die moeilijke plek voorbij te geraken. Zodra we ter hoogte van de rots zijn, zwakt de wind af. De boot komt tot stilstand en begint dan weer langzaam achteruit te drijven, hoewel de motor op volle toeren draait.

Ik sta machteloos. Er is echt geen doorkomen aan. We hadden natuurlijk wel kunnen denken dat het niet zo vlot zou verlopen als op de Casamance of de Gambia, dat we het af en toe moeilijk zouden krijgen. Anderzijds zijn het net de moeilijkheden die een reis als deze zo spannend maken. Mocht het allemaal zo makkelijk zijn, dan zouden we ook niet de eersten zijn die deze tocht wagen. Dan zouden tientallen zeilers ons al voorgedaan zijn! Toch heb ik het vermogen van onze boot overschat. Ik zag het al voor mij: we zouden iets presteren dat niemand eerder voor elkaar had gekregen, dwars door het Amazonegebied heen reizen, zonder al te veel problemen...

Noodgedwongen keren we nu terug naar Ciudad Bolivar. In een klein halfuurtje zijn we er. We varen weer onder de brug door, de trots van deze streek, maar ik ben allesbehalve blij ze weer te zien. We meren de *Rêve d'Eden* weer vast aan de ponton, die we niet zo lang geleden nog vol enthousiasme achter ons hadden gelaten!

Het is amper twaalf uur. We gaan iets eten in een volksrestaurant. Een prima manier om onze zinnen te verzetten. Het is bovendien goedkoop, want voor twee maaltijden betaal je hier slechts een dikke euro... We zetten ons op het terras van een eethuis zoals je er zoveel hebt in Latijns-Amerika, niet ver van twee leden van de Nationale Garde, in uniform. Terwijl we ons de bonen en het vlees laten smaken, bespreken we de situatie. De eerste keer is het niet gelukt om voorbij dat obstakel te geraken, maar we kunnen niet zomaar opgeven zonder nog een tweede keer te proberen, desnoods zelfs een derde keer. Uiteindelijk scheelde het niet zo veel, die eerste keer.

De sobere maaltijd pept ons wat op. We zien de situatie nu weer wat rooskleuriger in. Uiteindelijk is het slechts uitstel. Er is nog niets verloren...

Het is Pasen. Net als veel andere volkeren zijn de Venezolanen lang gebukt gegaan onder het juk van de voormalige kolonisator. Sommige Spaanse tradities zitten dan ook diep ingebakken.

De katholieke overheersers van de Nieuwe Wereld zijn dus wonderwel geslaagd in hun indoctrinatieopdracht. Alle geweldplegingen, folteringen, verkrachtingen, executies en de slavernij die de onschuldige bewoners van deze zonovergoten oorden moesten ondergaan, werden hen gebracht door mannen die stonden te zwaaien met een oud boek, genaamd de Bijbel. De oude inheemse culturen werden met wortel en tak uitgeroeid en vervangen door de cultuur van de kolonisator.

De nieuwe machthebbers vonden het ondenkbaar dat de inheemse bevolking zomaar geloofde in de geesten van de overledenen. Dat was in strijd met het 'ware' geloof, zoals geleerd door de Messias die gestorven was aan het kruis. Met dat 'ware' geloof als excuus hebben de Spanjaarden zich dan meester gemaakt van andermans grondgebied, waarbij ze onbeschrijfelijke misdaden begingen.

Vijf eeuwen later blijven de nazaten van die mensen, voor het merendeel mestiezen, die geïmporteerde tradities in stand houden.

Het is met die sombere gedachte in het hoofd dat we ons mengen tussen de menigte die een Paasprocessie bijwoont.

Het beeld van de gekruisigde Christus gaat de stoet vooraf, gedragen door een tiental mannen in een donker pak. Daarna komt de Heilige Maagd, gedragen door vrouwen. We sluiten ons aan bij de optocht, die door de straten van de stad trekt. Er lopen kinderen mee in een paars gewaad en met een doornenkroon op hun hoofd. Sommige mannen dragen een zwaar houten kruis, dat rood geschilderd is, op hun rug. Het geheel wordt voorafgegaan door een fanfare die rouwmuziek speelt. Het lijkt wel of de hele stad op de been is. Het is echt dringen om vooruit te komen. Michka klampt zich vast aan mijn schouder. Dat is ook de enige veilige plek voor een hond in die menigte, waar duizenden benen langs elkaar schuren.

Wanneer ik op de toppen van mijn tenen ga staan, zie ik een paar honderd meter vóór ons de twee beelden langzaam vorderen. De staart van de processie is echter niet te zien. De hoofdstraat en de zijstraten zien zwart van het volk. Claudette heeft een bloedhekel aan dit soort massatoestanden, waarbij je enkel de rug van de mensen vóór je ziet. Voor haar kan het niet snel genoeg voorbij zijn.

De reusachtige menselijke slang slingert zich langzaam door de doolhof van straten en steegjes. Uiteindelijk houdt de stoet halt vóór de kerk, waar de mensen dan uiteengaan. De processie is afgelopen.

We blijven tijdens de Paasperiode in deze stad, genoemd naar de bevrijder van verschillende Zuid-Amerikaanse landen.

Volgens sommige bewoners is het echt niet zo moeilijk om voorbij dat 'duivelsgat' te geraken. We hoeven enkel te wachten tot de passaatwind krachtiger wordt. Soms is de wind zo sterk dat de rivier openspijlt.

We besluiten dus te wachten op het gunstige moment.

De dag van de nieuwe maan lijkt een ideaal moment. De Orinoco is met schuim bedekt door de felle rukwinden. Het rivieroppervlak ziet helemaal wit. Er ontstaan golven, waarvan sommige tegen de rotsen slaan, niet ver van de ponton. We gooien nogmaals de trossen los.

We hebben het dekzeil weggehaald, zodat we straks ook het grootzeil kunnen hijsen. We varen weer onder de brug door. De motor ligt stil. Om vooruit te komen, hebben we voorlopig genoeg aan de genua.

We varen langs de oever, draaien dan naar bakboord en bevinden ons weer voor dat duivelse obstakel. De wind waait hier niet meer zo hard, want de rivier maakt hier een bocht. Het is net door die bocht dat de stroming hier zo sterk is. Maar goed, er is een luchtstroom die ons in de goede richting drijft. Ik hijs het grootzeil en rol de genua helemaal uit, na hem te hebben uitgeboomd. Daarna laat ik de motor sneller draaien.

We varen het eerste baken voorbij, daarna het tweede. Naarmate we vorderen, lijkt de boot weer te worden afgeremd, maar minder dan de eerste keer. Aan bakboord zie ik nu duidelijk de plek waar we de vorige keer tegen de rots zijn gevaren. Je kunt het goed zien aan de wervelingen in het water. We gaan steeds trager vooruit...

Er valt nu echt niet meer uit te maken of de boot nog wel vordert. Integendeel, het lijkt wel of we blijven hangen op het met wit schuim bedekte water. De motor draait op volle toeren, alle zeilen zijn bijgezet. Meer kunnen we niet doen. We blijven ter plaatse trappelen. De snelheid van de stroming moet nu precies even groot zijn als die van

14

15

de *Rêve d'Eden*. Hoe lang zullen we hier zo nog blijven hangen, met een luid ronkende motor en bolle zeilen?

Plots valt me iets op. Is het een illusie? Het oriëntatiepunt dat ik daarnet had uitgekozen, lijkt zich niet meer op dezelfde plaats te bevinden als vijf minuten geleden. Beetje bij beetje wordt mijn indruk bevestigd. Ja, we gaan eindelijk vooruit! De stroming is bijzonder sterk, maar onze snelheid is nog net een tikje groter...

We varen het derde baken voorbij en kort daarna ook het vierde.

's Avonds gooien we het anker uit in de beschutting van een reusachtige zandbank. De weg naar Caicara ligt nu open...

Sommige foto's zijn van bedenkelijke kwaliteit, maar toch vind ik het de moeite om ze hier af te drukken.

1 : De voorbereiding van een traditioneel feest bij de Galibi-indianen: de beëindiging van de rouwperiode, waarvan sprake in mijn boek 'Van de Orinoco naar de Amazone'. Er moeten honderden kilo's maniok worden geraspt om cachiri te maken. Claudette helpt een handje.

2 : Na het feest breng ik een paar indianen terug naar hun dorp. Ze hebben al dagenlang niet meer geslapen en hebben tientallen liters cachiri gedronken. Ze zijn compleet groggy. Nooit eerder heb ik mensen zo zwaar zien feesten.

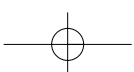
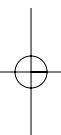
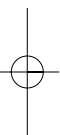
3 : De vrouwen zetten de verf klaar.

4 : Ik help ook mee met de bereiding van de cachiri. Op de foto is een 'koeloekoeloe' te zien waar men het sap uit de maniokwortel mee haalt.

6 en 7 : Het feest is in volle gang.

8 à 15 : De stroomversnelling van San Gabriel.

16 à 19 : Mijn broer Thierry in de Orinoco-delta. Op foto 17 is ook Roger te zien

XI

DE ZANDBANKEN VAN DE ORINOCO

Het opvaren van de Orinoco gaat allesbehalve vlot.

Het landschap begint er steeds woestijnachtiger uit te zien. De katoenvelden zijn aan het oog onttrokken door de hoge, zandige oevers. Volgens de dieptemeter is het 4 meter diep. Ik maak me geen zorgen over de te volgen route. Ook al had ik geen plannen, dan nog zouden we de vaargeul hebben gevonden, omdat die duidelijk aan de rechterzijde in de Orinoco loopt. Aan de andere zijde van de rivier zijn lange, gele vlekken te zien. Dat zijn zandbanken die door het zakken van het waterpeil aan de oppervlakte zijn komen te liggen. De wind komt achterlijk in, waardoor we nu, naast de motor, ook de genua kunnen inschakelen.

Varen op de motor is natuurlijk minder leuk dan varen onder zeil. Je zit voortdurend met dat lawaai. Doordat we de tafel hebben omgedraaid op de bank kan de lucht nu goed circuleren, maar je zit dan wel met de geur van uitlaatgassen in de kajuit, en soms ook nog van verbrande olie.

Het levert niettemin één groot voordeel op, dat in deze warme streken meer dan welkom is: we kunnen de koelkast aanzetten! Ik had altijd al gevonden dat het ding te veel plaats innam. Tot we in Senegal

arriveerden, was de koelkast trouwens van geen nut, aangezien we ze niet konden aanzetten. Nu staat ze van 's morgens tot 's avonds aan en kunnen we ijsblokjes maken. We zetten er grote kommen ijsthee en aardbeienmelk in. Het is ronduit zalig om van een ijskoud drankje te kunnen genieten wanneer de zon hoog aan de hemel staat en de lucht extreem vochtig is, tot op het ondraaglijke af. Eigenlijk heb ik nog nooit zo intens genoten van een koel drankje als nu, bij het opvaren van de Orinoco.

De rivier is nu maar 3 meter diep meer, hoewel hier volgens de kaart meer dan 6 meter water onder de romp zou moeten zitten. Vreemde kaart... Ik wil best aannemen dat de zandbanken veranderen onder invloed van de stromingen, maar een verschil van drie meter is toch echt wel verontrustend.

We ontmoeten weinig mensen onderweg. Vreemd genoeg is het niet deze oever die bewoond is, maar de andere, waar je niet langs kunt varen. Er is een hut te zien en enkele prauwen. Een vrouw, gezeten op een stoel, slaat ons gade...

Plots weerklinkt het alarm van de dieptemeter. Minder dan 2 meter diep! Ik vier de schoot van de genna, waardoor de boot meteen trager gaat varen. Wat is er aan de hand? Volgens de kaart is het hier niet 2 maar 4 meter diep...

Voorzichtig stuur ik de boot een soort doorgang tussen twee bodemverheffingen in. Zo staat het tenminste aangeduid op de kaart. In werkelijkheid is het echter nog minder diep geworden... Toch zitten we op de juiste plek. Er bestaat geen twijfel over onze positie. Waaraan ligt het dan?

Aan de linkerkant vormen zandbanken lange stranden in het modderige water van de Orinoco. De diepte lijkt te zijn gestabiliseerd. Ik laat de motor wat sneller draaien en werp nogmaals een blik op de kaart. Ik ben er tamelijk gerust op dat we zullen kunnen verder varen. Het zou immers nogal vreemd zijn mocht een rivier als de Orinoco, de derde grootste van Zuid-Amerika, onderbroken zijn door zandbanken zo dicht bij de monding...

Het is wel zo dat we sinds het vertrek uit Ciudad Bolivar enkel nog prauwen hebben gezien op de rivier. Het is bovendien maart, een

van de droogste maanden van dit seizoen waarin het waterpeil steeds verder zakt. Maar toch...

De diepte is wéér verminderd! Er zit nu nog slechts een halve meter water onder de romp... Ik kan het amper geloven. De vaargeul bevindt zich wel degelijk hier, zonder de minste twijfel. Het is via die route dat de boten geladen met fosfaat naar El Jobal reizen. Volgens de kaart zou hier niet een halve maar zes meter water onder de romp moeten zitten.

Een lichte trilling gevolgd door een wrijvend geluid maakt ons meteen duidelijk, en wel nog vóór de dieptemeter dat aanwijst, dat de rivierbodem hier nog hoger reikt en dat de boot vastgelopen is.

Ik zet de motor af.

Wat nu gezongen? De vaargeul loopt wel degelijk hier en niet elders. Zou het kunnen dat de zandbanken hier zo ingrijpend veranderd zijn dat ze de doorgang volledig afsluiten voor een boot als de onze?

Ik kan het moeilijk geloven. Zou de Orinoco, die machtige rivier die toegang verschaft tot de magische wereld van het regenwoud, nu echt voor ons afgesloten zijn, stomweg omdat een zandbank verschoven is en de enige vaargeul nu verspert?

Ik weiger me daarbij neer te leggen. Ik neem het peillood en stap in de bijboot. Al roeiend trek ik een diagonaal over de breedte van wat de vaargeul zou moeten zijn, waarbij ik op verschillende punten de diepte meet. Niets aan te doen. De bodem reikt op alle punten even hoog. Er is geen doorkomen aan.

Claudette zit aan dek, met de kaart op haar knieën, en kijkt naar mij. Met een luide zucht druk ik mijn ontgoocheling uit. Ik neem de roeispanten weer ter hand en ga nu de omvang van het obstakel meten in de lengte.

Op een bepaalde plek lijkt de diepte stabiel te zijn. Ik leg een dertigtal meter af over een soort zandplateau dat je door het modderige water niet kunt zien. Plots begint het peillood van een soort helling af te glijden, om dan uiteindelijk te stabiliseren op een diepte van 2 meter.

Daar heb je dus het uiteinde van de zandbank.

We zijn vastgelopen op zijn hoogste punt. Wellicht zou zelfs een paar millimeter extra ruimte volstaan om verder te kunnen varen. Een paar millimeter in het zand... Dertig meter ver...

Ik heb een idee. Het kan misschien gek lijken, maar ik zie echt geen andere oplossing. Onze boot is maar een beetje vastgelopen. Wellicht kunnen we hem over die korte afstand verslepen, met behulp van de ankers en de lieren. Ik meer de bijboot vast, klim aan boord en vertel Claudette wat ik van plan ben.

Ze heeft zo haar twijfels. Zouden we niet beter zelf een doorgang graven, met een schop of houweel, in plaats van zo'n zware boot over een zandbank te slepen?

Spijtig genoeg hebben we noch een schop, noch een houweel. Bovendien tref je op de zandbodems van dit soort rivieren grote roggén aan en die hebben een giftige stekel! De boot lichter maken door alles uit te laden, daar wil ik niet eens aan denken. In een land waar armoë troef is, is het veel te gevaarlijk om je bezittingen zomaar uit te stallen.

Toch schrikt mijn oplossing haar af. Het is niet meteen een erg aangename plek. Stel je voor dat we hier maandenlang moeten wachten als we vast komen te zitten...

Toch gaan we aan de slag. Ik ga de twee hoofdankers uitzetten aan de andere kant van de zandbank en keer dan terug naar de boot. De wind is komen opsteken, zoals elke dag wanneer de zon hoger aan de hemel klimt. Kleine golven doen het rivieroppervlak rimpelen. Ik haal het dekzeil weg van boven de kuip en hijs het grootzeil. Daarna rol ik de gennua helemaal uit. Meteen is er een druk voelbaar. De zeilen staan helemaal bol, maar dat volstaat niet. De boot is gewoon te zwaar.

Nadat ik de motor heb aangezet, rol ik een ankertouw op elk van de lieren, waarna Claudette en ik samen beginnen te draaien. De touwen zijn horizontaal gespannen. We hebben het steeds moeilijker om de hendel nog rondgedraaid te krijgen. Toch heb ik de indruk dat de boot een beetje beweegt. Het is amper merkbaar. Claudette, die nog steeds uit alle macht trekt, werpt me een wanhopige blik toe.

Na tien minuten ga ik even kijken was ons zwoegen heeft opgeleverd. De romp is bijna 1 meter opgeschoven. Claudette zegt niets, maar haar gezicht spreekt boekdelen. Ze gelooft niet dat we er zo zullen komen. Ze helpt me louter om herrie te vermijden, want ik lijk nogal vastberaden om het doel te bereiken.

Ik laat de motor weer draaien en begin opnieuw aan de lierhendel te draaien, terwijl ik een krachtig "komaan" laat weerklinken.

De koorden staan tot het uiterste gespannen, de zeilen staan bol en de motor draait op volle toeren. Weer lijkt het of ik de boot voel bewegen over de zandige bodem. De touwen zijn ook al een stukje meer opgedraaid op de lier. Maar misschien is het gewoon het anker dat slipt... Toch bezorgt dit alles me een heel bijzonder gevoel. Het is alsof het avontuur nu pas écht begonnen is. Is dit een voorsmaakje van wat ons verder nog allemaal te wachten staat op onze tocht? Niet dat ik dat hoop, natuurlijk, maar ik heb echt het gevoel dat we de platgetreden paden nu helemáál verlaten.

Ik hoor een luide zucht naast mij.

- "Ik ben het beu, het lukt ons nooit...", zegt Claudette op een toon waar eerder nervositeit dan vermoeidheid uit spreekt.

Ik hou nu zelf ook op, laat de motor wat minder snel draaien en ga kijken of we al wat zijn opgeschoten. De boot is weer meer dan 1 meter verder geschoven. Ik word er bijna euforisch van, maar mijn vrouw ziet dat helemaal anders.

"Eén meter maar? Heb je gezien hoe ver het nog is?"

Inderdaad, het is weinig waarschijnlijk dat we nog vóór de avond ons doel zullen bereiken. Maar misschien lukt het toch, en dan ligt de weg voor ons open.

Ik laat de motor weer op volle toeren draaien en begin weer aan de lierhendel te draaien.

Vele uren lang zijn we zo in de weer, onder een loden zon. Urenlang ook zitten Claudette en ik te kibbelen. Op sommige momenten ziet ze het echt niet meer zitten, maar toch blijft ze helpen.

Ergens schaam ik me wel wat voor mijn koppigheid. Hoeveel koppels zouden dit volhouden? Hoeveel vrouwen zouden er niet kraken mocht hun man zo bezeten zijn als ik? Is het ook niet naïef om koste wat het kost verder te willen varen, terwijl de vaargeul misschien wel hier eindigt?

Maar als je in een soort roes verkeert, laat je je niet ontmoedigen door het eerste het beste obstakel. Sinds ons gesprek met die Venezolaanse visser zit ik voortdurend met beelden in mijn hoofd van dat fabelachtige regenwoud, ontmoetingen met indianen,... Ik denk er dag en nacht aan. Het is bijna een obsessie geworden. Ik heb ernaartoe geleefd als naar een soort apotheose, een absoluut unieke

belevenis. En dan zou die droom zomaar uiteenspatten op een stomme zandbank? Geen denken aan!

Het is 16 uur. Het is nog altijd even warm, hoewel de passaat ons lichaam streelt. Ik werp een blik op de temperatuurwijzer van de motor. Die staat op rood! Wat is er aan de hand? Als de wiedeweerga zet ik de motor af en ga de kajuit in om het ding aan een onderzoek te onderwerpen. Het eerste wat ik doe, is kijken of de cilinderkoppakking nog heelhuids is. Blijkbaar wel, te oordelen naar de donkere kleur van de olie.

Ik demonteer de waterpomp en merk dat de schoepen beschadigd zijn door het zand. Het water kan niet meer aangezogen worden. Ik slaak een zucht van verlichting. Als het dat maar is! Ik heb nog verschillende reserveschoepen zitten in een van de koffers.

Ik vervang het defecte stuk en ga weer aan dek.

We zitten nu halverwege de zandbank. Het heeft ons vijf uur gekost om een afstand van vijftien meter af te leggen. Als het wat meezit, zijn we er tegen middernacht voorbij.

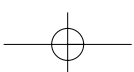
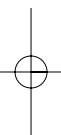
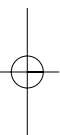
Af en toe komt er een motorprauw voorbijgevaren. De mensen aan boord bekijken ons niet verbaasd, maar eerder geamuseerd. Wellicht kennen zij de ligging van die dekselse zandbank wél...

Het is 19 uur. We zijn er bijna. Blijkbaar reikt de zandbank hier wat minder hoog, waardoor het ons minder moeite kost om vooruit te komen. Gelukkig maar, want we zijn het meer dan beu. Een hele namiddag zwoegen onder een loden zon, dat is echt niet voor herhaling vatbaar!

Nu we er bijna zijn, slaat de stemming aan boord om. Claudette straalt en lijkt nu met méér enthousiasme aan haar lierhendel te trekken dan ik. Blijkbaar heb ik haar ervan weten te overtuigen dat voorbij die zandbank de weg voor ons open ligt en we ongestoord verder zullen kunnen varen tot in Puerto Ayacucho.

Paradoxaal genoeg begin ik nu net te twijfelen. Was het wel verstandig om zo koppig te zijn en alle bezwaren van mijn vrouw weg te wuiven? Ik heb haar meegetrokken in een soort kansspel, een spel waarvan de afloop allesbehalve zeker is...

Het is nu 20 uur. De *Rêve d'Eden* ligt zachtjes aan zijn ankerketting te trekken. Het landschap wordt verlicht door de opkomende maan, die er reusachtig uitziet achter die paar dunne passaatwolken. De lucht is koel, een briesje streelt onze voorarmen. We liggen elk op een bank in de kuip. Zwijgend laten we ons wiegen, genietend van de nachtelijke sfeer in de tropen en het genoegzaam eindelijk weer voldoende water onder de romp te hebben...

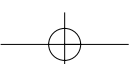
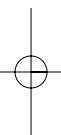
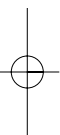
Drie maanden later komen we aan in Puerto Ayacucho, een stad gelegen vlak bij de grens met Colombia, op zo'n 1400 kilometer van de monding.

Verder varen kan helaas niet, door de sterke stroomversnellingen, die op sommige plaatsen de vorm van heuse watervallen aannemen en alle scheepvaart onmogelijk maken over een afstand van meer dan zestig kilometer.

Willen we verder reizen naar het Orinoco-Amazonebekken, dan zit er maar één ding op: een trailer in het rivierwater laten lopen, er de boot opzetten en de trailer weer uit het water trekken. Dan zouden we de boot kunnen vervoeren via een weg door het woud, tot voorbij de stroomversnellingen.

We slagen erin een trailer te vinden die stevig genoeg is om onze zes ton wegende boot te torsen. De huurprijs van de trailer en van de trekker die voor het transport door het woud moet zorgen gaat echter ons financiële petje te boven, ondanks de gulle korting die we krijgen.

Doodongelukkig zijn we omdat we die prachtige reis hier moeten onderbreken...

XII

OP ZWART ZAAD

We verlaten het ministerie van Milieu en wandelen door de hoofdstraat die naar de haven leidt, een laan omzoomd met oude bomen waarvan de takken een soort gewelf vormen, waardoor een groot deel van de weg in de schaduw kom te liggen. In die middaghitte is dat mooi meegenomen.

Gisteravond was ik nog euforisch door de oplossing die we hadden gevonden: een trailer te water laten, zoals een bootlift in een marina. Nu zit ik in zak en as. Hoewel de huurprijs stukken lager ligt dan wat men doorgaans vraagt in de rijke landen, kunnen we ons zo'n uitgave echt niet veroorloven.

Per maand mogen we niet meer dan ongeveer 150 euro uitgeven. Voor veel mensen hier is dat meer dan genoeg. Die zware en onverwachte uitgave betekent dan ook een flinke streep door de rekening. Hoe graag we die tocht door het Amazonegebied ook zouden maken, we kunnen er niet al ons geld aan opofferen. Terneergeslagen en zonder een woord te zeggen keren we terug naar de boot, als een koppel dat in rouw gedompeld is.

Die nacht kan ik moeilijk de slaap vatten. Mijn overspannen brein komt maar niet tot rust. Betekent dit nu echt het einde van die fantastische reis? Vorige week kwamen we ook al voor een onoverkomelijke hindernis te staan: een kolkende stroomversnelling en

een metalen brug waar een boot als de onze niet onderdoor kon op een vrachtwagen. Gelukkig vonden we een oplossing en zag het ernaar uit dat we onze reis ongestoord verder zouden kunnen zetten. Nu worden we echter wéér de pas afgesneden. Omwille van een paar honderd euro moeten we onze droom opgeven... Eén maandloon bij de Gendarmerie zou hebben volstaan om alles te betalen.

Tot nu toe heb ik nog niet één keer zelfs maar overwogen om iemand geld of wat dan ook te vragen, maar mocht iemand ons nu wat geld willen lenen, dan zou ik dat maar wat graag aanvaarden. Mijn broer, die zo al niet veel verdient in het bedrijf waar hij werkt, zou het wellicht niet leuk vinden, mocht ik bij hem aankloppen voor geld. Mijn schoonvader, een gepensioneerd landarbeider, heeft het ook al moeilijk om de eindjes aan elkaar te knopen. Om nog te zwijgen van mijn eigen ouders... Zo is het leven nu eenmaal. Soms kun je als enkeling gewoon géén beroep doen op je meest natuurlijke bondgenoten.

Lange tijd lig ik te woelen in mijn kooi, nadenkend over de ramp die ons nu treft: we staan aan de poorten van het paradijs, maar kunnen er niet in. En dat na die lange tocht, van de monding tot in Puerto Ayacucho, waarbij we al mochten kennis maken met de fabelachtige schoonheid van dit werelddeel. Uiteindelijk rest ons niets anders dan rechtsomkeert te maken en vrede te nemen met een verblijf in de Antillen, vóór we koers zetten naar Frankrijk en ik weer aan de slag ga bij de Gendarmerie...

Hoe kon ik ooit mijn hoofd zo op hol laten brengen door een reis waar we duidelijk niet genoeg geld voor hadden? Ben ik dan zo ambitieus dat ik niet, zoals iedereen, gewoon het anker kan uitgooien in een of andere baai in Martinique of Guadeloupe?

De volgende ochtend staan we erg laat op. Het lijkt wel alsof ik nergens nog zin in heb. Ons laten leven, eten, wandelen, slapen: ziedaar het verdere verloop van onze reis. Hoewel we niet al te goed bij kas zitten, kunnen we in dit land, met zijn erg aantrekkelijke wisselkoers, niettemin vrij goed leven. Ook al zijn de prijzen de laatste maanden gestegen, we kunnen de tijd hier rustig laten verstrijken zonder dat we ons zorgen hoeven te maken.

In de vroege namiddag trekken we naar het postkantoor, om te zien of er post is voor ons.

De poste restante-service wordt door alle postkantoren ter wereld aangeboden. Wie rondreist en dus geen vaste verblijfplaats heeft, kan zo nog altijd post ontvangen. We leiden dan wel een allesbehalve doordeweeks bestaan, maar dat neemt niet weg dat we toch graag in contact blijven met onze familie. Het zijn soms korte brieven die we ontvangen, maar we kijken er telkens weer naar uit. We zouden zelfs hele dagen willen opofferen om ze toch maar niet te missen.

Probeer daar maar eens een touw aan vast te knopen... Naar het andere eind van de wereld reizen en toch niet zonder die paar eenvoudige zinnnetjes van het thuisfront kunnen!

Wanneer je staat aan te schuiven voor een postloket maak je trouwens al snel eens een praatje, en zo leer je soms ook interessante mensen kennen.

In Puerto Ayacucho tref je reizigers van de meest diverse pluimage aan. Het ecotoerisme zit blijkbaar volop in de lift, zowel in Frans-Guayana als elders in het Amazonegebied. De mensen willen wel eens wat méér dan gewoon hun vakantie doorbrengen op een zonovergoten strand. De mentaliteit is aan het veranderen. We zijn duidelijk niet de enigen die verlangen naar het authentieke, naar een verruiming van onze culturele horizon.

Het is zo dat we Yvonne en Jean ontmoeten, een gepensioneerd koppel dat vertrokken is uit Frankrijk voor een rondreis van drie maanden. Momenteel verblijven ze in een hotelletje in het stadscentrum. Eigenlijk willen ze vooral kennis maken met de indianen die in het regenwoud wonen. Spijtig genoeg zijn de enige indianen die ze kunnen bezoeken verre van authentiek: ze zijn op z'n Europees gekleed, wonen in prefab-dorpen die de Venezolaanse regering voor hen heeft gebouwd en rijden rond met bromfietsen. De tijd dat je vrij kon rondreizen in het onmetelijke regenwoud is voorbij. Tegenwoordig heb je een speciale vergunning nodig om bepaalde grenzen te overschrijden, om naar gebieden te gaan waar toeristen doorgaans geen voet zetten...

Hoe dan ook, in Puerto Ayacucho tref je overal indianen aan. De postbeambte, met lang bruin haar en een platte neus, vertelt ons dat ze afkomstig is uit het dorp Pierroa, gelegen ten noordoosten van de stad.

Terwijl ze een stapel post doorzoekt, vertelt ze wat over haarzelf, om ons dan uiteindelijk met een stralende glimlach een kleine enveloppe aan te reiken. We bedanken haar en verlaten het postkantoor.

Puerto Ayacucho is een stad die in geen enkel opzicht lijkt op de andere Venezolaanse steden waar we eerder het anker hebben uitgegooid. Het is hier echt aangenaam vertoeven. Naast de verscheidenheid van de lokale bevolking heb je ook nog die heel bijzondere sfeer, door de nabijheid van het regenwoud. Overal in de stad staan bomen. Op de uren dat de zon het hardst bakt, ben je beschut door het gebladerte. Het is echt heel gezellig om zo rond te wandelen.

We zetten ons op een bank, op een schaduwrijk pleintje, niet ver van het stadscentrum en genieten van het plezier dat we telkens weer beleven bij het openen van zo'n enveloppe.

Ze is verstuurd vanuit Parijs. Ik heb de brief nog maar pas opengevouwen, of mijn oog valt op een zin die me ronduit irreëel lijkt...

"... We kennen u een vergoeding van 1100 euro toe voor de schade die uw boot heeft geleden bij de oversteek van de Atlantische Oceaan..."

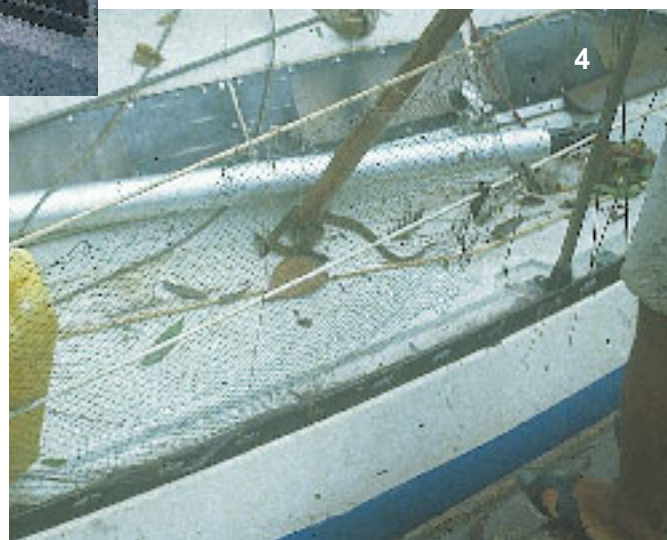
Ik moet de zin nog een tweede en zelfs een derde keer lezen vóór ik ten volle besef wat daar zwart op wit staat. Binnenkort wordt er elfhonderd euro gestort op onze bankrekening in Saint-Fargeau-Ponthierry... Niet te geloven! Ik was compleet vergeten dat ik vorig jaar een brief heb geschreven naar mijn verzekeringsmaatschappij nadat onze boot schade had opgelopen bij de oversteek. Onze boot was gelukkig verzekerd. Een dure luxe, maar lang niet overbodig...

Ik had die aangifte gedaan zonder al te veel hoop. Aangezien we krap bij kas zaten, hadden we natuurlijk liever een zeker bedrag uitbetaald gekregen in plaats van de herstelfactuur terugbetaald te krijgen. Ik had geen antwoord gekregen en was die brief al vergeten.

En net nu krijgen we dat schitterende nieuws! Net nu we zo'n 1200 euro nodig hebben om de boot uit het water te halen en te transporteren, krijgen we als bij toverslag 1100 euro in de schoot gegooit! Het is net alsof men ons zegt "Pak aan, je heb het verdiend..."

Ik geloof niet in mirakels. Het zou trouwens niet netjes zijn te geloven dat er een hogere macht bestaat die ons helpt, en niet die arme

Het traject van de Orinoco-delta

o-delta naar de Amazone-delta.

De echte waarde der dingen, de zuiverste vorm van de waarheid vind je hier, aan de basis, waar de natuurwetten voortspruitend uit de schepping nog niet vertekend zijn door de artificiële waarden die de "beschaafde" mens in het leven heeft geroepen.

drommels die we bij elke halte, zowel in Afrika als in Zuid-Amerika, hebben ontmoet. Te meer daar onze reis niet meteen altruïstisch is, maar gewoon een persoonlijke droom is die we waarmaken.

Toch kan ik me niet van de indruk ontdoen dat 'iets' ons helpt. Dit is echt niet normaal meer... Nog altijd sprakeloos van verbazing herlees ik nog eens die paar getypte zinnnetjes op het papier met daarop het briefhoofd van de maatschappij Navimut.

(De achterreling hebben we laten oplappen in Belém, met wat er beschikbaar was aan materiaal, zoals de mensen in dit land dat gewoonlijk doen. Het kostte ons minder dan 30 euro...)

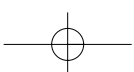
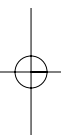
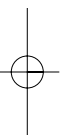
1 : We trekken de boot weer vlot nadat hij is vastgelopen op een zandbank in de Orinoco.

2 : Door de straten van Puerto Ayacucho...

3 : Het 'ratteneiland'.

4 : Een akelige ontdekking aan boord : een giftige slang...

5 : Het opvaren van de Boven-Orinoco, met de hulp van een motorpauw.

Het kost ons verschrikkelijk veel moeite om de boot uit het water te halen. We krijgen de trailer niet ver genoeg in de rivier. We moeten hem trekken met behulp van buitenboordmotoren. En daarna krijgen we hem er niet meer uit! De boot is te zwaar. De wielen blijven steken in het zand. De lier is niet krachtig genoeg. Er moet nog een tweede trekker aan te pas komen!

De tocht door de stad, met de boot op de trailer, voortgetrokken door een trekker, is een ware nachtmerrie. We moeten honderden elektriciteitskabels die over de straten hangen een voor een optillen met een bootshaak opdat de mast er niet aan zou haperen. In de hoofdstraat, waar de boomtakken een soort gewelf vormen boven de weg, moeten we tientallen soms erg dikke takken afhakken met een machete. Er ontstaat een file achter ons. Er wordt getoeterd. De chauffeur van de trekker rijdt een lantaarnpaal om...

De weg door het woud zit vol putten. De boot wordt vreselijk dooreengeschud. Een van die putten zorgt er bijna voor dat de trailer omkantelt...

's Avonds komen we dan eindelijk aan in Samariapo!

XIII

SAMARIAPO

We maken de boot vast aan een platte schuit van roestig ijzer die dienst doet als aanlegsteiger voor de prauwen die de dorpen van de Boven-Orinoco bevoorraden. Nu moeten we enkel nog de mast weer rechtzetten.

Boven het water hangt een reusachtige horizontale boomtak, net op de juiste plaats en hoogte. Zonder die tak zouden we de mast nooit recht hebben gekregen. Weer een gelukkig toeval...

In een half uur is de klus geklaard. Een indiaan schiet een pijl waaraan een hijstouw is bevestigd over de tak. Nu hoeven we enkel nog de mast recht te trekken.

Vijf of zes personen volstaan om hem recht te trekken, maar er zijn er meer dan twintig die ons willen helpen: mannen, vrouwen en kinderen die een kijkje zijn komen nemen naar die vreemde boot, die in niets lijkt op de boten die ze tot nu toe hebben gezien.

De zon zakt weg achter de donkere en rijzige silhouetten van de bomen op de oever tegenover ons. Zoals elke avond daalt de temperatuur lichtjes, wat een behaaglijk gevoel geeft, zowel lichamelijk als geestelijk. Waar je het anker ook hebt uitgegooid, je nestelt je maar wat graag in de kuip om te genieten van die magische momenten.

*

* *

Nu moeten we nog voorraaden inslaan voor verschillende maanden, hoewel er steeds minder geld in het laatje zit. We beginnen ons af te vragen hoe dat allemaal zal aflopen...

In Latijns-Amerika kun je rondkomen met weinig geld, maar voor de eigenaar van een zeilboot is het toch altijd een beetje uitkijken. Armoede en pleziervaart vallen hier moeilijk met elkaar te rijmen. Ook al ziet het er allemaal niet echt luxueus uit, met die opgelapte achterreling, de roestige fietsen en het nogal rommelig ogende dek, toch zijn we wel degelijk 'rijke Europeanen' en voor de mensen van hier is zo'n boot zonder meer een fortuin waard. Het weinige geld dat we uitgeven, is ook duidelijk niet de vrucht van onze inspanningen ter plaatse. Wie zo'n luilekker leventje leidt als wij, moet bijna zeker een goed gespekte bankrekening hebben in Europa...

Dat misverstand speelt ons soms parten, maar ergens valt het te begrijpen dat de mensen zo denken over ons, in een ontwrichte samenleving waar de armoede je op elke straathoek aanstaart en waar het gemiddelde maandloon niet meer dan 60 euro bedraagt...

Vreemd genoeg lijkt dit verschil in levensstandaard het armere deel van de bevolking minder te storen dan degenen die al wat hoger op de maatschappelijke ladder staan. Sinds onze aankomst in Venezuela hebben we dit vreemde fenomeen al verschillende keren kunnen vaststellen. Met de armsten hebben we nooit problemen gehad. Wel bijvoorbeeld met die garagehouder of die hoge douaneambtenaar. Het lijkt wel alsof de mensen hier hebzuchtiger worden naarmate ze hoger op de sociale ladder klimmen.

De armen hebben natuurlijk ook niet echt de macht om zich te misdragen, maar toch verloopt het contact met hen altijd hartelijk. Wanneer ze vanop de oever onze boot gadeslaan, met een blik van verbazing, lees je in hun gezicht een zuiverheid van gevoelens die echt hartverwarmend is voor ons, gringo's.

Er is een rat in de boot gedonderd! Het dekluike was niet helemaal dicht. We hadden het opengelaten om de boot 's avonds wat te verluchten, wanneer er een briesje opsteekt door het verschil in temperatuur tussen overdag en 's avonds. Ik had nog maar net het kenmerkende getrippel op het dek gehoord of het was al te laat. Ik was nog snel uit mijn kooi gesprongen, maar de rat was al aan boord!

Het is 21 uur. Ik neem het mezelf kwalijk dat ik geen minimale voorzieningen heb getroffen om dit soort toestanden te vermijden. Men had ons nochtans gewaarschuwd voor de vele ratten die hier aan de oever zitten. Net als in Saint-Fargeau-Ponthierry klimmen ze op de landvasten en komen ze zo aan dek. Ik weet maar al te goed hoe moeilijk het is om verlost te raken van zo'n knaagdier als het de boot is binnengedrongen en hoeveel schade het kan aanrichten aan de voedselvoorraad. Hoe konden we zo dom zijn om dat luik open te laten?

Hoe dan ook, we moeten zo snel mogelijk van die rat af. Niet dat ik zo'n klein zoogdierdje vies vind. Misschien zijn ze wel makkelijk te temmen, maar Claudette vindt het een afschuwelijke gedachte met zo'n knaagbeest te moeten samenleven.

Het probleem is dat een boot als de onze tal van plekjes telt waar je niet bij kunt en waar de rat zich kan schuilhouden. Toen we vertrokken, hadden we geen rekening gehouden met dit soort situaties. Er bestaat een radicale remedie: vergiftigd graan. Maar daar beginnen we niet aan, het dier zou dan stervend wegkruipen achter de binnenmallen en dan zouden we moeten wachten tot de stank van de ontbinding sterk genoeg is om het te vinden! Bovendien zou ons hondje Michka misschien ook wel vergiftigd raken...

Er zit maar één ding op: vallen uitzetten.

Alle ingangen zijn nu afgesloten. We gaan weer slapen, maar steken de uiteinden van het muggengordijn nu wel onder onze matras, zodat de verstekeling ons geen gezelschap kan komen houden!

Het is drukkend heet, maar alles is rustig. Wellicht heeft de ongenode gast zich ergens verstopt in een hoekje, omdat hij ook bang is. Weer hoor ik getrippel op het dek. Nog méér ratten die het nieuwe territorium komen verkennen. Zo te horen zijn het er nogal wat...

Claudette is verstijfd van angst. We hebben dit al eens meegemaakt op de Seine, in Saint-Fargeau-Ponthierry, en daarna nog eens op de Canarische Eilanden, waar we een muis op bezoek kregen, maar sindsdien hebben we er geen last meer van gehad. Vandaar ook dat we er gerust op waren en niet aarzelden de patrijspoorten open te zetten om te slapen.

Pas nadat ik een hele tijd heb liggen nadenken en Claudette ongeveer even lang heeft liggen beven van de schrik, kunnen we eindelijk de slaap vatten...

Het was een verkwikkende nacht. Wanneer ik de ogen open, voel ik me kiplekker. Zoals steeds ben ik als eerste wakker. Mijn vrouw heeft nu eenmaal meer slaap nodig dan ik. 's Ochtends lig ik dan ook eerst nog een hele tijd te mijmeren in bed, in afwachting dat ze ontwaakt.

Dit keer is het blijkbaar anders. Ik heb me nog maar net gedraaid in haar richting, of ze zegt met heldere stem:

- "Aha, eindelijk ben je wakker..."

Op bitse toon voegt ze eraan toe:

- "En die rat, wat ga je daar nu aan doen? Ik heb geen oog dichtgedaan vannacht..."

Ik zie maar één oplossing : vallen zetten, en dan natuurlijk uitkijken dat onze Michka er niet domweg intrapt. Ik snuffel wat in de koffers onder onze kooi en haal er de kleine vallen uit die ons op de Canarische Eilanden in een wip van die muis hebben verlost.

We hebben er drie. Ze bestaan uit een veer die je moet spannen door op een metalen klem te drukken die je dan blokkeert met behulp van een klein ijzeren staafje. Bij de minste aanraking van het staafje klapt de klem dicht.

Ik geef toe dat ik dat niet graag doe. De gedachte aan het lijden van het dier vind ik nogal pijnlijk. Wie zou durven te beweren dat de pijn bij een dier minder erg is dan bij een mens?

De vallen worden op strategische plekken gezet, waarna ik stukjes oude kaas uit een doos haal en die voorzichtig op het ijzeren staafje leg. Nu is het gewoon afwachten en zorgen dat Michka uit de buurt van de vallen blijft.

We gaan aan wal en trekken naar Puerto Ayacucho met een collectieve taxi. Eigenlijk gaat het gewoon om een kleine vrachtwagen met niet-overdekte laadruimte waar je plaats in neemt na de chauffeur te hebben betaald. De passagiers zitten op een lange vermolmde plank. Het hobbelige traject dat zo pijnlijk is geweest voor onze boot leggen

we nu af in omgekeerde richting. We zitten met ruim dertig mensen dicht op elkaar gepakt.

Het transport is hier echt goedkoop, als je tenminste niet al te kieskeurig bent. Ik vind het trouwens heel leuk om de dingen zo te kunnen beleven. Doordat we krap bij kas zitten, kunnen we niet anders dan leven als een doorsnee-Venezolaan. Als we het rustig aan doen, kunnen we het hier zeker nog een jaar of twee volhouden op dit continent. Maar dan mogen we wel niet meer dan 60 euro per maand uitgeven...

We worden met z'n allen heen en weer geschud door de hevige schokken van de vrachtwagen, wat ons vrolijk doet lachen. Dit is echt reizen zoals ik het graag heb. Ik zit tussen een dikke indiaanse zonder tanden en een rimpelige oude man, met Michka in mijn armen. Ik sla onze medepassagiers gade en ook zij werpen af en toe een blik op ons. Geen nieuwsgierige blik, want aan toeristen is in Puerto Ayacucho geen gebrek, maar eerder een geamuseerde blik. Men probeert te communiceren met mij in gebrekkig Engels, waarna ik antwoord in het Spaans. Het doet hen schaterlachen. Het zijn echt joviale mensen. Ze behoren geenszins tot de bemiddelde klasse van de Venezolaanse samenleving. En wie hier niet rijk is, is arm. Maar net als alle bewoners van het Zuid-Amerikaanse continent die we onderweg al hebben ontmoet, dragen ook zij fraaie kleren. Hoe arm men ook is, wanneer men naar de stad gaat, dan trekt men nette kleren aan!

De hele dag lopen we van het ene overheidskantoor naar het andere om de laatste vergunningen te bekommen nodig voor de aankoop van stookolie. Het is ondertussen al juni en het is hier nu bloedheet. Door de overvloed aan bomen is er aan schaduw geen gebrek in de zandige straten, maar wanneer de zon haar hoogste punt heeft bereikt aan de hemel, is de hitte zo fel dat het bijna onmogelijk is om nog iets te doen.

Zoals ik al zei, is ons budget nogal aan de krappe kant. In vergelijking met het maandelijks budget van de doorsnee-Europeaan lijkt het zelfs belachelijk weinig. Niettemin nestelen we ons op dit snikhete moment van de dag maar wat graag op een caféterrasje om te genieten van een cola. Geen sterk gekoelde cola, maar letterlijk bevroren cola. Per fles betalen we nog geen 15 eurocent. Wanneer je

aan het plastic rietje zuigt, krijg je geen drank in je mond, maar een substantie die amper naar cola smaakt en toch geweldig deugd doet wanneer je ze door je slokdarm voelt glijden.

's Avonds, nadat we van de Dienst voor Inheemse Zaken de toestemming hebben gekregen om door indianengebied te trekken en na weer een hobbelige rit in een collectieve taxi, staan we terug voor onze boot in Samariapo.

We waren al bijna vergeten dat er een rat aan boord zit... Claudette blijft aan dek staan en zal er blijven staan tot ze gaat slapen. Niet dat ze bang hoeft te zijn, want onze kooi is afgesloten door het muggengordijn, maar ze wil gewoon de kajuit niet meer in. Dus ga ik maar alleen naar binnen.

De vallen zijn dichtgeklapt, maar van de rat is geen spoor te bekennen... De stukjes kaas zijn vreemd genoeg verdwenen! Wat bewijst dat zo'n val niet helpt bij knaagdieren van die grootte.

Ik neem mijn onderwatergeweer, open de koffers één voor één en kijk de proviand na. Alles is onaangetast, in tegenstelling tot de vorige keer, toen die muis haar tanden had gezet in bijna alle eetwaren die we hadden gekocht met het oog op onze reis naar Afrika. Een rat is evenwel groter dan een muis en kan dan ook niet overal zomaar inkruipen. Nadat we ons lesje hadden geleerd op de Canarische Eilanden had ik trouwens sommige koffers die voedsel bevatten volledig afgedicht.

Ik besluit de nacht af te wachten om te liggen spieden vanop mijn bed, met het onderwatergeweer schietklaar.

Ik begeef me naar de kuip en vertel Claudette wat ik van plan ben. Ze gaat meteen akkoord, zolang ik dat beest maar zo snel mogelijk te pakken krijg. Ze denkt terug aan de slang die we een paar dagen geleden aangetroffen hebben op het dek. Zuchtend zegt ze:

- "En wat krijgen we na die rat?"

Aan onaangename verrassingen was er de laatste tijd inderdaad geen gebrek. Rondvaren in de Antillen zou ongetwijfeld stukken minder riskant zijn geweest. Maar we zijn nu voorbij die stroomversnellingen geraakt, wat ik als het grootste obstakel beschouwde ligt achter ons, en de weg naar dat fabelachtige gebied van het Orinoco-Amazonebekken ligt nu open. Een stomme rat mag ons nu

niet meer tegenhouden. We moeten nu doorzetten. Dat knaagdier is trouwens niet meer dan een banale voetnoot in het hele verhaal. Wanneer ik kijk naar de okerleurige avondschemering denk ik maar aan één ding: onze droom verwezenlijken.

Het is half twaalf. Claudette ligt in de kooi en lijkt te slapen. Ikzelf lig op de loer, met het onderwatergeweer in de hand. Op de kajuitvloer ligt een geurig stukje kaas.

Uit welk hoekje zal de rat tevoorschijn komen? Waar houdt ze zich schuil overdag? De gedachte dat ik het diertje om zeep moet helpen, vind ik allesbehalve leuk. Zouden we het niet gewoon kunnen temmen? Ik heb daar nog eens iets over gelezen. Een rat is een intelligent dier. Misschien is het net daarom dat mensen er zo'n hekel aan hebben. Wanneer een dier blijk geeft van intelligentie maar een uiterlijk heeft dat ons niet bevalt, dan hebben we er een afkeer van. Zo is dat ook met de raaf op de akkers. Mocht Claudette er niet zo'n hekel aan hebben, dan zou ik de rat wellicht bestudeerd hebben. Ik zou het dier zelfs eten hebben gegeven tot het zijn angst voor de mens zou hebben overwonnen. Zo zou ik het misschien vanzelf van boord hebben gekregen. En dat zou ik stukken liever hebben gehad dan het met een stalen pijl te doorboren.

Het is nu na middernacht. In het donker ontwaar ik een kleine gedaante. De rat! Wellicht zat de stiekemerdsch verscholen achter de boeken in de bibliotheek. Een hele tijd zit het dier stil bij een tafelpoot. Uiteindelijk nadert het de kaas. Het lijkt te aarzelen. Vreest het dat het een valstrik is? Door de onaangename ervaring met de vallen zal het zeker zijn lesje hebben geleerd. Het is telkens wel uit de val geraakt, maar het moet niettemin een flinke klap hebben gekregen. Het dier heeft echter honger. Het nadert heel langzaam. Zo stil mogelijk richt ik mijn geweer op de kleine verstekeling. Ik heb de rat nu in het vizier. Ik kan ze niet missen, maar ik moet wachten tot ze nog wat dichterbij is gekomen. Mijn onderwatergeweer is maar trefzeker op korte afstand. De veer is niet krachtig genoeg. Misschien zou de pijl de rat niet diep genoeg doorboren. Ik wil het dier nu ook weer niet nodeloos laten lijden. Het schot moet meteen dodelijk zijn. Daarvoor mag de afstand niet meer dan twee meter bedragen, precies daar waar het stuk kaas ligt.

Ik wacht dus geduldig af en blijf de rat in het vizier houden, met de vinger aan de trekker.

Claudette slaapt niet. Ik voel hoe ze beweegt onder de donsdeken. Ze maakt echter geen lawaai. Misschien is ze gewoon verstijfd van angst bij de gedachte dat die rat nog altijd in de buurt is. Zonder de bescherming van het muggengordijn zou ze wellicht niet eens in de boot hebben willen slapen. Dan zou dan echt wel een probleem zijn geweest, want overnachten in een hotel is een luxe die we ons nu echt niet kunnen veroorloven...

De rat nadert nog wat. Het was fout van mij om de kaas precies op de plaats te leggen waar eerder een val stond, vlak bij de trap. Vandaar wellicht dat de rat aarzelt. Toch blijft ze beetje bij beetje naderen. Het is geen al te grote rat, hooguit een vijftiental centimeter. Mijn hart doet pijn wanneer ik haar kleine snuit bekijk. Het ziet er me helemaal geen kwaadaardig dier uit. En ik die hier nu als een dief op de loer lig, klaar om ze af te maken!

De rat nadert nog wat. Ze is nu nog slechts een tiental centimeter van de kaas verwijderd.

Het heeft geen zin nu nog langer te wachten. Ik haal de trekker over. Er weerklinkt een dof geluid, gevolgd door schril gepiep en een paar kloppen tegen de binnenmallen. Daarna niets meer...

Claudette veert overeind.

- "Heb je ze" vraagt ze?

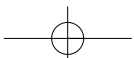
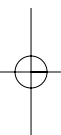
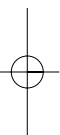
- "Ja, het is voorbij. Je kunt nu rustig slapen!"

Ze is zo bang van ratten dat ze het dier niet eens wil zien. Ze steekt haar hoofd weer onder de donsdeken.

Even later sta ik aan dek om het dode dier weg te gooien, niet zonder een zeker schuldgevoel....

Verder op de Orinoco worden we helaas geconfronteerd met sterke stromingen. Onze motor van 23 pk is er niet tegen opgewassen. We moeten de boot zo'n 450 km ver laten trekken door een prauw met een grotere buitenboordmotor, tot aan het gebied van onze dromen. We doen er acht dagen over. Weer een pijnlijke financiële aderlating. De tocht verloopt moeizaam. Onderweg krijgen we af te rekenen met zware stroomversnellingen...

XIV

LANGS DE PADEN VAN HET
AMAZONEWOUD

Onze gids zegt zeker te zijn. De stroomversnellingen van Santa Barbara zijn de sterkste op dit stuk van de Boven-Orinoco. Wellicht zouden we er voorbij kunnen raken als we langs de oever varen, zoals we dat eerder al gedaan hebben bij de ‘stroomversnelling des doods’, maar het is stukken makkelijker om door het woud te trekken en zo het obstakel te omzeilen. Een groot deel van het woud is momenteel overstroomd, dat kan dus geen probleem zijn, ook al is de diepgang van onze boot nu een flink stuk groter door alles wat er aan boord zit. We zitten immers met een paar ton extra vracht in de vorm van bidons met benzine en dieselolie die op het dek staan.

Onze gids is er echter gerust op. We verlaten dus de loop van de rivier en varen het woud in via een kleine opening waar zich anders een pad bevindt dat nu echter onder water ligt.

Het is een heel vreemde ervaring. Hier zitten we dan, heel ver van de oceaan, niet op een rivier, maar zowaar op een pad dat door het woud loopt! Wat varen betreft, hebben we de grens van het bevattelijke dus nog maar eens verlegd. Al sta ik nu niet aan het roer, maar onze gids. Het heeft echt iets onwezenlijks hoe we hier nu tussen die hoge bomen varen. De mast van onze boot kan zich soms maar met moeite een weg banen tussen het gebladerte.

Het gevoel dat we iets ronduit unieks meemaken wordt echter overschaduwd door een zekere twijfel over de bekwaamheid van onze gids, want uiteindelijk heeft hij hier vroeger enkel met een prauw gevaren. Wat als we vastlopen en het waterpeil, dat nu toch echt wel uitzonderlijk hoog is, begint te zakken?

Tussen de bomen is een soort tweesprong te zien. Komen hier twee paden samen, of is het gewoon een gril van de natuur die de indruk wekt dat er nog een ander pad is? De man twijfelt. Doordat alles onder water staat, ziet deze plek er natuurlijk heel anders uit dan als het woud droog is.

Uiteindelijk kiest hij voor de opening die naar rechts loopt. Die is minder breed, maar gaat meer in de richting van de Rio Negro, waar we uiteindelijk toch weer zullen moeten zien op te geraken, nadat we de stroomversnellingen van Santa Barbara voorbij zijn.

We varen verder in het bizarre decor. Hier en daar steekt de top van sommige struiken boven water. Met krakend geluid vaart de boot erover. Af en toe horen we iets knappen ter hoogte van de schroef. Wellicht een struik die doorgesneden is. Volgens de dieptemeter zit hier twee meter water onder de romp. Bevinden we ons echt boven een pad? Of varen we gewoon tussen de bomen, zoals je dat eender waar zou kunnen doen in dit woud?

Het wordt nu een echte slalom. Dit is duidelijk niet het pad dat we hadden moeten volgen. Maar goed, er zit voldoende water onder de romp en onze gids lijkt zeker van zijn stuk, ondanks het steeds dichter wordende kreupelhout.

Even later komen we voor een verstrengeling van struiken te staan waar geen doorkomen aan is. Alphonso heeft zich duidelijk vergist. Ofwel is hij al heel lang niet meer langs hier geweest... We moeten rechtsomkeert maken. Eenvoudig is dat niet, gezien de dichte begroeiing. Ik duw met de bootshaak tegen de boomstammen om de boot gedraaid te krijgen. We zitten gelukkig in stilstaande wateren, zonder de minste stroming. Het is een beetje alsof we op een reusachtige plas drijven.

Ik durf onze Venezolaanse vriend echter niets te verwijten. Hij doet wat hij kan om de tocht zo probleemloos mogelijk te laten verlopen. Ook al is hij de goedkoopste, iemand anders zou het er wellicht niet beter hebben afgebracht.

Even later staat de boot naar het noorden gericht, terwijl we naar het zuiden zouden moeten om de Rio Negro weer op te varen. Wellicht hadden we aan die tweesprong naar links moeten gaan. In plaats van weer te keren verkiest onze gids een andere richting in te slaan, tussen de bomen door, terwijl niets erop wijst dat hier een pad onder het water zit...

Maar ach, als het water diep genoeg is, waarom het er dan niet op wagen? Hoe dan ook, met een kompas kun je niet verdwalen. Ooit moeten we gewoon weer de Rio Negro bereiken. Het is enkel de vraag of we de stroomversnellingen van Santa Barbara dan al helemaal voorbij zullen zijn...

We varen nu door dichte begroeiing. Het is echt een vreemd schouwspel. Takken die normaal metershoog hangen, liggen nu gewoon vóór de boot.

Een hele tijd varen we zo verder 'op de tast', slalomend tussen de bomen, in een onwezenlijk landschap. Het is allemaal zo onverwacht. Dit ondergelopen woud, met hier en daar een zonnestraal die door het gebladerte priemt, is zonder twijfel een van de wonderlijkste dingen die we de afgelopen jaren hebben gezien.

Zowat een half uur later zien we een soort opening. Het lijkt eerder een kanaal dan een pad door het woud. Onze gids is niet weinig opgelucht. De rivier is nu niet ver meer, zegt hij. Wellicht was hij al beginnen te twijfelen of we de Rio Negro weer zouden kunnen opvaren daar waar hij dat voorzien had. Nu we weer op het goede spoor zitten, bestaat er geen twijfel over de goede afloop van deze toch wel bizarre 'excursie'.

Nadat we de opening een paar kilometer hebben gevolgd, krijgen we de Rio Negro in zicht. Het is gelukt! We zijn de stroomversnellingen voorbij en ons doel is nu niet ver meer. Morgen zouden we het punt moeten bereiken waar de Rio Negro zich opsplijt. Dan zit de taak van onze vriend er meteen ook op. Voor ons daarentegen is het pas het begin. Het begin van het grootste avontuur uit ons leven. Al maanden hebben we gedroomd van dit fabelachtige gebied, en nu is het eindelijk binnen handbereik!

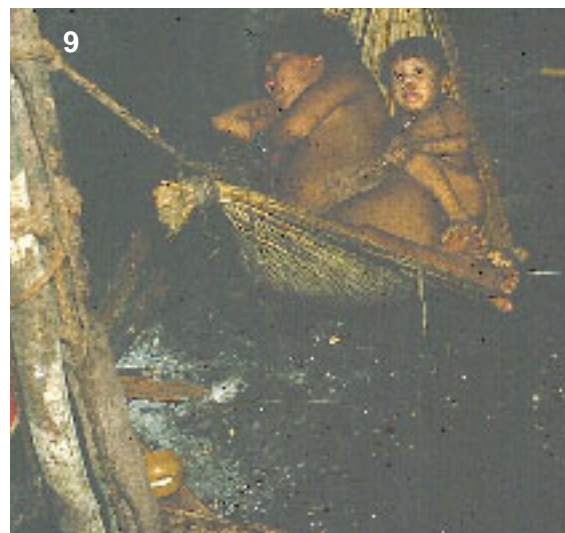
---

1 tot 10 : In het land van de Yanomami-indianen...

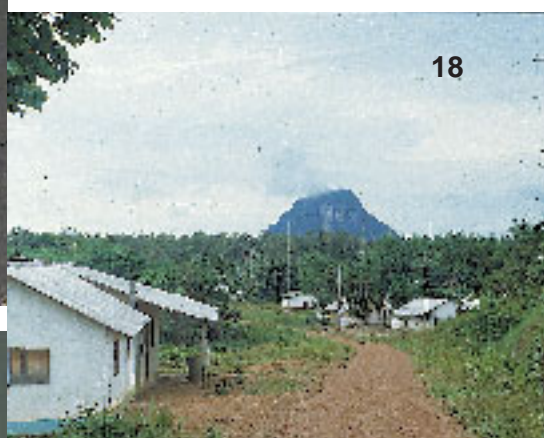
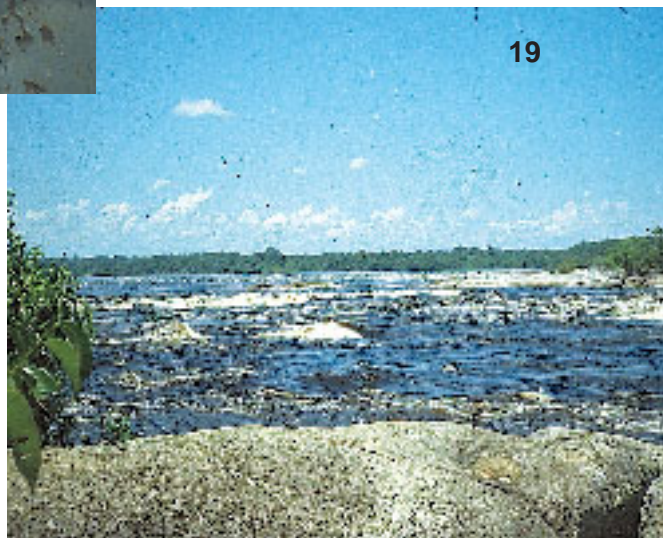

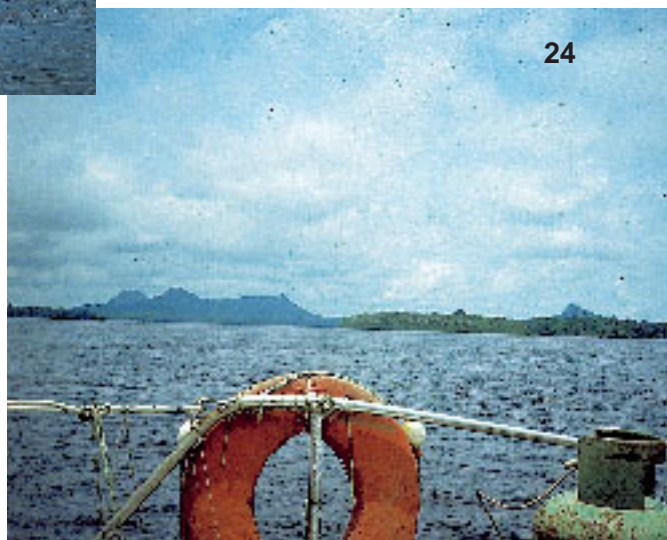

Eindelijk hebben we het gebied van onze dromen bereikt: dat van het Orinoco-Amazonebekken. De landschappen zijn adembenemend mooi. In de verte zien we bergen, reusachtige steenmassa's die oprijzen uit het regenwoud, 'sierras', zoals men hier zegt. Een paar kleine witte wolken hangen als stukjes watten rond de bergtoppen. Nooit eerder hebben we zulke feeërieke panorama's gezien.

Het transport van onze boot over land en het laten voorttrekken ervan over de rivier hebben ons zoveel geld gekost dat we nu zeker drie maanden lang niets mogen uitgeven, willen we nog genoeg geld overhouden voor de rest van de reis. We trekken dus op zoek naar een indianendorp waar we het anker kunnen uitgooien, in afwachting van de herfst.

Langs het natuurlijke kanaal dat de Orinoco verbindt met de Rio Negro blijkt echter niet één dorp te liggen. Dus varen we de Rio Siapa op, een rivier die een paar honderd kilometer lang is en ontspringt in de Sierra Parima.

Na drie dagen moeizaam de rivier opvaren, bemerken we plots een prauw. Bij het zien van onze boot, ongetwijfeld een bizar vaartuig in hun ogen, slaan de inzittenden in paniek op de vlucht. Het zijn Yanomami-indianen. Hun dorp moet in de buurt zijn. Kort daarna vinden we het en we houden er halt.

Meer dan twee maanden lang leven we te midden van dit heel aparte volk.

---

16 en 20 : De vaten worden aan wal gebracht.

17 : De boot en zijn lading.

18 : San Gabriel.

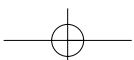
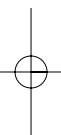
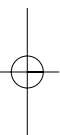
19 : En toch moeten we hier voorbij...

21 en 24 : Afvaart van de bovenloop van de Rio Negro.

22 : Een niet zo schuwe visotter.

23 : De grens tussen Venezuela en Brazilië.

25 : In het labirint van zandbanken...

XV

HET VUUR

Het Amazonewoud wordt wel eens de long van onze planeet genoemd. Wie het gebied verkent per boot, via de talloze kleine en grote waterwegen die het dooraderen, waant zich in een vergeten paradijs. Een paradijs, jawel, want het leven is er zo eenvoudig, zo makkelijk dat je je vragen gaat stellen bij de ‘weldaden’ van onze westerse beschaving. En het is inderdaad een vergeten paradijs, want in de twee maanden dat we vlak bij het indianendorp verbleven, hebben we – op de indianen na – geen levende ziel bespeurd.

Het is natuurlijk wel zo dat dit reusachtige reservaat verboden terrein is voor toeristen. De bevoegde autoriteiten hebben enkel voor ons een uitzondering willen maken. Toch voelen we ons hier niet eenzaam of afgesneden van de wereld. Integendeel, het heeft net iets exclusiefs. Jawel, het paradijs bestaat en de ankerplekken zijn er ronduit idyllisch!

Er gaat geen dag voorbij zonder dat een van de dorpsbewoners op de romp van de *Rêve d’Eden* komt kloppen. Vanzelfsprekend nodigen we die dan uit in onze ‘woning op het water’, zoals zij onze boot noemen. We brengen telkens ook een tegenbezoek. Hun woningen zijn zo sober ingericht als maar kan. Het zou er pikdonker zijn, ware het niet van het flauwe licht van het houtvuur dat permanent brandend wordt gehouden. In het halfduister kun je de hangmatten zien waarin